

planinski

V E S T N I K

REVIIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

112. LETO / MAREC 2007 / 3,12 EUR / 750 SIT

Revija
Planinske zveze
Slovenije

3

PRILOGA

*Vodniček po gorah
nad jezerom
Lago di Garda*

**Prvi mednarodni
filmski festival
v Sloveniji**

SPOZNAJTE TOMAŽA HUMARJA

FOTO: SAMO VIDIC

Alpinista svetovnega slovesa Tomaža Humarja je kot svetovalca z bogatimi izkušnjami v svoj team povabil italijanski proizvajalec gorniške obutve ASOLO. Najsi gre za višinske čevlje, ki se izkažejo pri plezanju v stenah osemtisočakov, specializirano obutev za ledno plezanje, univerzalne gorniške čevlje, lahko pohodniško obutev ali čevlje za vsakdanjo rabo, sodijo modeli ASOLO med najbolj tehnološko dovršene in inovativne izdelke. Tudi po zaslugi Tomaža Humarja, ki čevlje ASOLO preizkuša v najsrajnejših pogojih.

Izkoristite priložnost in se pred nakupom gorniške obutve posvetujte z vrhunskim strokovnjakom.

Specializirana trgovina
za pohodništvo in alpinizem Pohodnik

ASOLO

S Tomažem Humarjem
se boste lahko srečali

v trgovini

POHODNIK

v ljubljanskem BTC-ju, hala A

21.3.2007 od 10. do 13. ure

in

22.3.2007 od 16. do 19. ure

www.asolo.si
www.pohodnik-si.com

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

107. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak,

Uroš Vidovič

Oblikovanje: Zvone Kosovelj, Aljoša

Markač

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5000 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR (7.500 SIT), 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR (750 SIT). Članarina PZS za člane vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Slika na naslovnici: Na vršnem grebenu Kamnitega lovca, v ozadju Mangart in Jalovec, foto: Vladimir Habjan

Markacija

Rdeče-belo očesce, ki se ga razveseli takorekoč vsak gornik. Tistemu, ki se drži uhojenih potov, pomeni smer proti cilju, drugemu, ki rad zavije v samotna prostranstva naših gora, sporoča, da je zaključil najtežji del poti, ki je od njega zahteval precej stezosledskih spretnosti. Pomeni oddih po dobro opravljenem delu. Vsakomur, ki se znajde v divji gorski naravi sredi meteža, nevihte ali megle, markacija dostikrat pomeni odrešitev. Potrditev, da je na pravi poti. Markacija oziroma lisa, kot jo je imenoval Rudolf Badjura, je znamenje. Eno od številnih znamenj, ki jih uporabljamo ljubitelji gora za usmerjanje na poti. Ne le pohodniki, tudi alpinisti pri sledenju določeni smeri iščejo znamenj – starih, preperelih klinov, morda značilnih stenskih razčlemb, skal. Pogosto na orientacijsko zahtevnih mestih, kjer ni markacij, postavljamo skalne možice. Podobno je tudi v sredogorju. Ob markacijah so taka znamenja lahko še stara drevesa, križišča poti, kozolci, razpela, kapelice. Človek preprosto potrebuje markacij – znamenj, ki ga usmerjajo, ki mu potrjujejo pravo pot, ki mu dajejo potrebno samozavest, da zmore zastavljeno pot. Pot, ki je lahko zelo težka, tvegana, nejasna. Številne gorske poti so take in vsi vemo, kako veseli smo vsakega znaka, ki nam potrjuje, da napredujemo, da gremo prav, da se bližamo cilju. Seveda se zgodi, da markacije kdaj tudi izgubimo – po lastni nerodnosti ali zaradi spleta izjemnih okoliščin, v katerih prevladujočo vlogo igra vreme. Neurja, viharji – podobno, kot na življenjski poti – slej ko prej prihrumijo in zmotijo našo sicer umirjeno pot. A izkušen, srčen človek jih prebrodi, znova najde markacijo, se vrne na uhojeno pot in dostikrat gre naprej še močnejši, bogatejši za izkušnjo in doživetje.

Tudi Planinski vestnik je že več kot stoletje taka markacija, znamenje, ki kaže pot. Uredniki in avtorji se po svojih močeh trudimo, da bi bralcem pokazali smer. Smer v gore, seveda. Pot tjakaj, kamor ljubitelje gora in narave najbolj vleče. Pa Planinski vestnik ne kaže le smeri, naša revija poskuša skozi prispevke pokazati tudi vsebino poti, poskuša povedati, kakšna naj ta pot bo. Poskuša vzgajati, učiti, tudi prebujati čustva. Narediti iz obiskovalca gora srčnega človeka – močnega, izurjenega, zavednega, poštenega, tovariškega, vselega in srečnega. Kajti obiskovanje gora ni le šport, ni le kultura, je vse to in še več. Je tudi preizkus našega odnosa do sočloveka in do narave. In resnično rad imaš lahko le tisto, kar dodobra poznaš. Kjer se počutiš domače. Četudi si tam prvič, pa si o tem nekje prebral, ti je nekdo povedal.

Vedno, ko v roke vzamem planinsko knjigo ali revijo, skupaj z avtorji podoživljam njihovo pot. Celo vzkliknem: »Kako dobro je to zadel, res je tam tako, res tisto ruše tako diši, res so barve prav take.« Vse, kar obiskovalci gora napišejo z veseljem in s pretanjenim občutkom za tiste, ki bodo črpali iz njihovega pisanja, je markacija. Znamenje. BESEDA, FOTOGRAFIJA, SLIKA, ki vedno kaže pot. Je preprosto tisto rdeče-belo očesce, ki se ga tako razveselimo, da ga hudo-mušneži z nekaj »umetniškimi« posegi prav radi spremene v obraz, ki se smehlja. Je smerokaz, ki kaže in neustavljivo vabi na pot.

Marjan Bradeško

PLANINSTVO 4-27

Prvi mednarodni filmski festival

Dejan Ogrinec

Dva alpinistična filma Stanka Aleksiča

Marjeta Keršič - Svetel

Sanje in resnica

Tone Wraber

Prva petletka

Mojca Luštrek

Snežno cvetje

Milka Bokal

Dileme

Tomaz Banovec

GALERIJA 24-25

Pomlad prihaja

Zoran Gaborovič

NA TURO 27-39

Sveti Lenart

Benjo Uršič

Prigode in nezgode na Matterhornu

Klemen Gričar

Dva pristopa na Matterhorn

(Monte Cervino), 4478 m

Andrej Mašera

Preber

Tomaz Hrovat

ALPINIZEM 40-54

Campanile Basso

Mire Steinbuch

Ples v megli

Grega Kofler

»Neprijetna resnica«

Jasna Pečjak

Petzl Roc Trip

Martina Čufar

INTERVJU 55-59

Dan brez plezanja

je kot dan brez sonca

Katja Podergajs

NAŠA SMER 60-63

Nad Mangartsko planino

Irena Mušič

Novice iz vertikale

Pisma bralcev

Literatura

Novice in obvestila

Kako poznamo naše gore?

PRILOGA

Vodniček po gorah

nad jezerom

Lago di Garda

Košuta v zahajajočem soncu

 Boštjan Likar

Prvi mednarodni filmski festival

Gorniški dogodek leta v Cankarjevem domu

✍ in 📷 Dejan Ogrinec

Minil je prvi mednarodni gorniški filmski festival pri nas, kot se je izrazil njegov direktor in idejni oče Silvo Karo, ki je o festivalu sanjal že leta. Že lani, med vožnjo s prireditve Zlati cepin, mi je navdušeno razlagal, na koliko festivalih je že bil kot žirant ali s svojimi filmskimi projekti in kakšna škoda, da mi, ki se imamo za tako močan gorniški narod, česa takega še nismo izvedli. Sicer sem ga poslušal, mu modro kimal, ampak čisto dojel, zakaj bi tudi mi morali imeti to, pa vseeno nisem. Skomignil sem z rameni v slogu »ma, saj vsega pa res ne moremo imeti pri nas« in mu obljubil pomoč. Morda takrat nisem deloval najbolj prepričljivo ...

Začelo se je s Kraljestvom Zlatoroga

Silva se je festivalsko dogajanje prvič dotaknilo sredi osemdesetih. Bil je gost festivala Trento, ki se je začel že leta 1952 in je eden (naj)legendarnejših svetovnih festivalov. Potem jih je obiskal kar nekaj. Prvič je svojo željo po slovenskem festivalu uresničil leta 1998, ko je

Pred začetkom je bil obraz Silva Kara, direktorja festivala, še malce zaskrbljen (na desni Ines Božič-Skok).

organiziral Banff po Banffu, in čez štiri leta, ob svetovnem letu gora, večji festival na Bledu, podoben letošnjemu. Ampak to še ni bilo to. Letošnji festival je bil šele tisti pravi. Mednarodna žirija, filmi iz trinajstih držav, številna predavanja in okrogle mize o gorniški tematici. Polno in dinamično. In široko!

Če si še malce osvežimo spomin na gorniško filmsko dogajanje pri nas, lahko začnemo z letom 1931, ko je bil v ljubljanski dvorani Union premierno prikazan celovečerni film *V kraljestvu Zlatoroga*, triletno skupno delo kluba Skala. Pa leta 1966, ko je v Kranju potekal festival športnega in turističnega filma, kjer je gorniški program zasedel kar tretjino festivalske ponudbe, del filmov pa so predvajali tudi na Bledu. Žal je po enoletni preselitvi v Novo Gorico festival leta 1990 zamrl. In nič več do prej navedenega mengeškega Banffa po Banffu.

Takrat, med tisto vožnjo domov, sem se krepko zmotil. Morali smo imeti ta festival. Če se gremo vrhunski alpinizem, ki ga celotni svet

priznava in dovolj dobro pozna, in če padejo izjave kot na ravno minulem dvojno zlatem cepinu iz ust enega od strokovnih sodnikov »Če ne bi bilo Slovenije, bi si jo morali izmisliti«, s čimer je cilj na to, da smo v smislu alpinizma tako posebni, da smo brez dvoma prvi narod Evrope, potem je festival res pika na črko i. Zato je bilo verjetno edino prav, da smo pokazali svetu tudi to, da znamo ceniti kulturo.

Da imamo duha in da imamo oko. Kot ga je imel tudi legendarni vodja odprav, sanjač in neutrudni priganjač vsega našega nekdanjega dogajanja v Himalaji Aleš Kunaver, katerega 35-milimetrski film, če se ne bi kdo ve kam in zakaj davnega leta 1962 izgubil, bi takrat verjetno pobral prve naslove na vseh festivalih po svetu. Njegov film bi bil takrat vrhunski, svetovno vrhunski. Še danes je, tako dober je. Vsi kadri so do pikice v zlatem rezu, z mirno roko, brez nepotrebnega zumiranja. Počasna, enostavna, a jasna filmska govorica. Lep in eleganten, kot je bil Aleš tudi kot človek. Hvala tudi Matjažu Žbontarju, ki je izvirno sporočilo filma *V deželi Šerp* res lepo oživil.

Uresničene dolgoletne sanje direktorja festivala

Morda novi Aleš, gledano filmsko, je Jure Nidorfer, nedvomno v prihodnosti nova zvezda modernega slovenskega gorsko-alpinističnega filma. Za Matjažem Fistravcem, režiserjem, ki je s svojo umetniško roko precej označil našo filmsko gorniško kulturo, in Boštjanom Vircem, ki je imel na festivalu kar dva svoja filma – *Lovce na pršič* in *V kraljestvu oblakov*, je nedvomno pokazal nekakšno novo, drugačno, modernejšo podobo in pristop do snemanja, režiranja in montaže. Njegov pristop je mladosten, razigran, navihani in predvsem dinamični. Morda za koga njegovi kadri in filmska govorica tečejo prehitro ali nemirno, ampak to je odsev mlade generacije, ki živi v drugačnem vrtiljaku možnosti ustvarjanja. Ritem mladih je ritem nenehnega iskanja novega in novega. Po njegovih prvencih, ki so jih videvali po različnih alpinističnih odsekih in klubih kot nekakšen moderni alpinistični filmski »underground«, bo morda za tem gor-

Ne zbere se vsak dan za isto mizo toliko »himalajskih mačkov«. Z leve: Marjeta Keršič Svetel, Marjan Manfreda, Danilo Cedičnik, Janko Ažman, Matija Maležič, Tone Sazonov in Dušica Kunaver.

✉ Vladimir Habjan

niškim filmskim festivalom postal bolj iskan in izrabljen mladi talent. Če izvzamemo Slavca Šetino, ki je montiral film *Čo Oju* in ostale snemalne projekte Pavla Kozjeka, skoraj ni bilo slovenskega predavateljskega projekta na tem festivalu, kjer ne bi bila prisotna njegova roka. Še celo trailer – najavni filmček festivala je njegovo delo (avizo, ki je prilepljen trailerju, je delo Boštjana Virca).

Silvo Karo je tako uresničil svoje dolgoletne sanje. Ampak ali bo tudi v prihodnosti festival vzdržal vse možne pritiske? Kot je na podelitvi izjavila Julie Summers, članica strokovne žirije iz Anglije: »Prvi dan nam je Silvo prinesel le nekaj ustekleničene vode, naslednji dan se je vodi pridružila še velika čokolada, tretji dan smo dobili prvi paket piva in po podelitvi celo nekaj za pod zob ... Upam in držim pesti, da bo šlo tako samo še naprej in navzgor in da naslednjega festivala ne bo označevala taka – škrtost.« Silvo je nekako vse opravil sam. S pomočjo Saše Roškar, Marjete Keršič Svetel in Neve Mužič je izmed 52 filmov izbral 40, ki smo si jih ogledali tudi mi. Postavili so mu internetno stran, ki je odlično delovala, prepričal je Cankarjev dom, da so se pridružili ideji (prvotno naj bi se festival odvijal samo v Domžalah), in vse vrste sposobnih ljudi, da so pomagali pri projektu in ga naredili takega, kot je bil. Morda ta festival še ni bil

Nives Meroi in Romano Benet sta par z največ osemtisočaki.

najboljši, ampak roko na srce, v planinsko-alpinističnem smislu se kaj takega, tako široko zasnovanega, pri nas še ni dogajalo ...

Bravo, Silvo, in graja občinstvu, ki ga ni bilo ravno v izobilju. Kje ste bili tiste dni? Vreme je bilo slabo, čas ravno pravnji, saj je bil že tako ali tako praznik kulture. Če ne bi bilo ljubljanskih alpinističnih odsekov, bi bila številka med obiskovalci še dosti manjša, in če bi bilo lepo vreme, kaj pa potem? Opazil sem nekatere navdušence in filmoljube, ki so dobesedno »viseli« na festivalu, a pogrešal sem veliko tistih, za katere vem, da bi jih moralo zanimati. S tem mislim tudi na svoje službene kolege iz sveta novinarjev.

Seveda so bila vsa predavanja v Linhartovi dvorani (najbolj Pavleta Kozjeka) zelo dobro obiskana in na splošno je bila ideja o predavanjih naših najboljših alpinistov in plezalcev v okviru festivala zadetek v črno. Brez tega bi bilo lahko tudi porazno. Ampak prav vsi, ponavljam, vsi filmi so bili izjemni, daleč

od pofla, ki si ga ljudje vlečejo z interneta na domače računalnike in potem kažejo ostalim naokoli kot primerek športno-alpinističnih filmov. Če se spomnim na film *Amazonške navpičnice*, za katerega še dva dneva nisem vedel, ali je res tako dobro narejen in ali je sploh dokumentarec, tako resnično presega vse do sedaj videno. So mar ti Slovaki res tako otroško, brez strahu in pomislekov, izvedli ekspedicijo na meji preživetja, sredi sovražne džungle, brez velikih sponzorjev za plezalno opremo, na minimumu in zraven še mirno posneli predvsem lepe in tudi zahtevne kadre, ki delujejo, kot da so bili narejeni nekje v Hollywoodu? Je taka izvedba sploh možna? Da je film tako živ, tako napet, da ko v kamero useka kača, iz svojih sedežev od presenečenja poskoči polovica občinstva. Pa ne samo ženski del ...

Predavanja, ki so odsevala pozitivizem, veselje in navdušenje nad življenjem

Je! To sta dokazala in pokazala tudi Romano Benet in Nives Meroi, kjer on, moški del zakonkega para, obenem, med vzponi, tudi snema. Dejansko si Romano vzame čas in obilico energijo, da ob vsem naporu, ki ga zahteva recimo K2, ki sta ga kot ostale osemtisočake do sedaj preplezala brez kisika in brez višinskih nosačev, obenem še snema in varuje ženo Nives, jo vzpodbuja, in kot je dejala ona: »Me na vrhu vedno počaka.« Njunemu predavanju

Janez Dovžan je predstavil svojo dolgo, zanimivo alpinistično pot.

lahko rečem samo – vrhunsko. Škoda, da si ga je ogledalo tako malo ljudi. Res škoda. Delna krivda gre temu, da se je istočasno odvijala podelitev v Linhartovi dvorani, druga pa morda temu, da smo mi, Slovenci, rahlo ... kaj? Samovšečni, prevzetni, ignorantski ali samo tako brezbrizni do truda in dela ostalih? Smo, enostavno rečeno, tako zaplankani?

Marko Prezelj je med svojim, predvsem fotografsko gledano vrhunskim predavanjem svoje izjemne življenjske alpinistične poti lepo dejal: »Še dobro, da sem pogledal čez mejo in začel plezati s tujci. Pa s tem ne mislim na tujce kot meni tuje, ampak drugačne ljudi. Ki so me odprli, me prisilili, da sem spremenil svoje navade in predvsem ... razvade.« Res je, da so naši fantje, Pavle Kozjek in Marko Prezelj ter Boris Lorenčič, na zlatem cepinu osvojili obe prvi nagradi, ampak to nas še vedno ne odvezuje, da ne bi pogledali še kam drugam, tudi na to, kaj počnejo drugi. Drugi narodi in drugi plezalci. Navsezadnje je Romano Benet vseeno naše gore list. Govori naš jezik, in ko ga človek dobro pogleda, vidi, da ga preveva naš, slovenski duh, tiste posebne gorske trme.

Najlepše pri vseh predavanjih pa je bilo, da so vsi po vrsti odsevali pozitivizem, veselje, navdušenje nad življenjem. Pogosto mi je tega pri naših predavateljih na predavanjih pošteno manjkalo. Že nekoč mi je Filip, tržiški Ta črn, priznal: »Kaj misliš, da v Himalaji vse dni piha veter z 200 km na uro ...?« Prepogosto smo predavali občinstvu o svojem trpljenju in bitkah z gorami (kaj pa goram sploh mar za nas?), pomanjkanju, nenehnih boleznih in podobno, namesto da bi kot Romano in Nives povedali tudi to – da je lepo, zabavno in osebno gledano vredno vsega napora. To nam je morda še najbolj od vseh predavateljev pokazal nihče drug kot alpinist starejše generacije Janez Dovžan, za katerega večina mlajših niti ne ve,

V predverju Cankarjevega doma je imel razstavo tudi *Planinski vestnik*.

✉ Vladimir Habjan

kaj je storil ali preplezal v svojem življenju. On me je resnično presenetil, razveselil, nasmejaj in prav škoda je bila, da so ga iz Cankarjevega doma ustavili, češ da že predolgo »predava«. »Ma kako naj človek predava na kratko, če ima takšno pot za seboj?« sem hotel kar sam ustaviti organizatorje. Ni šans! Škoda, da zanj niso pripravili trojnega termina, saj mislim, da nihče ne bi odšel iz dvorane. Pa ne zato, ker smo tam v živo videli vse stare legende, ki so njegova generacija, ampak ker izžareva tako močno in preprosto energijo ko življenja in skakanja po gorah nasploh. Pa četudi gre za zimsko hladen prvonovembrski vzpon po razu Mojstranskih veveric v Steni, za katerega nam je po tihem priznal: »Lahko bi bilo malo topleje tisti dan ...« Nedvomno ga je takrat zeblo kot psa, rečeno po domače.

In res srčno upam, da bo v prihodnosti še dovolj toplo tudi za festivale, kot je bil ravno minuli, in da ga bo obiskovala tudi širša, nešportna javnost, če že planinci in alpinisti tega ne (z)morejo. In predvsem upam, da sploh bo še kakšen gorniški filmski festival.

Bravo, Silvo. In res Ti hvala za vse ...

Za dodatek: o zmagovalcih, filmih, režiserjih in ostalem dogajanju si raje preberite na spletni strani društva za gorniško kulturo www.imffd.com. ●

Dva alpinistična filma Stanka Aleksića

V Sloveniji sta bila po skoraj 60 letih predvajana na Mednarodnem festivalu gorniških filmov v Cankarjevem domu

✂ Marjeta Keršič - Svetel ✂ Arhiv Jugoslovanske kinoteke in arhiv družine Čop

Za filma »Naši gorniki« (Naši planinari) in »Boj s strmino« (Borba sa strminom) vem tako rekoč že vse svoje življenje – iz pripovedovanja svojih staršev. Takrat, ko sta filma nastala, komaj nekaj let po drugi svetovni vojni, je bilo snemanje filma v gorah nekaj zelo nevsakdanjega. Doživetja s snemanja so si moji starši zelo dobro zapomnili in so mi o zgodah in nezgodah veliko pripovedovali – posebno pa so se radi spominjali imenitne plezalske družbe, dobre volje na snemanjih in seveda Stanka Aleksića. Moja mama, ki je bila gledališka igralka, sicer v življenju ni dobila ravno veliko filmskih vlog – njena alpinistična filmska vloga pa je bila zagotovo tudi njena najljubša.

Plezalno garderobo, v kateri je plezala v filmu, je (kljub velikemu pomanjkanju opreme v tistih časih!) skupaj z nekaj fotografijami s snemanja skrbno shranila za spomin.

Dolga pot iz beograjskega arhiva v Ljubljano

Seveda me je pošteno mučila radovednost, kakšna sta alpinistična filma, v katerih so med protagonisti tudi moji starši. Toda filmski oddelek Arhiva Slovenije premore samo Aleksićev film Reševalci iz leta 1953. Ko sem leta 1992 na TV Slovenija začela delati oddaje Gore in ljudje, sem si skoraj takoj začela prizadevati, da bi našla ta skoraj povsem pozabljena dokumenta naše gorniške zgodovine. To bi bila zanimiva popestritev oddaje – pa še svojo ra-

dovednost bi potešila! Poskušala sem kaj poizvedeti pri Jugoslovanski kinoteki v Beogradu. Toda skaljeni odnosi med Slovenijo in tedanjo Jugoslavijo so storili svoje in odgovora sploh ni bilo. Pomagalo mi je naključje: eden izmed snemalcev dopisnikov TVS je bil Beograjčan in ko je šel na obisk domov, je obljubil, da bo filma osebno poiskal v Beogradu. Res me je razveselil s tem, da je poleti 1994 oba prinesel posneta na VHS-kaseti, pa tudi točne arhivske podatke o njiju – žal pa so mu v arhivu Jugoslovanske kinoteke dali posnetek, prekrit z debelo črno diagonalno črto, na katerem se je komaj kaj videlo. Zaščita avtorskih pravic kinoteke ... Moja radovednost ni bila potešena, ampak je postala še večja: videlo se je ravno toliko, da je bilo jasno, da gre za zelo zanimiva filmska dokumenta in čisto pravo plezanje v slovenskih

Film *Naši gorniki - spuščanje ponesrečenca z drogom*

stenah! Sledila je vojna v Jugoslaviji, pa raketiranje Beograda ... oddaj Gore in ljudje je bilo konec, zapustila sem televizijo ... skrivnostna filma režiserja Aleksića, ki je medtem preminil, pa mi nista in nista šla iz glave.

Ko mi je Silvo Karo začel pripovedovati o svojih načrtih za Mednarodni festival gorniških filmov v Cankarjevem domu, sem mu takoj predlagala: »Veš kaj, imenitno bi bilo, če bi na festivalu prvič po skoraj šestdesetih letih zavrteli Aleksićeva filma ...« Priznam, da nisem verjela, da bi se ta zamisel res lahko posrečila. Ampak če se stvari loti Silvo ... je vse mogoče. Tik pred festivalom sta filma v resnici prišla iz Beograda!

Snemalec, ki je ljubil naše gore

Stanko Aleksić (rojen leta 1919, umrl leta 2003), filmski snemalec, scenarist in režiser, je bil po rodu Hrvat, v mladih letih je živel v Sloveniji, večino svojega življenja pa v Beogradu. V letih pred drugo svetovno vojno se je navdušil za alpinizem, se spoprijateljil z gorenjskimi alpinisti in preplezal nekaj kar zanimivih prvenstvenih smeri v Julijcih. Od leta 1947 je delal kot snemalec Filmskih novosti in tako je v letih 1947-1956 nastalo nekaj kratkih dokumentarnih filmov, ki so izjemno dragocen dokument za našo gorniško zgodovino.

Aleksićevi filmi so v obdobju, ko so bili posneti, dosegli občinstvo kot predfilmi. Predvajali so jih v okviru Filmskih novosti, ki so bile

na sporedu pred glavnim filmom. Ko še ni bilo televizije, so bile Filmske novosti izjemno zanimive za občinstvo, saj so dokumentirale utrip vsakdanjega življenja na podoben način kot danes televizijske dokumentarne reportaže. Le da so bili tedanji kratki filmi posneti po vseh pravilih pravega filma, čeprav so bile snemalne ekipe pogosto minimalne.

Stanko Aleksić se ni zadovoljil samo s spremljanjem gornišva od daleč, ampak se je z alpinisti zares odpravil v stene. Tudi sam je bil alpinist in tako je lahko s kamero sledil resničnim alpinističnim vzponom. Njegovi filmi izražajo duha časa - ne le gornišvo s patino več kot pol mi-

nulega stoletja, ampak tudi splošno družbeno ozračje tedanjih dni. K ozračju njegovih filmov seveda prispeva tudi žametni glas napovedovalca, ki dramatično komentira dogajanje na platnu: »Drzno plezanje po ostrem grebenu ... bo klin zdržal?!« Vsekakor sta oba filma, ki smo si ju po skoraj 60 letih lahko ogledali na Mednarodnem festivalu gorniških filmov v Cankarjevem domu, izjemno dragocena dokumenta za poznavanje naše alpinistične zgodovine.

Naši gorniki (Naši planinari)

Kamera, scenarij in režija: Stanko Aleksić
16 min. 27 sek., ČB-film, 16 mm, tonsko
Avala film, 1948

Film »Naši gorniki« (Naši planinari) je bil premierno prikazan 23. novembra 1948 in je zapis o jugoslovanskem zveznem tečaju za alpiniste in inštruktorje alpinizma v Vratih, ki je potekal od 13. do 15. septembra 1948. Tečaj sta takrat vodila Andrej More - Gandi (kot tehnični vodja) in Tone Bučar (kot organizacijski vodja). Udeležili so se ga alpinisti iz vseh republik tedanje Jugoslavije. V njem vidimo udeležence, kako v duhu tedanjega časa zjutraj pridno telovadijo pred Aljaževim domom po zgledu sovjetskih plezalnih taborov, kamera pa jih spremlja tudi med raznimi plezalnimi vzponi z inštruktorji, med katerimi je tudi Joža Čop. Toda najprej morajo tečajniki na zdravniški pregled (»Kajti ko vrhove zagrnejo temne megle, šib-

Film *Boj s strmino* - Stane Koblar in Alenka Svetel na vrhu postavljata piramido

kejši planinci lahko omagajo! Gorniki morajo imeti zdravo telo, čvrste mišice in jasne misli, da lahko zdržijo vse napore, ki jih od njih terjajo gore!» pojasni napovedovalec v filmu ...) V filmu vidimo, kako je zdravniški pregled in predavanja iz prve pomoči opravil dr. Bogdan Breclj, v kadru se pojavi celo njegov znameniti priročnik za prvo pomoč v gorah iz leta 1933. Film je zanimiv dokument takratne alpinistične opreme (okovani čevlji!) in plezalne tehnike. Navezovanje okoli pasu s konopljeno vrvjo in »abzajlanje á la Dülfer« ... Bivak II se ni od tistih časov skoraj nič spremenil, zato se je pa toliko bolj Kredarica.

Film *Boj s strmino* - Joža Čop na vrhu Dovškega Gamsovca

Posebna dragocenost filma je posnetek vaje reševanja v stenih z drogom – torej s staro reševalno tehniko, ki so jo že leta 1948 opuščali. Moj oče Belač, ki je takrat na tečaju opravljal izpit za inštruktorja (in se v filmu kar pogosto pojavlja v malce gizdalski snežno beli srajci ...), je v svoj dnevnik zapisal: »Naj vrag vzame reševalni drog! Hvala bogu, da imamo že na voljo avstrijski reševalni sedež, s katerim je vse veliko lažje!« Strokovnjak za zgodovino naše gorske reševalne službe dr. France Malešič pa je posnetek drugače komentiral: »Za reševalce je bilo reševanje z drogom zares mučno, še posebno preden so za spuščanje začeli uporabljati škripčevje. Toda za pones-

rečenca je bilo tako reševanje dejansko zelo dobro, še posebno če je šlo za težko poškodbo. Sedeča drži v grammingerjevem sedežu, ki so ga takrat začeli uporabljati namesto droga z reševalno vrečo, za hude poškodovance ni pomenila nič dobrega.«

Udeležence tečaja Aleksićeva kamera spremlja na Oltarju, pa v severni steni Triglava (na Zlatorogovih policah vidimo Uroša Župančiča) in seveda tudi na vrhu »najvišje gore Jugoslavije«. Tečajnike iz Srbije je Aleksić za film (v duhu jugoslovanske enotnosti in bratstva) po podvigih v Sloveniji spremljal še na Djeravi-
co, najvišji vrh Severnih Prokletij. Kdo ve, kako

je zdaj tam ... in kdo ve, kje je končala spominska plošča na čast prvemu kongresu sindikatov Jugoslavije, ki se tudi pojavi v filmu ...

2. V boju s strmino (U borbi sa strminom, tudi Borba s strminom)

17 min. 55 sek., ČB-film, 16-mm, tonsko
Centralna filmska laboratorija
Beograd, 1950

Film »Boj s strmino« so snemali v slovenskih gorah avgusta in septembra 1950. Gre pravzaprav za igrani dokumentarec, v katerem protago-

nisti v zgodbi, posneti po vnaprej pripravljenem scenariju, igrajo sami sebe. Zgodba sledi skupini takrat znanih slovenskih alpinistov (Joža Čop, Stanko Koblar, Andrej More - Gandi, Janez Frelih in Alenka Svetelova) pri načrtovanju alpinističnih tur, nato jih vidimo tudi na njihovih delovnih mestih (Jožo Čopa, ki je delal v Železarni Jesenice, pri skrajno nevarnem delu – vlečenju razbeljene žice; Alenko Svetelovo, ki je bila gledališka igralka, na odru Prešernovega gledališča v Kranju ...). Alpiniste spremljamo na različnih plezalnih turah na Prisojnik, Oltar in seveda na Triglav. Čez zasneženi Triglavski ledenik gredo navezani – v strahu, da ne bi kdo padel v ledeniško razpoko! Poglavitni del zgodbe pa se dogaja med (za takratne pojme) zahtevnim vzponom na Dovški Gamsovec. Zadnji del filma so posneli 27. septembra 1951 v zahodni steni Dovškega Gamsovca, v smeri Aleksič-Jurca. (Da, avtor filma je za glavni vzpon izbral svojo lastno smer!) Seveda jim plezalni podvig po vseh mogočih zapletih uspe, na vrhu se veselijo in »Joža Čop, junak severne stene Triglava, na vrhu zadovoljno kadi svojo pipo!« Kakor je moja mama za spomin na film spravila svojo alpinistično obleko, je Joža spravil pipo, ki jo je v filmu kadil na vrhu Gamsovca. Njegov sin jo je skupaj z očetovo plezalno opremo z veseljem posodil za razstavo v Cankarjevem domu ...

V filmu je nekaj zelo dramatičnih kadrov skalnega podora, ki skoraj ugonobi navezo v steni Gamsovca. Da so lahko posneli padec velikanske skale, so pri snemanju celo »majčkeno minirali«. Zanimivo je, da je bil ravno v zahodni steni Dovškega Gamsovca 6. avgusta 1995 eden največjih skalnih podorov v naših gorah v zadnjem času.

»Zelo nenavadno je bilo!« pripoveduje Marko Štremfelj, ki je bil ravno takrat v navezi z Bojanom Pograjcem v sosednji steni Rogljice. »Strahovito je zaropotalo in prvi hip sva mislila, da se podira najina stena. Toda nad najinima glavama je bilo

Film Naši gorniki - plezalna tura po grebenu

na srečo vse v redu – zato pa je stena Gamsovca pred najinimi očmi tako rekoč cela odstopila od gore, se nagnila in zgrmela v globino. Dvignil se je velikanski oblak prahu, tako da sva komaj dihala!«

Stena Dovškega Gamsovca je povsem spremenila podobo ... Smeri, v kateri plezajo alpinisti v filmu Boj s strmino, torej dandanes ni več.

Stanko Aleksič je imel rad slovenske gore – to je jasno čutiti v njegovih filmih. S slovenskimi alpinisti ga je vezalo iskreno prijateljstvo. Udeleževal se je celo vsakoletnih srečanj alpinistov veteranov in želel si je, da bi se spet za stalno vrnil v Slovenijo. Žal se mu želja ni uresničila. ●

Film Boj s strmino - spust po vrvi

Posvet o prihodnosti TNP

Kako ohraniti divjino in jo hkrati uskladiti s potrebami lokalnega prebivalstva, lastnikov in obiskovalcev? To je bila rdeča nit, okoli katere so se vrstile predstavitve in razprave na posvetu o prihodnosti TNP. V sklopu mednarodnega festivala gorniškega filma ga je 9. februarja 2007 organizirala Koalicija nevladnih organizacij za ohranitev TNP. Razlog za posvet je bilo seveda dogajanje, povezano s sprejemanjem novega zakona o TNP, ki se vleče že vrsto let in mu še vedno ni videti konca.

Predsednik SAZU dr. Boštjan Žekš je na za-

Uvodničarji

Vladimir Habjan

četku spomnil udeležence na nesrečno lastnost Slovencev, da zelo težko dosežejo dogovor o čemer koli, tudi o nečem tako narodno pomembnem, kot sta Triglav in svet okoli njega. Čeprav bi po njegovem 99 % Slovencev glasovalo za tak narodni park.

Po uvodnih sproščujočih fotografijah parka, ki jih je pokazal Jože Andrej Mihelič, je voditeljica Marjetka Keršič - Svetel dala besedo Davidu Shephardu iz Svetovne zveze za varstvo narave (IUCN). Udeležencem je obširno razložil dejavnost organizacije, ki po vsem svetu izvaja projekte v zvezi z varovanjem narave in je še posebno dejavna pri usmerjanju ustanavljanja in vodenja narodnih parkov. Opisal je njihov sistem razvrščanja parkov v kategorije. Po njegovem mnenju bi moral pravi narodni park obsegati vsaj 75 odstotkov območja II. kategorije,

to pomeni, da bi bil namenjen predvsem ohranjanju narave ter turizmu in rekreaciji, ki naj bi temeljila le na doživljanju narave. Da je takšen odstotek kljub zasebni lastnini zemljišč mogoče doseči, so dokazali Avstrijci z narodnim parkom Visoke Ture.

Zelo zanimiva je bila predstavitev Michaela Vogla, direktorja narodnega parka Berchtesgaden na Bavarskem, ki je zelo podoben TNP. Bitveno drugačen od naših Julijskih Alp pa je po tem, da je celotno območje II. kategorije v državni lasti. Predstavil je tudi njihov upravljavski načrt, v katerem je za-

črtano upravljanje parka za naslednje desetletje in več. Sledile so predstavitve in razprave domačih udeležencev, od predstavnikov Koalicije nevladnih organizacij za ohranitev TNP o svojih dosedanjih prizadevanjih in predlogu zakona o TNP do predstavnikov lokalnih skupnosti, ki

so poudarjali nujnost upoštevanja potreb lokalnih prebivalcev in lastnikov, predstavnika PZS Tomaža Banovca, ki je razložil tudi svoja prizadevanja kot nekdanjega predsednika Sveta zavoda TNP, in predstavnice ministrstva za okolje in prostor Inge Turk. Kot predsednica posebne komisije za pripravo novega zakona je zatrdila, da intenzivno delajo za usklajevanje vseh predlogov in da prosijo še za nekaj potrpljenja do objave svojega predloga; takrat se bo lahko začela javna razprava o njem.

Posvet se je po skoraj štirih urah končal z grenkim priokusom. Ko je Andrej Aplenc javno in na glas zastavil komur koli izmed odgovornih vprašanje, zakaj so dovolili graditev gozdne ceste do planine V lazu sredi TNP, od navzočih namreč ni bilo mogoče dobiti nikakršnega odgovora.

A. S.

Sanje in resnica

✍ Tone Wraber

I.

9. 2. 2007. Po nadvse prijetnem srečanju v Cankarjevem domu (»Od slovenskih himalajskih začetkov do svetovnega alpinističnega vrha«) z Denom, Jankom, Marjonom, Mikcem in Tonačem, udeleženci tretje (1969) in četrte (1972) jugoslovanske himalajske odprave, sem stopil »čez cesto« v antikvariat Glavan in izbrskal Planinski vestnik iz leta 1921. V svoji knjižnici ga sicer že imam, a sem ga kupil, ker sem na notranji strani vezave odkril zapis s svinčnikom »Wraber 6, 29. 12. 53«. Letnik je bil nekoč last Dijaške knjižnice Klasične gimnazije v Ljubljani, o tem pričajo žigi, med njimi pa je tudi eden, ki dokazuje, da je bila kar precej zguljena knjiga nekoč izločena. Seveda so v meni oživeli spomini. Knjižničar je bil tedaj Brane, sošolec z Vrhnike (danes kemik prof. dr. Branko Stanovnik, redni član SAZU), pri katerem sem si pogolagoma izposojal letnik za letnikom, od prvega iz leta 1895 do tistih, ki so izhajali do začetka 2. svetovne vojne. Ob branju sem spoznaval domači in tuji gorski svet ter slovensko planinsko organizacijo in njeno zgodovino in se tudi po tej plati kultiviral v planinca. Leta 1953 sem bil šestošolec, seveda po »starem gimnazijskem štetju«. Ko sem tedaj prebiral članke v Vestniku, se mi je zdelo, da spoznavam dogajanje še »izpred našega štetja«. Zdaj, več kot pol stoletja pozneje, pa mi skoraj ne gre v glavo, da je od tistega gimnazijskega branja do danes preteklo obdobje, daljše od tistega, v katerem so izhajali prebrani letniki Vestnika.

II.

Listal sem po več kot 80 let starem letniku našega glasila in se najprej ustavil kar pri uvodnem članku z naslovom Mesečnik v planinah. Napisal ga je Janko Mlakar, in to z nadvse spretnim šaljivim peresom, zaradi katerega je bil najbolj priljubljeni pisec klasične dobe našega planinstva splošno znan kot hudomušni Janko. 13 let pozneje je v članku »Pozabljena čutara« (PV 34: 377-381, 1934) priznal, da si je zgodbo članka skoraj v celoti izmislil, da je v njem »jedra komaj za eno stran, vse drugo je lupina.«

Janko Mlakar. 12. 8. 1948 sva se z očetom z vlakom peljala v Bohinj, da bi raziskoval gozdne združbe v Vojah. Oče je sedel pri oknu in se pogovarjal s suhljatim možičkom, kaj sem počel jaz, »absolvent« četrtega razreda osnovne šole, se seveda ne spominjam. V Bohinjski Bistrici smo vsi trije izstopili in pohiteli na avtobus, na-

✉ Otton Naglost

menjen v Jezero. »Veš, to je bil Janko Mlakar,« je malo pozneje pojasnil oče, ki je že pred drugo svetovno vojno skupaj z njim poučeval pri ljubljanskih uršulinkah; oba sta delala honorarno, Mlakar kot upokojenec, oče pa kot profesor na bežigrjski gimnaziji.

Mesečnik v planinah. Ob branju Mlakarjevega spisa se mi je obudil še en spomin. Od 30. 9. do 15. 10. 1960 sem bival v Trenti in delal v Juliani. Z vrtnarjema Tonetom Tožbarjem in Ančko Kavs smo presajali rastline, prinašali iz narave nove in razmišljali o prihodnji podobi vrta. Noč z 2. na 3. oktober je bila oblita s svetlobo polnega meseca, pa sem postal radoveden, kakšna je v njej videti Trenta, kakšna sta Kugyjev spomenik in Jalovec v mesečini. Od svojega bivališča (Pri Cerkvi) sem hitro prišel do spomenika; od njega sem odšel ob 20.45. Nezadržna sila, gotovo pa ne mesec, ki mi je svetil, me je gnala naprej, mimo Komačeve kapelice po stari poti na Vršič. Nisem se več mogel ustaviti, kar neslo me je naprej proti Prisojniku. Na meliščih pod Gladkim robom sem splašil gamse in z vrha Okna skoraj z nelagodjem pogledal v temno žrelo, skozi katero se je svetila od mesečine oblita gorenjska stran. Že sem bil na grebenu in po njem ob 23.50 dosegel vrh Prisojnika. Četrť ure pozneje sem ga zapustil. Prej ostre konture gora so se rahlo omehčale, podobno kot v sončnem dnevu zaradi prigrvice. Meni se je vsekakor zdelo, da je bila temperatura ves čas enaka. Sestopil sem po južnem pobočju, po stezi, po kateri prej še nisem hodil, in ob 2.50 prišel »domov«, k trentarski cerkvi.

Zjutraj, najbrž pa je bilo že dopoldne, sem Tožbarju omenil, da sem bil ponoči na Prisojniku.

»Pa čisto lahko ste prišli gor,« mi je odvrnil.

»Res je,« sem podoživljal minulo noč ...

Nato je Tona vendarle spoznal, da sem govoril o resničnem dogodku, ne pa o nočnih sanjah ...

III.

To je bil še en velik, skoraj 60-leten časovni razmik med davnim srečanjem z Jankom Mlakarjem in tem v Cankarjevem domu, obdobje, v katerem se je zgodilo veliko lepih gorniških in še drugih dogodkov, resničnih in – sanjsko lepih! Tudi brez mesečine ...

Gorske sledi

Nova gorniška oddaja na TV Pika

Po dolgem času in po veliki praznini, ki je nastala na področju gorniških oddaj, ko so nehali predvajati odlično oddajo Gore in ljudje, bo v drugi polovici marca prišla na male zaslone nova oddaja Gorske sledi, ki bo, po konceptu sodeč, zajemala širok razpon dejavnosti, povezanih z gorami. Od portretov posameznikov, odprav in društev, predstavitev različnih gorniško zanimivih področij in aktualnega dogajanja na gornškem področju do nagradnih iger in humorja. Oddaja bo imela tudi izobraževalen ton, saj so med predvidenimi vsebinami tudi nasveti, opozorila in navodila za gibanje v gorskem svetu in uporabo gorniške opreme, naravoslovne teme (botanika, zoologija, geologija, ekologija) ter teme s področja naravne in kulturne dediščine. V njej bodo lahko s svojimi prispevki in posnetki sodelovali tudi gledalci.

Avtorja oddaje, ki bo na sporedu enkrat na mesec, sta Milan Lebar in Tine Marenče ob pomoči številnih zunanjih sodelavcev. Režiser Milan Lebar ima veliko izkušenj s področja izobraževalnih, športnih in dokumentarnih filmov ter reklamnih in glasbenih spotov. Tine Marenče, po izobrazbi sicer profesor geografije in sociologije, pa je plezalski javnosti znan kot odlični alpinist, ki se v zadnjem času aktivno ukvarja tudi z amaterskim snemanjem. Doslej je ustvaril dva dokumentarna ter številne krajše filme.

Glede na to, da se število ljubiteljev gora in mnogih z njimi povezanih aktivnosti vztrajno povečuje ter da je, po raznih gorniških spletnih forumih sodeč, ljudstvo lačno gora in gorniških avantur tudi na televiziji, avtorjev oddaje ne bi smelo biti pretirano strah za gledalce. Mi gorniki pa bomo vsekakor veseli, da bomo po dolgih letih suše dobili novo oddajo o gorah, ki si jo kot gorniški narod brez dvoma zaslužimo. Upamo, da bo zanimiva, da bo zaživela in se sčasoma iz polurne razcvetela v urno, potem pa ...

Mateja Pate

Prva petletka

Zaplana.net spletkari za nas

✉ Mojca Luštrek

Spletišče

Za Zaplano, nekdanje znano po smučišču na Ulovki, zadnje čase pa po našem prerojenem predsedniku, zelo dobro vemo številni pohodniki, planinci, plezalci, ljubitelji narave, saj je dala ime priljubljeni spletni strani *www.zaplana.net*. Ta prelepi kraj nad Vrhniko je tudi dom Ivana Pepelnjaka, ustvarjalca in oblikovalca spletišča, ki bo 31. marca praznovalo peti rojstni dan.

Spletna stran ima sedem podstrani, urejenih lično, pregledno in kljub veliki sestavljenosti dovolj preprosto, da je prijazna do uporabnikov. Za večino so najzanimivejši *Izleti po Sloveniji*. Lahko se sprehodimo po zemljevidu Slovenije, po katerem so posejane rdeče pike – cilji skoraj dvesto izletov, ali pa po abecednem seznamu vseh vrhov ali krajev (slednji so večinoma izhodišča, nekateri pa so tudi sami cilji). Vsak opis vsebuje uvodno predstavitev cilja, osnovne podatke (zahtevnost in označenost poti, dostop, dolžino pohoda, nadmorsko višino cilja, višinsko razliko, možni/priporočljivi čas obiska, nujno/priporočljivo opremo, zemljevid, včasih tudi vodnike in drugo literaturo) in precej natančen popis poti, marsikateri pa še opise in slike rož ob poti ter zemljevid z vrisano potjo. Največ opisov vabi v sredogorje, dosegljivo tako rekoč vsakomur, in mnogi na Primorsko, ki se zdi pri drugih planinskih piscih kar zapostavljena. Tudi tako imenovani kuclji in samo sprehodi ne manjkajo, zato je Zaplana.net pri srcu družinam z majhnimi otroki, kar je njena odlika. Pri Pepelnjakovih je to nekaj samoumevnega, saj bo na pohodih vsak čas zajahal očkov hrbet že četrti nadobudnež.

Posebna privlačnost te strani je *Galerija slovenskih rož*. Zdaj se je nabralo že skoraj petsto opisov in več kot tisoč fotografij, še dalje pa lahko raziskujete po številnih ponujenih po-

vezavah. Rože so urejene po abecednem zaporedju slovenskih in latinskih imen – najprej vse, nato pa še po družinah. V botanično določevalnico lahko pošljete fotografije rož, ki jih ne poznate, botaniki in ljubiteljski poznavalci pa jih skušajo določiti. Z iskalnikom po lastnostih rož (zgradbi in barvi cveta/socvetja) jih dostikrat lahko določite kar sami. Po pismih v knjigi vtisov sodeč je Zaplana.net že marsikateremu šolarju pomagala pri urejanju herbarija. Ivan tiste, ki nam zaupa, obvešča, kje so se ravnokar razcvetele kake redke rože, objavlja pa tega ne, saj so nekateri »ljubitelji« narave preveč strastni.

Alpski zvonček

Ko je avtor spletišča vzljubil tudi stene, je nastala podstran, namenjena športnemu plezanju, ki je počasi prerasla v samostojno spletno stran. Začelo se je s plezalnim dnevnikom, kamor lahko plezalci zase in/ali za javnost vpisujejo svoje športne dosežke. Zdaj tam najdete seznam več kot dvesto plezališč in skoraj sto petdeset sten v Sloveniji in tujini ter smeri v njih s podatki o težavnostnih stopnjah. Pa ni ostalo le pri skalah – Ivan je pritegnil k sodelovanju Simona Slejka in skupaj predstavljata tudi osemdeset slovenskih slapov v Kamniško-Savinjskih Alpah, po katerih je »treba« plezati, ko zaledenijo. Lani novembra pa sta z Gregorjem Skokom objavila združitev Ivanove plezalne strani in www.plezanje.info v www.plezanje.net, največjo tako stran pri nas; poleg plezalnega dnevnika so na voljo še razdelki za športno plezanje, alpinizem, ledno plezanje, vodničke in smeri ter novosti, objavljene vzpone in statistike.

Zaplana.net vam pove tudi nekaj o svojem spletnem mojstru in njegovi Zaplani, opozarja na novosti na posameznih podstraneh ter vabi obiskovalce, da napišejo svoje pripombe in mnenja. Številna pisma v knjigi vtisov, tudi iz tujine, vsebujejo daleč največ pohval, precej

predlogov, celo pesmi in komaj kako kritiko. Tistim, ki želimo (zdaj nas je že več kot tisoč sedemsto), pošilja Ivan tedenske okrožnice: nove opise izletov in rož, opozorila na izlete meseca, rože tedna in druge novosti, obvestila, kje je kaj začelo cveteti in ali je kaka pot neprehodna ali spet usposobljena ... Pri tem si pomaga tudi s »podružnico« svojega spletišča – spletnim dnevnikom *Tavanja po slovenskih hribih*.

Angleška polovica spletišča predstavlja Slovenijo, Zaplano ter avtorja, njegovo stroko in njegov konjiček (mizarstvo), od izletov in rož pa le pregled, »ogrodje«. A tudi tu se premika: objavljeni so že prvi prevodi opisov najpogosteje obiskanih izletov.

Spletkar

Zaplana.net naj bi bila sicer domača stran družine Pepelnjak, a duša in motor tega podjetja je Ivan, po stroki magister računalništva, po srcu pa velik občudovalec narave, navdušen za vsakršno gibanje v njej ter za raziskovanje njenih zanimivosti in lepot. Kot računalnikarju mu je blizu angleščina (to je tudi jezik petih strokovnih knjig, katerih (so)avtor je), zato nekatere slovenske izraze s tega področja spreje-

V Zeleniških špicah, zadaj Vežica

 Tina Di Batista

Rušnata zvončica

ma nekoliko »zadržano« ali pa ga zabavajo. Sebi kot spletnemu mojstru za šalo reče spletkar.

Sicer pa mu za jezik nikakor ni vseeno in od jeseni 2003 so njegova besedila večinoma zlektorirana. Če bi radi preizkusili, ali imam glede občutljivosti za jezik prav, samo načnite kočljivo temo, ali Rogatec ali Rogac, ali pa znamenito o Prisanku in Prisojniku, in boste videli, kaj se pravi izzvati sicer prijaznega, šaljivega in potrpežljivega človeka, ki se zavzema za domače izraze ter je silno gorek »domislicam« in »samodržstvu« jezikoslovcev in zemljepiscev. In kako ima v želodcu šele kartografe, katerih izdelki se prepogosto ne ujemajo z dejstvi! Če je ravno priložnost, ne pozabi reči katere na račun tistih, ki se s svojimi jeklenimi prijatelji hočejo pripeljati malodane na vrh. In kolesarjem »ne dovoli« orati po pešpoteh (tudi sam rad kolesari). Skratka, njegovi opisi poti niso samo opisi, ampak jim je večkrat dodan še kak ocvirek ali ščepec popra.

Ivanova odlika je tudi velika delavnost. Nenehno si izmišlja novosti in izboljšave, za dopolnjevanje zbirke izletov pa izkoristi vsako priložnost: če predava v Mariboru, ob popoldnevnih obleze vsaj najbližje cilje na Pohorju; če katero svojih najstnic pelje na praznova-

nje sošolkinega rojstnega dne, zleze na hrib nad tistim krajem; če pleza v osapskih stenah, »spotoma« osvoji še kak bližnji hrib(ček). Kako najde čas še za mizarjenje, si res ne predstavljam. In pri vsem tem zase pravi, da je len!

Spletične

Da tako obsežno stran obvladuje en sam človek, je precejšen dosežek. A ker je z Ivanom lepo in zanimivo sodelovati, se nas je nabralo tudi nekaj bolj ali manj stalnih sodelavcev.

Veliko se je naučil od botanikov, ki so pogosti gostje na njegovi strani. Lani spomladi so ga povabili v Botanično društvo Slovenije, kjer je predstavil Zaplana.net, predvsem svojo cvetlično zbirko. Računalnikar – pa ljubitelj rož? Ne mislite, da je bela vrana. Ena njegovih občasnih sodelavk Alenka Mihorič, ki ureja prav lepo stran o Kamniškem vrhu in njegovi flori, je tudi računalnikarica.

Ko me je »našel« v svoji knjigi gostov, me je, lektorico, zaposlil kot »spletično«. Pa ni trajalo dolgo in me je prepričal, da lahko tudi sama kaj napišem kot še nekateri obiskovalci njegove strani, ki kdaj pa kdaj prispevajo kako besedilo in fotografije. Morebitne druge vire in spletne povezave dosledno navaja, zato ga še toliko bolj jezi, kadar odkrije kakega tatu, ki se okorišča z njegovimi besedili – ne samo na spletu, celo v knjigi se je že zgodilo.

Marsikaj izve tudi »na terenu«. Kar nekako najde gospo, ki ga popelje po Srednječavenski poti, ki je ni na nobenem zemljevidu, ali pa domačinko, ki mu pomaga najti staro, že skoraj zapuščeno pot iz Šebrelj v dolino Idrije.

Ostani(mo) v cvetju

Ivan ima čedalje več dela in nenehno ga kdo »nadleguje« (in včasih tudi nadleguje). In kaj ima od tega (če je že treba od vsega kaj imeti)? Veselje in zadovoljstvo (tudi kondicijo seveda) pa kup novih znancev. Da ga veselje le ne bi minilo, saj je imenitno, da se imamo taki, ki radi pišemo in/ali sprašujemo o pohodništvu, planinstvu in plezanju, kje zbirati ter da nam je na voljo urejeno in lepo oblikovano bogato gradivo o vsem tem. Pa rožic ne smem pozabiti – po teh se Zaplana.net posebno razlikuje od drugih planinskih spletišč. In odlikuje. ◉

Snežno cvetje

Veje v snegu –
kot materinske
roke nad otrokom

✍ Milka Bokal 📷 Vid Pogačnik

Končno! Vendarle se je ozračje zaostriilo, nebo posivelo in izpod neba so se usule mitgetajoče bele zvezdice. Človek se prav bolje počuti, ko zunaj mete, še posebno tisti, ki mu je bogve kateri prednik zapustil vznemirljivo kal občutenja narave in njenega večnega utripanja. Treba bo ven na sveži zrak, da se oko naužije zimskih poljan in bela mehkoča odpihne prah vsakdanjika. Kam? Na Grmado. Blizu je in tako alpsko razdrapano je njeno pobočje; trenutek v razpoloženju je odmev nanjo.

Sneg je bil še neuležan in noge so se močno pogrezale v snežno odejo. Nebo na vzhodu je bilo rahlo rdečkasto in sonce še ni osvetlilo Lovrenca, ko so se za Ravnekom moje stopinje naravnale proti gozdu. Veje dreves so bile še odete v snežno belino in so na vsakem drevesu oblikovale drugačno podobo. Bukove so se stegovalle na pot kot materinske roke nad otrokom. – Saj res!? Otrok. Odšla bo. Odhaja iz tega gnezda. Kako že pravi Župančič? »Pojdi, moj sinko, na pot! Čuvaj življenja se zmot!« Kdo ve, kakšna bo njena pot? Da bi bila močna, pogumna! – Hrastove veje s še nekaj listja so bile krajše. Sneg nad njimi jih je naredil okorele, močne, moške. Prostor pod njimi bi moral dajati varno zavetje ljudem in živalim. – Je bil dom toplo zatočišče zanjo? Kaj bo ponesla iz njega? – Veje breze so bile tanke, dekliske, drobna plast snežne beline na njih je dajala vtis lahkotne nežnosti. Smrekove veje pa so bile močno povešene. Sneg med posameznimi izrastki se je sprijel v gmoto, ki je drevo težko pritiskala k tlom. A smreka se ni vdala; zaradi obteženih vej se je le še vitkejša dvigala proti nebu. Korenine v tleh so bile močne in trdne. – Podoba človeka, ki ga včasih zadene teža življenja. A ne obupa, ne sme! – Snežni kristali površinskega sreža so se na bregu kazali v nešteti iskrinah. Drobni biserčki so ščemeče bodli v oči. Na bilkah trav, ki se pod težo snega niso zlomile, so se kristali zbrali v pravo bleščečo se pahljačo.

Tedaj je sonce rumeno osvetlilo sosednje pobočje. Nad stezo so vrhovi dreves dobili iskrečo se pozlato. Oko se je dvignilo še više, na nebo. Nekaj belih oblakov je v lahnem vetru veslalo po modrini neba. Počasi, a zaznavno so potovali proti zahodu. Kam od tam? – Tako teče življenje v nedogled. Je kje cilj? Je!

Steza se je strmo dvignila in dosegla prve borovce. Tudi njihove veje je sneg posebej ob-

likoval. Na vsaki iglici, ki je izraščala iz skupne zasnove, se je nabralo polno snežnih kristalov in drevesa so bila okrašena s pravimi snežnimi vrtnicami. Večji in manjši beli cvetovi so bili raztreseni po vejah. Kristalčki na vejah sosednjega grma pa so oblikovali preprostejši cvet. Le nekaj drobnih robotih luski se je združilo v bel kosem. Veselje je začelo polniti korak, ki se je lahkotneje približeval vrhu. V daljavi se je pod sivkastim morjem megle skrivala Ljubljana. Ljudi tam doli danes sonce ne bo osrečilo. Sorško polje pa je lahkotneje dihalo v zimskem zraku.

Še malo in pogled z vrha je šinil od obzorja do obzorja. Gozdovi okoli Blegoša so bili veliko bolj zasneženi kot tisti okoli Polhovega Gradca. Snežna odeja je bila tam težka in debelejša; močna bela barva je kazala tako podobo. Pot nazaj je bila podobna smučanju. Snežno cvetje se je tu in tam zaradi toplote sonca že osipalo z dreves, drugod so bili beli cvetovi zaradi delno golih vej, ki so se rešile snega, še izrazitejši. Oblaki na nebu pa so še kar naprej veslali ... ◉

Prvi sneg

V gorah je padel prvi sneg. Belina.
Dočakala svoj plašč iz hermelina
je tudi gora, lepa kot kraljica.
Ko njenih sivih skal, robov ostrina
zastarta s snegom je, ki kot tančica
pokrije jo, pokaže se milina
lepote njene in oblik. Resnica,
da tu in tam kazí ji stas grbina,
očesa več ne žali. Krasotica
v obleki beli - vsaka nje oblina
gorníku zbuja grešno misel. Lica
zardela kot od močnega so vina,
ko sprejme ga - nič več le pastirica -
v objem, kot najmehkeje zna, *planina* -
ne dekla, marveč brhka lepotica.
Katera zmaga? Tretja - spet *dolina*.

Mojca Luštrek

Dileme

✍ Tomaz Banovec

Poskus odgovora na dileme, ki jih je v uvodniku k novoletni številki Planinskega vestnika napisal Andrej Stritar

1. S Triglavskim narodnim parkom živim in delam ves čas – od njegovega nastanka do danes. Skušal bom odgovoriti na napisani izbor dilem. Posvet o razvoju TNP-ja, ki je potekal 9. februarja 2007, mi je pri odgovoru v pomoč, a ne preveliko. Pričakovali smo izmenjavo mnenj. Zmagal je »Power Point«, ki je tudi drugje takim pričakovanjem v veliko škodo. Odpreš sliko in poveš tisto, kar hočeš in znaš! Vse je v barvah, slik je veliko in vedno je pre malo časa za pogovor. Obstaja še pestra komunikacija med različnimi e-naslovi; vse je neke vrste odprt dokument, nič ni dokončno. Do česa se torej opredeljevati? Do dilem – poleg Stritarjevih jih je odprtih vsaj še nekaj.

2. Na omenjenem posvetu je predsednik SAZU dr. Boštjan Žekš dejal:

»Ko je SAZU pred časom odklonil sprejem Vučkovega zakona, so imeli občutek, da takrat vsi, tudi SAZU in »civilisti«, streljajo v temo. Zdaj pa so tedanji strelci med predlagatelji in spet ni nič (tema je kar ostala). Posebej, s primeri, opozori na slovensko navdušenje pri ustanavljanju še nedorečenih institucij, kot so po novem univerze in visoke šole, in tudi pri nastanku novih parkov in zaščitene območij. Vse to naj bi se morda nekoč v času in prostoru uredilo in nastale naj bi prave dobre šole in dobri parki. To velja tudi za dokaj »stari« TNP in za nove ideje, saj je veliko stvari, posebno novih kriterijev, še pogojnih in vedno čakamo, da se bodo uveljavili (kot sem nastop razumel).«

Planinski vestnik je v prvi letošnji številki z uvodnikom in Stritarjevimi dilemami odprl dovolj vprašanj. Vendar naslednji članek – napisal ga je Miro Štebe in je bil objavljen v isti številki z naslovom: »Papirna zaščita Velike planine« na koncu za preprečevanje vsega mogočega in grdega na planini vsebuje predlog za zaščito celotne verige Kamniških ali Savinjskih Alp. Dobili naj bi regijski park in vse bi bilo bolje. Ali je to res prava pot? Premislimo! Spomnim se, kako sem kot »družbeni planer« opozoril predlagatelja zakona za varovanje sedanjega Triglavskega parka Miho Potočnika na materialne in druge nedorečenosti. Odgovor je bil, po Miho-vo, avtoritativen in pragmatičen: »Vse bomo uredili, samo zakon potrebujemo, zdaj je pravi čas zanj.« Uredilo se je malo in to trajajo že dolgo. Pomislek na-

šega vrhunškega akademika je torej na mestu. Pazimo, kaj ustanavljamo in katere in pričakovane dileme naj bi bile rešene prej. To je še posebno nujno, če smo kaj takega ponudili takoj in danes in pozneje ponudili zadeve mednarodne primerjave.

3. Stritarjev uvodnik je kratek, poučen, dokaj eklektičen in tudi neprijeten. Obrača se predvsem na planinsko organizacijo, katere organ je tudi Planinski vestnik. Organ pa je tudi komisija za varstvo gorske narave in še veliko organov imamo. In uvodnik ni navaden prispevek. Vseh dilem niti ne odpira, tu tudi ni vloga uvodnikov. Vendar so še dileme glede lova, favne, zaraščanja, državne pomoči za spremenjene in zmanjšane ali opuščene funkcije. Mogoče pa te niso dileme za planince? Ni določeno, kaj je gora ali gorski svet, in ni vedno jasno, komu so namenjena precej retorična vprašanja. Največ jih je namenjeno »nam« – torej PZS-ju in Planinskim društvom (ŠD-jem).

In prav je tako, četudi ima ta organizacija opravka še z mnogimi drugimi dilemami – tudi v zvezi s parkom. Ena izmed mojih dilem je, kaj pri g. Stritarju velja v primeru parka (parkov) in kaj v gorah zunaj njega ali njih. Splošno in posebno se preveč prepletata, tako se bosta tudi pri meni.

Najprej odgovori na postavljena vprašanja. Pojdimo po vrsti (Stritarjeve dileme so napisane v krepkem tisku):

Je PD zgradilo cesto na Lipanco? Ne vem! Ali samo za dom in obiskovalce ni bila potrebna? Ali je bilo protizakonito? Kaže, da ne. Če je bilo, kje so sankcije? Ni bilo lepo – nekateri so pa hvaležni. Kaj pravijo v Javnem zavodu TNP (JZ TNP) in kaj so storili inšpektorji? Na katerem, bolje, čigavem zemljišču so jo zgradili, kdo je to plačal? Ali dilema velja za vse objekte, ne samo za tiste v parku? Zakonodajca se sicer spet spreminja.

Bi zgradili cesto na Vrtaško planino? Kdo »bi«? Planinci že niso za to. Vsaj PZS uradno ni za to. Imamo JZ TNP s profesionalci in drugimi državnimi uradniki in svet TNP. O tem tam uradno nismo govorili.

Bomo potegnili elektriko do Koče pri Triglavskih jezerih? Vprašanje je načelno. Ali ta energent res sodi v naše visokogorje? Ali izjemoma ne sme v visokogorje TNP-ja? Najčistejša in najbolj univerzalna energija je. Veljavna razvojna politika je ne prepoveduje, celo pospešuje jo in sofinancira! V Zgornjo Trento (Za Podnem) je prišla v vsako sekundarno bivališče, v katerem so jo hoteli in sofinancirali. Kar dobro je zakopana. Razmisliti velja o njenih prednostih, ugodnostih in nevarnostih, ki jih prinaša. Ali se taka draga napeljava za tri mesece res izplača? Verjetno, če jo plača kdo drug. Kaj bo med graditvijo, kaj potem? Vzdrževanje, cena? Nesreče z energentom, kot je elektrika, so manjše kot pri kurilnem olju ali plinu. Kaj lahko pripnemo

na konec takega energetskega kabla? Poleg doma bo stal še transformator, mogoče vlečnica in še kaj. Vprašanje je vredno temeljitega razmisleka. Gore in objekti zunaj parka pa te skoraj hamletovske dileme začasno ne poznajo.

Je smiselno prirejati množične veselice pri kočah? Seveda, proslave in maše so tudi pri kočah in cerkvah. Mogoče niso vsem potrebne, še posebno ne v parku. Ni nam treba biti zraven, vendar kar nekaj ljudi to potrebuje. Ali je prepoved smiselna? Brez kakršne koli organizacije imamo že zdaj v avgustu veliki šmaren in ljudje gredo množično tudi na Triglav! Ali je določitev količine obiska in ravnjanja smiselna? Kako to vzdržati? Bolje je imeti določen kodeks in se ravnati po njem. Še bolje: navaditi ljudi, da Julijci in gore v TNP niso vse. Kdo naj to stori? Mediji že ne. Tudi PV skoraj ne more brez omembe Triglava in kulta, povezanega z njim. Včasih je vsako PD najmanj enkrat na leto pripravilo daljši, precej naporen pohod v gore prejšnji države in v Alpe. Tudi zaradi razbremenitve!

Glasba ne sodi na prosto ob kočah! Vendar tega ni veliko in v parku celo zelo malo. Vse je že urejeno s pravili PZS. Niso samo kočje v TNP tiste, ki širijo glasbeno kulturo na ta način. Prešteti stavb z zvočniki na zunanji strani nimamo, tudi JZ TNP za svoje območje ne. Na splošno so merjenja in statistike nepopolne in slabe ali pa jih sploh ni.

Je prav, da se politiki in cerkveni veljaki s helikopterjem prevažajo nad gorami? Mogoče moralno ni prav, v TNP-ju je celo protizakonito. Pa vendar, takoj ko je treba kaj reči o gorah, se na helikopter naložijo snemalci in novinarji in še kdo. Kam letijo – na Kredarico, ponudijo mikrofona oskrbniku ali drugemu domačinu in nam o tem poročajo. Na koncu se še predstavijo. Saj poznate prvo in zadnje vizualno sporočilo v reportaži (novinar ali novinarica). To početeja pa potem gledamo vsi, tudi policisti in tožilci, inšpektorji in še kdo. Pravna podlaga za ukrepanje obstoji. Rešitev: Helikopter naj za dovoljene lete v TNP dobi na voljo JZ TNP in naj stori vse potrebno, javno in nadzorovano ter odgovorno. Ali bodo zmogli in prenesli pritiske vrhunskih odličnikov, medijev in še koga? Kaj je drugimi letalci? Niso omenjeni, so pa tudi »dilema«. Država ima »aparata« za varovanje določil zakona.

Bomo gradili nova smučišča v gorah? Na koga je vprašanje naslovljeno? Organ PV sprašuje svojo PZS kot drug organ. Kdo je subjekt ali kdo je »bomo«? PZS je proti žičnicam od znane zgodovinske slabe izkušnje s triglavskimi žičnicami. Nova smučišča v gorah ne bodo zgrajena v režiji PZS in ne s soglasjem PZS.

Ali naj zapremo gorske doline za motorizirani promet? Kdo bi to rad storil, ne vemo točno – prav tako ne vemo, kaj naj bo zaprto in za koga. Kdo bo zahteval ugodnosti, kdo dobi kompenzacije za neuporabo prometnic, kdo so novi uporabniki in izjeme? Dostopno samo za lastnike zemljišč je

danes že nov prometni znak. Ali naj zapirajo gorske prometnice ločeno za TNP in druga območja? Naš način gospodarjenja z gozdom je utemeljil graditev 20 000 km gozdnih poti. Koliko manj sekundarnih bivališč bi bilo na Pokljuki in kje drugje, če ne bile ceste tako zelo potrebne za prebiralno sečnjo? Česa pa? Pretežno neavtohtone, a zelo rentabilne sibirskie smreke.

Je treba v kočah imeti bogate jedilne liste in kopalnice s toplo vodo ali se omejiti na ričet in skupna ležišča? Seveda tega ni treba v vseh kočah (katerih in kdaj, pa je treba vedeti – vsaj v okviru TNP). Ali gre za ves gorski svet in vse kočje? Ponekod to niti ni mogoče in bi bilo smešno. Primerjajmo Zavetišče pod Špičkom, Aljažev dom v Vratih in Dom v Kamniški Bistrici. Ali varujemo naravo pred ljudmi ali ljudi pred njihovimi lastnimi navidezno slabimi navadami? Dolga leta so sanitarne razmere v visokogorju določali iz dolin in še danes jih. Določanje posebnih, manj razkošnih režimov je mogoče, vendar je za to treba močne volje in subvencij za spremembe.

Je pametno spodbujati množičnost na urejenih poteh ali tesnejši stik z naravo s skromnimi zavetišči? Kot je znano, naj bi novi osnutek predloga zakona o TNP neposredno usmerjal obiske na urejena poti in v precej primerih množicam ne dovoljuje prostega gibanja. Šotor kot najpreprostejše bivališče ali zavetišče je v parku že danes prepovedan. Novih zavetišč ne bomo gradili. Kaj je z objekti TNP-ja in lovskimi kočami in objekti pašnih skupnosti ter podobnimi zavetišči? Ali naj podremo nova zavetišča in naredimo vse po starem? Kaj bo storil še kakšen organ ali komisija v PZS, ko bo dobil tako nalogo? V preostali »slovenski gorski državi ali naravi« je ravnjanje lahko drugačno. Upam.

Se bomo bojevali za prost prehod po gozdovih in gorah ali leomočno gledali, kako tržna logika prodira v najbolj skrite koticke, in nas lastniki ne bodo več pustili hoditi po svežem zraku, trgovci pa nas bodo zaprli v nakupovalno-zabaviščne parke? Pretiravanje! In čudno vprašanje. Vsaj v TNP-ju bo zapora nekaterih območij veljala (najmanj IUCN II približno 75 %) in zavzemanje za prost prehod v TNP ni več »in« za vse, predvsem ne za revne množice. Izjema so seveda razne elite. Skrb za vso slovensko planinsko populacijo in druge ljubitelje gorskega sveta in gozdov na ta način je pretiravanje. Boj za prost prehod po gozdovih in odprti pokrajini, z možnostjo omejenega nabiranja plodov vred, poznamo tudi v planinski organizaciji. Težava je v določanju pred množicami posebej varovanih teritorijev in elite, ki bo to lahko vseeno počela. V TNP gre za določitev tistih, ki bodo gozdove gledali in doživljali s poti in ogled plačali prek koncesioniranega in verjetno dragega vodnika. Ustava in zakon o gozdovih še veljata in dostopnost proste narave, še kot pridobitev francoske revolucije, tudi. Dobro, dalo bi se dogo-

voriti, vendar ob podrobno narisanim coniranjū, vsaj za TNP, ne pa na splošno. Risbe še nisem videl, tekst je premalo. Predlog za doseganje prostega dostopa pa imam. Olastninimo naše planinske objekte v TNP in drugje še tako, da s članarino dobimo del lastnine ali vsaj služnostno pravico do vrha Triglava in s tem dovoljen lastniški dostop do objekta. Kupimo vse parcele na vrhovih. Nič novega, tako sva razmišljala že z Andrejem Brvarjem.

Ali naj gradimo nove gorske poti, ohranjamo obstoječe ali celo opuščamo nepotrebne? Novih poti ne potrebujemo veliko, planinci so se jim vsaj v TNP-ju odrekli. Kaj je s starimi? Kaj je planinska pot, steza, lovska in pastirska, vojaška in podobna, kaj od tega tehnična in kulturna dediščina? Ali kako priti na planino Zajavor iz Luknje? Mogoče nam ni treba, razen raziskovalcem. Nove planinske označene poti načelno niso potrebne; ali bomo kaj konkretno opuščali, ne vem. Opuščanje poti je vprašanje že danes in rane v gorskem telesu so ponekod grde že skoraj sto let, še od prve vojne. Vendar so poti opisane, tudi na zemljevidih (vojaških in drugih; v merilu 1 : 25 000). Kako so ljudje našli obhode za sicer zaprto in delno zavestno podrtlo lovsko pot nad Malo Pišnico? Kdo bo saniral podirajoče se bližnjice, stare vojaške ceste iz prve vojne in omrežja potov, zgrajenih na obeh straneh krivične rapalske meje, kdo bo plačal sanacijo? Koliko tega je bilo storjenega doslej? Popolnoma prenehati graditi katere koli nove – tudi planinske – poti je tako kot ustaviti življenje. Poskusimo v parku.

Naj se obrnemo stran, ko po gorski stezi priropota nesramen motorist, ali storimo kaj konkretnega, da se to ne bo dogajalo? Kaj storiti z motoristom ali kolesarjem? Zgradimo ovire – lestve in palice – in postavimo veliko les in stopnic. Spet, kdo? Lovsko kočo (Za Podnem) pod Jalovcem so osvobodili markirane poti kar v JZ TNP. Obhod omogoča več miru za goste parka in parkovni turizem v koči. Imamo nadzornike in policiste, ki patrolirajo in opozarjajo obiskovalce na neprimerno opremo in se seveda slikajo za TV. Koliko pa je bilo ovadb in koliko končanih sodb v zvezi s prepovedjo motornega in podobnega prometa? Kdo ima pravico ukrepati? Koliko ovadb je končalo na sodišču? Kaj naj storimo mi planinci?

Naj se bojujemo za zavarovanje ogroženih območij ali bomo proti temu, ker bi upadlo število obiskovalcev v kočah? Vseeno mislim, da so kočje sredstvo in vrhovi ter poti cilji. Zakaj ima Švica tako malo narodnih parkov? Zato, ker je red že spodaj in navade veljajo že tam. Ljudje se morajo in znajo ustrezno vesti že v dolini. Slabe navade se ne prenehajo v gorah. Kaj je rekel predsednik akademije? Ali se ne bi se na Veliki planini najprej lotili greznic in čiščenja vsesplošne nesnage ter urejanja prometa namesto določanja regijskega parka?

Naj gradimo sanitarije, zaradi katerih bo treba spet poganjati dizelske generatorje, ki so

jih v kočah že nadomestili s sončnimi celicami? Kje imajo ta problem? So sanitarije na »štrbunk« nekje zunaj postojanke, zasute z apnom, še najprimernejše? Samo v parku in zelo visoko? Pred leti je bilo tako na Doliču. In na Planiki je še (upam). Na Kredarici po obnovi so take sanitarije bile – pa smo jih podrli. Ali smo za to? Pred časom so pomenile rešitev v stari gorenjski hiši. Kaj je bilo na koncu »ganka«? Množičnost zahteva drugačne rešitve.

4. Ostane najpomembnejše vprašanje; navedek iz uvodnika:

Bomo sodelovali pri nastajanju novega zakona o TNP, preračunljivo stali ob strani ali celo podpirali tiste, ki bi park zožili samo zato, da bi se »delalo« več denarja?

Spet vprašam: »Kdo je bomo?« Če je s tem mišljena PZS, ki demokratično sprejme statut, izvoli svoja vodstva in potrjuje njihove programe, je dobro vedeti, da so v PZS včlanjeni nosilci z različnimi interesi in da je PZS glede ciljev in namenov drugačna od drugih interesnih povezovanj. Glej samo statut, člene 1, 2, 3 in 4. Varovanje okolja je za PZS pomembno, a promocija tudi, vsaj za tiste, ki jim pomeni prvi cilj in jo tudi branijo. Pa tudi za tiste, ki gledajo narodni park predvsem skozi očala na novo spoznane, nekoliko drugačne narave. Kaj šele za tiste, ki že imajo v lasti ali užitku svoj košček parka ali katerega koli gorskega ali drugačnega zemljišča in ga ustrezno branijo.

Cilji ali poslanstvo planinske organizacije so bolj splošni:

Organiziran in posamičen kulturnen obisk gorske narave in z gorami povezane narodove in kulturne dediščine, spoznavanje in razumevanje naravnih procesov ter soodvisnosti med živimi in neživimi dejavniki, obnova in razvoj duševnih in fizičnih moči ter zdravja, krepitev prijateljstva in družinskega življenja, narodne zavesti ter podobno ... To so pglavitni nameni organizacije in seveda je med njimi tudi varstvo narave, vendar ni edini cilj. In planincem ustreza naša zakonska definicija: »**Narava** je celota materialnega sveta in sestav z naravnimi zakoni med seboj povezanih ter soodvisnih delov in procesov. Človek je sestavni del narave.« Osvajanje in oprema naših gora tudi za njihov slovenski značaj sta bila pred 120 leti pohvalno dejanje. Pred 50 leti so bile te gore namenjene množični športni rekreaciji, potem pa smo se zavedeli, da je bilo narejeno preveč »dobrega«. Veljavni zakon o TNP je PZS popravila kar sama, z novim ravnanjem. Odrekla se je novim tovornim žičnicam, graditvi novih poti, začela ekološko sanacijo, bolje čistila poti in jih drugače obnavljala, dodatno vzgajala člane in druge. Izdajala je knjige in zemljevide ter PV in drugo. Tudi planinski mediji, čeprav ne edini, so krivi za sedanjo preveliko zasvojenost Slo-

vencev in Slovencev z gorami in naravo in še posebej z Julijci in Triglavom.

Vse to se da popraviti z določili »Innsbruške deklaracije« in uvajanjem določil IUCN, vendar postopoma in z razumljivim razlogom, enakopravno z drugimi dejavniki, ki bodo dobivali subvencije ali odškodnine za spremembo sedanje rabe in funkcij. Vendar sam težko sprejemem **pomanjkanje skupne vizije s prepotrebnimi ocenami poti do ciljev in ovrednotenih pričakovanih posledic.**

Konkretno nisem zadovoljen, če se na primer strategija razvoja informacijskih središč v parku sprejme kot dokončna sestavina sicer še neobstoječega upravljalvskega načrta TNP-ja. Tako kot tudi ne moremo biti zadovoljni, da je posebne nove pozornosti deležna predvsem narava, manj pa kulturna in druga, tudi planinska dediščina v TNP. Gre za narodni in ne samo naravni park. Poleg pastirstva, gozdarstva in drugih dejavnosti v njem (definicija narave) je element narodnega tudi pomembnega delež planinstva. In ta ni majhen, pa se vendar izkaže, da v delovnih telesih in drugje še nimajo usklajenih idej o tem, kako povezati naravo in kulturo v parku. Tu so stare fužine, rudniki, izkopi, ostanki prve vojne (poti in objekti), vprašanje opuščeni planin in pastirskih ter lovskih poti ipd. Katera krajina bo osnova za varovanje ali celo za renaturacijo? Tista izpred 300 let? Tista, do katere še seže spomin (izpred 150 let)? Tista izpred deagrarizacije ali po njej? V socializmu ali po njem? Kaj je avtohtono? Sibirski smreka je postala avtohtona slovenska drevesna vrsta, vemo, kako, in v parku pošastno zmaguje. Kje se organizirano vračajo jelke ali macesni in listavci in kje so še košeni visokogorski travniki ter pašniki?

Potem so tu še nova ekonomska globalizacija in splošno ogrevanje ozračja, slaba domača demografska slika, nove razvade in razvade prebivalcev in obiskovalcev gora ter parka in njegovega širšega vplivnega območja (ali bo to določeno?). Spremenimo ljudi tudi v dolini, tudi tam je narava, ni ravno vedno gorska, je pa urbana ali kaj podobnega. Tako kot vernik ne postane vernik, ko stopi v cerkev, in tudi ne preneha biti vernik, ko gre iz nje, tako naj bo z ljudmi, ki ljubijo gore in TNP. Ne potrebujemo dveh načinov ravnanja – dolinskega in gorskega in še posebej parkovnega. In to lahko dolgoročno in polagoma dosežejo predvsem množične organizacije.

5. To je moj osebni pogled na napisane dileme. Strinjam se, da moramo strniti svoje vrste, kot smo jih ob Vučkovem zakonu in že veliko predtem, pred 25 leti, ko smo se v PZS začeli odpovedovati posegom in razvoju. Vendar je treba poleg vizije dobro določiti in definirati vsebine, pojave in cilje, jih dobro izmeriti, kartografsko opredeliti, ugotoviti, kakšni bodo čez deset let, napisati eno ali več pomembnih strategij, jih soočiti z drugimi ter določiti

korake do uresničitve (taktika in ukrepi) in vse to čim bolj uporabiti pri razpravah o novem – tretjem novem predlogu zakona o TNP. Pričakujemo, da bosta državni zbor in vlada upoštevala svoje programe, koalicijske in druge dogovore in tudi materialno ovrednotila spremenjeni položaj tistih, ki danes opravljajo kako dejavnost v parku in drugje v gorskem svetu. Če naj se omejijo ali opustijo zakonito opravljane dejavnosti, naj bodo njihovi nosilci odškodovani. Ne bo prvič. Ne bo tako drago, kot je »evropsko« plačano podiranje naše sladkorne tovarne, vendar tudi podiranje in omejevanje funkcij planskih objektov nekaj stane. Posledice so lahko še drugje – mislim na TNP. Ali naj naši vodniki zato, da bodo lahko še naprej vodili svoje člane v TNP, kandidirajo še za državno vodniško koncesijo TNP? In da bi PD dobila dovoljeno letno kvoto ali »vaučer« za obisk parka? Bojim se, da kaže takole: množičnost in problemi z »navadnimi« planinci naj ostanejo v organizaciji. Elite skupine, delno organizirane v sami PZS, pa se bodo delno ali popolnoma osamosvojile, dobile svoje poslanstvo in ponujale svoje storitve tudi materi (PZS), iz katere so izšle. Seveda jo bodo tu in tam kritično obravnavale, če ne bo (po njihovem) pravično delila sredstev in pozornosti. Tega smo navajeni že pri državi. Ne naredimo iz normalnih ljudi, tudi planincev, predvsem in zlasti uporabnikov raznih prepodrobno določenih in dragih plačanih privatiziranih ali javnopravnih storitev. Saj nekaj znamo tudi sami.

6. Predlagam komisiji za varstvo gorske narave (imamo še dolinsko naravo?), naj se celovito loti tega problema in izdela predlog stališč in vizijo našega gorskega sveta do leta 2020, s parki vred, in to ponudi »odločujočim« ter uporabi tudi pri vseh priložnostih, ki jih bodo v skladu z različnimi razvojnimi politikami določili v državi.

Oglejmo si zapisnik z 11. seje strokovne komisije za pripravo osnutka zakona o TNP, ki je potekala decembra 2006. Besedilo zakona bodo pripravili v ožji delovni skupini, strokovnjaka za oceno finančnih posledic še nimajo. In spet se spomnim Miha: »Zdaj je priložnost, preostalo bomo uredili pozneje.« Zato je treba definirati pojme, območja, količine, čas ... v zvezi z ekologijo ali varstvom gorske narave, vse to izmeriti, oceniti in narediti račune ter uravnoteženo določiti cilje.

Novi zakon o društvih je funkcionarje veliko bolj zavezal k previdnosti pri odločanju. In zato bosta skrb ter pozornost same PZS, organov PZS in planinskih društev ter posameznikov planincev dovolj veliki tudi pri varovanju gorskega sveta in vzgoji članov za to.

In za konec: vizijo potrebuje vsaka organizirana družba, tako na ravni društev kot na ravni njihove asociacije. Pa izdelajmo svojo, z obveznimi sestavnimi in določili o sonaravnem ravnanju v gorskem, recimo mu tudi našem svetu. ●

galerija

Rože vabijo

Najvišja priznanja PZS za preteklo leto

✍ Uroš Vidovič 📧 Danilo Sbrizaj

V prvi letošnji številki Planinskega vestnika smo objavili kratko novico o poteku slovesne seje UO PZS v Nazarjah, na kateri so bila podeljena najvišja priznanja Planinske zveze Slovenije za leto 2006. Dobitniki spominskih plaket in svečanih listin so namreč planinske osebnosti, ki so s svojim delom in požrtvovalnostjo v planinskih društvih, meddruštvenih odborih in nacionalni planinski zvezi pustili pomemben pečat. Planinska zveza Slovenije je organizacija, ki se zaveda nesebičnega prispevka posameznika za blaginjo planinstva in organizacije in ga spoštuje. Zato je predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar podelil spominske plakete tem slavljencem, ki so lani praznovali okrogli življenjski jubilej: **Francu Hriberniku** iz PD Ruše, **Marjeti Valentinič** iz PD Novo mesto, **Jožetu Atelšku** iz PD Mežica, **Rudiju Pušniku** iz PD Hrastnik, **Viktoriji Dabič** iz PD Ptuj, **Jožetu Skornšku** iz PD Mozirje, **Mariji Brumen** in **Francu Božanku** iz PD Prevalje, **Metodu Močniku** iz PD Cerkno, **Francu Lakoti** iz PD Dovje-Mojstrana, **Ivanu Izlakarju** iz PD Vransko, **Ivanu Filipiču** in **Antonu Bračku** iz PD TAM Maribor, **Štefki Petek** iz PD Maksa Meška Ormož, **Francu Česnu st.** iz PD Križe, **Martinu Časlu** iz PD Šempeter v Savinjski Dolini in **Anteju Mahkoti** iz PD Ljubljana Matica.

Sledila je podelitev svečanih listin, najvišjih priznanj Planinske zveze Slovenije, za življenjsko delo v planinski organizaciji. Tokrat so jih dobili:

Albin Kobentar, PD Jesenice, za vsestransko dolgoletno planinsko delo v PD Jesenice, predvsem na področju organizacije ter pravne in gospodarske dejavnosti,

Jožef Kodre, PD Celje Matica, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (v PD Celje Matica, Savinjskem MDO in PZS), predvsem na področju organizacije, vzgoje in izobraževanja,

Metod Kovač, PD Ljubljana Matica, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (v PD Ljubljana Matica, MDO Ljubljana in PZS),

Franc Ojsteršek, PD Velenje, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (PD Velenje, Savinjskem MDO in PZS),

Dragica Onič, PD Poljčane, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (PD Poljčane, MDO Podravja in PZS), predvsem na področju vzgojnega dela in dela z mladimi,

Simon Petrovič, PD Ptuj, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (PD Ptuj in MDO Podravja), predvsem na področju dela z mladimi,

Rajko Slokar, PD Nova Gorica, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (PD Nova Gorica, MDO Posočja in PZS), predvsem na področju organizacije in povezav z zamejskimi društvi,

Vladimir Treven, PD Javornik Koroška Bela, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (PD Javornik Koroška Bela, MDO Gorenjske), predvsem na področju vzgoje in dela z mladimi,

Jože Vogrin, PD PTT Ljubljana, za vsestransko življenjsko delo v slovenski planinski organizaciji (PD PTT Ljubljana, MDO Ljubljana), predvsem na področju planinskih poti, propagande in kulturne dejavnosti,

in **Helena Krpač**, PD Dravograd, za življenjsko delo pri razvoju planinstva in za dolgoletno delo v društvu.

Na prireditvi je bilo podeljeno še posebno priznanje – **prostovoljec leta 2006**, ki ga podeljujeta ZDOS in državni svet Republike Slovenije in ga je prejel načelnik Komisije za usposabljanje in preventivo ter predsednik MDO Dolenjske **Rudolf Skobe**.

Prireditve, ki je bila popestrjena s kulturnim programom, smo končali s prijetnim druženjem in obujanjem spominov na doslej prehojeno planinsko pot letošnjih nagrajenk in nagrajencev. ◉

Sveti Lenart

Razgledni vrh na slovensko-italijanski meji

✍ Benjo Uršič

Nad kraškima vasicama Brje in Tublje se dviguje hrib Sveti Lenart. Slovencem komaj poznan vrh je med Italijani in zamejskimi Slovenci zelo obiskan; nanj so se podajali Tržačani na nedeljske izlete že v prejšnjem stoletju. Zamejski Slovenci že nekaj let organizirajo pohod na njegov vrh v sklopu praznika Oktoberfešt. Letos smo se jim drugo leto zapored pridružili tudi Slovenci in na pohodu (8. oktobra) se je zbralo preko štiristo ljudi z obeh strani meje. Lepa razgledna pot, ki ponuja tudi možnost obiska manjših kraških jam (v okolici Svetega Lenarta jih je kar nekaj) bi zagotovo pritegnila še mnogo več slovenskih sprehajalcev. Z vrha se ob lepih dnevih odpira razgled, kakršnega lahko vidimo malokje – s pogledom lahko sežemo od Pirana in furlanske nižine do Triglava, Nanos pa imamo kot na dlani.

📷 Marjan Bradeško

Modrost

Moja gora modre ima oči.
V gladini jezera njen vrh zagledam,
s seboj in z njo v zrcalu se spogledam.
Stoletja stara neomajno vlada,
še vedno lepa in še vedno mlada.

Moja gora modro govori:
"Ne šteje več gub, ki ti jih ogledalo
bo vsak dan več in globlje pokazalo.
V zrcalu mojih jezer glej – zabriše
sledove let, na lice smeh nariše."

Moja gora modro pomolči.
Nestrpnost se krotiti naučila
v stoletjih je. Kar mi je obljubila,
ko se umirim, izpolni: če pogledam
v oči ji modre, svoj nasmeh zagledam.

Mojca Luštrek

Ime Sveti Lenart oziroma San Leonardo je drugo ime hriba, saj je bilo njegovo prvotno ime Lipnik. Teorij o tem imenu je več. Nekateri trdijo, da zaradi lipe, ki je nekoč poraščala njegove gozdove, drugi pa pravijo, da zaradi priimka Lipnich ali Lipnicz, ki je bil nekoč razširjen na tem območju. Sedanje ime je povezano z majhno cerkvico, katere ostanki so še vidni na njegovem vrhu. Cerkvica je bila posvečena Svetemu Lenartu (it. San Leonardo), ki se je v šestem stoletju ukvarjal s pokristjanjevanjem, v svojem življenju pa naj bi naredil tudi marsikakšen čudež. Tako so v devetem stoletju po vsej Evropi njemu v čast posvečali svetišča. V preteklosti so ljudje romali k cerkvi šestega novembra; ta dan je namreč posvečen temu svetniku. Na italijanski strani so leta 1945 ameriški vojaki postavili

barake za stražo državne meje, ki poteka po pobočjih na slovenski strani. Prav meja je bila razlog, da se nanj do leta devetdeset ni povzpel skoraj nihče. Barak na italijanski strani že davno ni več. Od osamosvojitve naprej mejni kamni, kjer so se nekoč sprehajali graničarji, samevajo. To je pripomoglo k temu, da smo z naše strani na vrh hriba dobro shodili že tri steze.

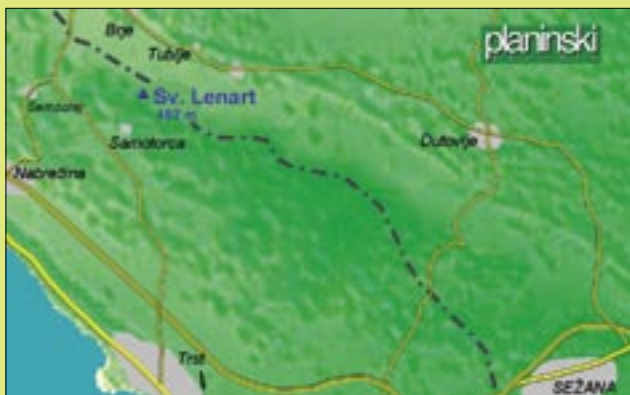
Ker je na krasu veliko jam, bi bila prava škoda, če ne bi sprehoda popestrili z obiskom katere izmed njih. Tik ob poti iz vasi Brje se odpira vhod v jamo Vodenico. Jamo lahko obiščemo s svetilko, paziti moramo le na spolzke skale. Odličen poznavalec jamskega sveta in tudi vsakega kotička Svetega Lenarta je Emil Frankič iz Brij. Za informacije ali vodenje se lahko obrnete nanj. ●

Sveti Lenart, 402 m

Izhodišče: Vas Tublje pri Komnu dosežemo po cesti iz Dutovelj, preko Pliškovice in Velikega Dola ali po cesti iz Komna, preko Gorjanskega in Brij (devet kilometrov z obeh smeri). Avto pustimo pri kapelici ob cesti v Tubljah.

Potek poti: Sledimo asfaltni cesti kakšnih 400 m v smeri Brje do prvega ovinka na desno, kjer se usmerimo po lepem kolovozu levo. Temu kolovozu sledimo mimo pašnikov in manjšega vinograda na levi do prvega razcepa pri Kalu. Iz Kala, kjer je nekoč živina pila vodo, zavijemo desno in po 300 m naletimo na nasad smrek. Po nasadu spet levo in po tej poti, ki se rahlo dviga, mimo table z napisom državna meja (tik ob tabli so na kamnu markacije, ki nas po težji poti pripeljejo na vrh). Mi gremo kar naravnost (po lažji poti) vse do izravnave in križišča štirih poti. Tukaj se pot križa s Slovensko vertikalo, ki pripelje z desne. Tej poti, ki pelje od avstrijske tromeje na severu vse do Boljunca v dolini Glinščice, in so jo zamejski planinci z veliko truda označili in očistili, sledimo levo po širokem kolovozu. Sprva po ravnem, potem rahlo navzgor, ko pa se pot začne spuščati, poiščemo na desni manjši, a dobro uhojen odcep za Sveti Lenart. V dobrih 15 minutah smo na razglednem, 400 m visokem vrhu.

Sestop: Turo naredimo bolj zanimivo tako, da sestopimo na drugo stran proti Ternovci. 100 m od ruševin cerkvice proti italijanski strani poiščemo na levi strmo stezico (markacije na kamnu ob poti za Trnovco) ki nas v desetih minutah pripelje na širok kolovoz. Zavijemo desno, nazaj proti Sloveniji. Naslednjih 400 m se držimo kolovoza in smo spet pri velikem križišču z

Vertikalo. Sledimo isti poti do izhodišča.

Časi: Tublje–Sveti Lenart 1 h 15 min., sestop 40 min.

Opombe: Ker prečkamo državno mejo, moramo imeti s seboj osebni dokument. Za obisk jame Vodenice je najbolje poklicati g. Emila (tel. 031 716 027). Ker smo na krasu, je samoumevno, da na poti ni vode. Za obisk so primerni vsi letni časi.

Tura ni zahtevna. Čeprav so te vzpetine za kakega Gorenjca malo večji griči, so za Krašovce pravi hribi. (op. urednika, M. Bradeško): Ker je opisana pot le delno označena, dodajamo še nekaj nasvetov. Začetek poti je na kolovozu povsem na ovinku – nekoliko prej se namreč v levo odcepi še en kolovoz, ki pa ni pravi. Prav tako je prvi razcep nekoliko pred Kalom, na mestu, kjer se desno razprostira manjši travnik. Oznake (ne Knafelčeve) za težjo pot pa se prično pri mejnem kamnu, ki je 15 metrov pred tablo, ki z italijanske strani označuje mejo.

Prigode in nezgode na Matterhornu

Iz dnevnika gorskega vodnika

✍ Klemen Gričar

10. september 2006

Skupna tura v Švico. S člani AO Jesenice se odpravimo v Saastal, najprej na Allalinhorn. Po celonočni vožnji zjutraj prispemo v Saas Fee. Gondola in zobata železnica nam skrajšata dostop. Ko izstopimo iz postaje, že natikamo dereze in se poskušamo izogniti smučarjem. Vzpon popestrimo navzgor preko snežišča, sestopimo pa po normalnem pristopu. Za aklimatizacijo je to odlična tura. Nekaj članov AO-ja je prvič nad 4000 metri. Razgled je prekrasen. Občudujemo Matterhorn. Sestopimo v dolino in se z gondolo povzpemo na Hohsaas. Sledi še sestop do kočice Weissmies. Razdelimo se v dve skupini, prva gre na Lagginhorn, 4010 m, druga na Weissmies, 4023 m.

11. september 2006

Jutro nas dohiti na ledeniku. Zadnjikrat je bil tu še sneg, sedaj je kopno. Ledenik ni zahteven in z Alešem lepo napredujemo. Manca in Andrej sta malo pred nama. Odpre se pogled na Nadelgrat, po katerem gre eno najlepših grebenskih prečenj v Alpah. Tam smo se šolali za gorske vodnike. Vreme se slabša, zato hitimo. Na vrhu gledam na Fletschhorn, ki mu do 4000 metrov manjka le sedem metrov – nekoč so ga šteli med štiritisočake. Na sestopu meglice obetajo dež. Še malo in ujamemo gondolo za Hohsaas. Uljše se dež. V Saas Grundu se preoblečemo in odpravimo domov. Malo pred prelazom Simplon zazvoni telefon. Nick nujno rabi gorskega vodnika za Matterhorn. Dogovorjeni smo bili šele za četrtek, in če bi sedaj ostal v Švici, bi ostal

Proti Matterhornu

📷 Robert Klančar

Severna stena Matterhorna, levo greben Hörnli, desno Zmutt

Iskra Jovanović

brez prevoza domov. Nekaj časa sem v dilemi. Ampak vodenje na Matterhorn! Pade hitra odločitev, grem! Presedem se v Maretov avto in prijatelji me odpeljejo v Täsch. Šele na železniški postaji se zavem, da sem pozabil čevlje v kombiju. Nič, bo že. Z zobato železnico se odpeljem v Zermatt in poiščem hotel Tannenhof. Pokličem Klauza Tscheringa, lokalnega gorskega vodnika, ki bo skrbel za organizacijo vodenja. Po večerji na nočni omarici opazim Zermatt Magazin, lokalno revijo, v kateri je nekaj zelo zanimivih člankov. Takrat se ne zavedam, da mi bo članek o gorski reševalni in Brunu Jelku pomagal priti domov.

12. september 2006

Zjutraj po zajtrku se odpravim kupit nove čevlje. Zermatt je eno najdražjih mest za kupovanje opreme. Pa ravno tukaj sem moral pozabiti čevlje, ki so medtem že prispeli domov. Kaj hočeš, davek na pozabljivost je velik. Toda vsaj izbira je ogromna in kar ne morem se odločiti. Na koncu vzamem model Asolo, lahke čevlje kot nalašč za vodenje. Na ulici srečam Zoe Hart, ameriško gorsko vodnico, s katero smo skupaj vodili v Chamonixu. Ob kavi se pogovarjava in pripravljava opremo za vzpon. Ob trinajstih imamo skupno kosilo z gosti, ki jih bomo vodili.

Spoznavamo se in razdelimo v naveze. Popoldne se z gondolo odpeljemo do jezera Schwarzsee. Klaus prevzame vodstvo in po dveh urah smo pri koči Hörnli. Greben je veličasten. Sem in tja se pojavljalo meglice in pod večer se razjasni. Po večerji se odpravimo spat.

13. september 2006

Pri zajtrku nas snemajo za reportažo nemške televizije. Z gostom Jonathanom Poolom se odpraviva med prvimi. Na prvem težjem mestu se pojavi zastoj, veliko je plezalcev na Matterhorn. V glavnem so vodniške naveze. Lučke veselo migotajo in v dveh urah doseževa bivak Solvay. Lokalni gorski vodniki imajo pravilo: če v dveh urah gost ni sposoben splezati do bivaka, se obrnejo. Do vrha sta potem še dve uri plezanja. Zdani se. Razgled je prekrasen, gora se pokaže v vsej svoji veličini. Na Ramo prihrumi helikopter. Neverjetno, kako vozijo ti piloti iz Air Zermatta. Odloži dva človeka in kamero. Ko priplezamo bližje, spoznam Bruna Jelka, enega vodilnih gorskih reševalcev v Zermattu. Pozdravimo se in spregovorimo nekaj besed. Dobro pozna Slovence, kot reševalce in vodnike. Omeni, da je čez nekaj dni sestanek IKAR-ja v Zürichu. Takrat mi niti na misel ni prišlo, kako pomembna je ta informacija zame. Z Jonathanom se od-

praviva naprej. Na Matterhornu ni časa za počitek. Še zadnje vrvi, snežišče in že sva na vrhu. Čestitamo si za vzpon, slikamo, se okrepčamo. Vreme je jasno in razgled je prekrasen, Monte Rosa na jugovzhodu, Mont Blanc na zahodu. Ura je nekaj minut čez deveto. Čaka nas še povratek, navzdol je potrebna še večja pozornost. Malo nad Ramo opazim poljsko navezo, štirje na vrvi se že drugi dan vzpenjajo. Prvi ima dereze, ostali ne. Dobim čuden občutek. Ogneva se jim in se spuščava po smeri vzpona. Nad bivakom snameva dereze. Bežen pogled in zavem se, da se vreme slabša. Pod bivakom se ustavi in si odpočijeva. Mimo sestopata dve dekleti, zadnja je vodnica. Z neverjetno lahkoto usmerja, varuje, pleza. Kapo dol, marsikateri fant se lahko skrrije pred Bettino, predsednico gorskih vodnikov v Zermattu. Skupaj pridemo do koč. Jonathan je presrečen, pijača in hrana se najdeta na mizi. Sedaj je čas za veselje. Zunaj pada dež, gora kaže povsem drug obraz. Pravi čas smo se vrnili v koč. Po kosilu se vodniki s klienti odpravijo v Zermatt. Kar zavidam jim, zvečer bodo skupaj na večerji. Sam sem dogovorjen za še eno vodenje, ostanem v koči in čakam Nicka, ki vodi navzgor novo skupino. Vreme se poslabša. Nick in trije gostje pridejo v snežnem metežu. Srečanje je prav prisrčno, kajti čez poletje se nisva videla. Naredimo načrt, čeprav vreme ne obeta najbolje. Po večerji se pogovarjam z domačimi vodniki iz Zermatta, oče enega izmed njih ima rekord: tri ure gor in dol po grebenu Hörnli. Petdeset let ga ni še nihče potolkel. Oče je pa res pravi korenjak, star osemdeset let, in ne vodi več toliko.

14. september 2006

Ponoči zavija veter. Vihar s snegom, tako da z vzponom ne bo nič. Vseeno zjutraj vstanemo, še enkrat preverimo vreme, nato se vrnemo v postelje. Drugi zajtrk je ob osmih. Potem se spustimo na Schwarzsee, kjer sneg prehaja v dež. Ob desetih smo v hotelu. Tam se srečamo s Klausom in z ostalo skupino. Čez eno uro se odpravljajo v sotesko Gornereschlucht. Pridružimo se jim. V takem vremenu tako ni drugega dela. Soteska se izkaže za zanimivo izkušnjo. Klaus pravi, da so imeli že kar nekaj reševanj v njej. Spusti po vrvi, plezanje, žičnice, spet spust po vrvi in po treh urah smo na koncu. Dež je še po-

Na vrhu, zadaj Monte Rosa

Klemen Gričar

pestril zadevo, skale so bile spolzke. Sedimo v prijetni brunarici, pijemo kavo, delo je končano. Sedaj bo treba nekako priti domov. Spomnim se Bruna in sestanka komisije IKAR v Zürichu. Povprašam Klause, ali bi lahko šel z Brunom iz Zermatta v Zürich. Klaus pokliče in prevoz je urejen. Na sestanek pridejo tudi naši reševalci in z Danilom se dogovorim za prevoz v Slovenijo. Poslovimo se od vodnikov in svojih klientov. Zvečer ostanem sam v Zermattu. Nakupujem darila, si ogledam muzej, angleško cerkev in vodniški urad. Še kar dežuje, zato se kmalu odpravim spat.

15. september 2006

Zjutraj ob štirih se dobiva z Brunom pred garažno hišo. Med vožnjo mi pove, da imajo reševanje na Matterhornu. Klicali so ga ob enih ponoči. Spomnim se poljske naveze. V takem helikopter ne more leteti in reševalci, ki so tudi vodniki, so se zgodaj zjutraj odpravili peš. Bruno me med vožnjo obvešča, kako poteka reševanje. Dva Poljaka sta mrtva, eno dekle so rešili, a je na robu smrti. V bolnico so jo prepeljali podhlajeno z 32,6 stopinjami telesne temperature. Žalosten zaključek sezone. Na železniški postaji naju pričaka Toni Grab, predsednik IKAR-ja. Zapelje naju do hotela, kjer je sestanek. Po zajtrku si z ženami reševalcev ogledamo slapove Rena pri mestu Schaffhausen. Zvečer smo povabljeni na večerjo k Toniju in njegova žena se izkaže za izvrstno gostiteljico. Po tednu vodenja se poštena večerja kar prileže. Naslednjega dne se odpeljemo domov. Konec septembra je in sezona vodenja v Alpah se zaključuje. ◉

**Dva pristopa
na Matterhorn
(Monte Cervino),
4478 m**

✍ Andrej Mašera

O Matterhornu, ki je poleg Mount Everesta verjetno najbolj znana gora na svetu, ne kaže izgubljeni preveč besed. Vse, kar se o njem da reči, je bilo že nešteto povedano in opisano, kot izjemno lepo oblikovan in fotogeničen vrh pa se je z milijoni posnetkov verjetno vtisnil v vizualni spomin večine prebivalcev našega planeta.

Matterhorn je za marsikoga sanjska gora in želja, povzpeti se na njegov ozki in zračni vrh, tli v srcih mnogih gornikov. Tudi Slovenci se čedalje pogosteje skušamo povzpeti nanj. Ugodno je, da imajo mnogi naši gorski vodniki vzpon na Matterhorn v svojem stalnem programu, nekateri so si tudi med zermattskimi domačini pridobili velik ugled. Zato glede izbire slovenskega vodnika nikakor ne bo problema, težave z vzponom na Matterhorn lahko tičijo povsem drugje.

Prvič je treba poudariti, da je tudi najlažja smer vzpona na ponosnega velikana še vedno zelo zahtevna tura in gotovo sodi v zgornji razred med alpskimi štiritisočaki. Kar brez ovinkarjenja povejmo, da je od prvega (tragičnega!) vzpona leta 1865 Gran Becca, kot Matterhornu ljubkovalno pravijo v dolini Valtour-enche, ugonobil že nad 500 človeških življenj. Vzpon po običajni smeri s švicarske strani ni toliko tehnično težaven, kot je izredno dolg (nad 1200 metrov višinske razlike) in zaradi velike nadmorske višine še dodatno naporen. Zaradi številnih gornikov, ki se ob lepih poletnih dneh vijejo po grebenu Hörnli, obstaja tudi nevarnost padajočega kamenja, čeprav so skale ravno zaradi številnih obiskovalcev zelo zglajene. Glavni moteči faktor pri vzponu pa so pogosto splošni ihtavi nemir ter hlastno vzpenjanje na zgornjem robu fizičnih in psihičnih zmogljivosti, nervozni zastoji na težjih mestih, prehitevanja in srečevanja, mešanja vrvi, dostikrat arogantno obnašanje domačih vodnikov. Ker so na Matterhornu popoldne pogoste nevihte, vodniki silijo kliente h čim večji hitrosti; po nekem nenapisanem »kanonu« domači vodniki prekinjajo turo, če vodencu ne uspe v dveh urah splezati do kočice Solvay. Kar zadeva varnost, je ta ukrep videti smiseln, je pa gotovo malo pretiran, neživljenjski in do tistih, ki bi jim sicer uspelo v nekoliko razumnejšem času splezati na vrh, dejansko krivičen. Ali je na Matterhornu res pomembno samo to, da se čim

hitreje prebiješ do vrha, vse ostale možne vtise z velike ture pa si lahko zatakneš za klobuk?

Vzpon z italijanske strani po grebenu Cresta del Leone ni tako obljuden, na grebenu je vmesna kočica, tudi varovalnih naprav je več. Kljub temu je ta smer zahtevnejša in naporejša od švicarske, čeprav bistveno bolj razgibana in zanimiva.

V pričujočem sestavku bomo za slovenske gornike opisali ti dve smeri, po katerih se bodo lahko povzpeli na Matterhorn. Vse ostale, vključno z izjemno zanimivim Zmuttskim grebenom, pa že sodijo med čisto alpinistična dejanja. Ne smemo pozabiti, da se je v stenah Matterhorna z velikim zamahom ustvarjala tudi zgodovina evropskega alpinizma.

Severovzhodni greben (Hörnligrat)

Prvi vzpon: E. Whymper, D. R. Hadow, C. Hudson, F. Douglas, M. A. Croz, P. in P. Taugwalder, 14. 7. 1965.

Težavnost: AD- III-/II, I, 1218 m.

Dostop iz Slovenije: Po italijanskih avtocestah do Milana, od tu proti severozahodu in mimo jezera Lago Maggiore do Domodossola ter preko prelaza Simplon, 2005 m, v dolino Rone. Pri Vispu zavijemo proti jugu v dolino Mattertal do kraja Täsch, kjer moramo pustiti vozilo. Do Zermatta se lahko odpeljemo z železnico (vlak gre vsakih 20 minut), s taksijem ali celo s kočijo. Z žičnico se zapeljemo do jezera Schwarzsee, od tam pa v 2.30 h po dobro uhojeni in delno zavarovani poti do kočice Berg-haus Matterhorn/Hörnlihütte, 3260 m (odprta od julija do septembra, 120 ležišč, obvezna rezervacija, tel. 0041 (0) 27 9672264, www.berg-haus-matterhorn.ch).

Vzpon: Po potki v petih minutah pridemo do vstopa, kjer nas že na začetku čaka sitno mesto. Ker tu plezamo še v trdi temi, si je prehod dobro ogledati že dan prej. Strm ploščat prag, visok kakih 20 metrov, je v jutranjih urah pogosto tudi požleden. Preplezamo ga z desne na levo, potem po strmi poča rahlo v desno na zagruščeno ramo globoko pod grebenom (II). Prekoračimo prvo grapo (»das erste Couloir«) in se kmalu znajdemo pri drugi, ki ji sledimo kakih 20 metrov navzgor, nato pa jo zapustimo v levo skozi ozek žleb. Tretje grape (»das dritte Couloir«) več ne prečimo, ampak kar ob njej

Na Hörnli grebenu

Klemen Gričar

splezamo kakih 100 metrov do roba grebena. Tu moramo poudariti, da je ta začetni del smeri (opisan zelo na grobo) orientacijsko zelo zapleten, s številnimi variantami, »zapeljivimi« policami in stezicami, ki nas lahko pripeljejo v težaven in nevaren svet; najbolje je, da povsem zaupamo vodniku! Grebenski rezi sledimo približno 100 metrov, nato zavijemo levo v strmine vzhodne stene in nadaljujemo skoraj vodoravno kakih 50 metrov do začetka značilne police, ki preči rumenkasto steno, vzporedno z grebenom. Po polici ne priplezamo na samo grebensko rez, ampak se že kakih 20 metrov pod njo oprimemo skalnatega rebra (»Eseltritte«), po katerem se dvigamo nadaljnjih 50 metrov. Nato zavijemo levo do vznožja črnega stolpa, kjer se še vidijo ostanki starega zavetišča (»ancienne cabane«). Stolp obidem po levi, se zopet usmerimo proti grebenu, vendar ga ne dosežemo; nekoliko pod njim plezamo po skalnem rebbru (II), kjer prvič zagledamo kočo Solvay. Skozi zagruščen kotel pridemo do vznožja spodnje Moseleyeve plošče (»Untere Moseleyplatte«), ki je eno ključnih mest vzpona, in jo preplezamo po desni strani (III-, 8 m). Vrh plošče se znajdemo na ploščadi pred kočo Solvay (4003 m).

Kočica naj bi služila le kot zavetišče v sili, a je videti, da jo čedalje bolj uporabljajo za vmesno prenočišče, ki olajša dolgi vzpon. Takoj nad zavetiščem naskočimo zgornjo Moseleyevo ploščo (»Obere Moseleyplatte«, III-, 15 m), po kateri splezamo na greben. Grebenski rezi sledimo kar nekaj časa, vse do vznožja 10 metrov visokega rdečkastega stolpa (»Roter Turm«), ki ga obplezamo po levi. Takoj se vrnemo na greben, po katerem priplezamo do spodnjega roba Rame (»Schulter«), kjer se svet položi, pojavijo pa se snežišča. Možni so tudi ledeni odstavki in od tega bo odvisno, kako hitro se bomo približali vršni glavi Matterhorna, kjer bo pod nami zazijal grozljivo mračen prepad severne stene. Kmalu se pojavijo debele fiksne vrvi, ki olajšajo vzpon po strmi, izpostavljeni steni. Zaradi višine je vzpenjanje ob vrveh zelo naporno, na tem mestu so silno nerodna tudi srečevanja s sestopajočimi. Strmina se unese na tkim. spodnji Strehi (»Unteres Dach«), ki jo od zgornje (»Oberes Dach«) loči kratka skalna stopnja. Po strmem zasneženem pobočju se potem v kratkem povzpne na vrh Matterhorna, ki je v bistvu ozka, zasnežena grebenska rez.

Sestop poteka po smeri vzpona.

Časi: Hörnlihütte–Solvayhütte: 2.30–3 h; Solvayhütte–vrh Matterhorna: 2.30–3 h. Skupaj: 5–6 h. Sestop traja približno enako.

Jugozahodni greben (Cresta del Leone)

Prvi vzpon: J. A. Carrel in J. B. Bich, 16. in 17. 7. 1865.

Težavnost: AD. III/II, 1674 m.

Dostop iz Slovenije: Po italijanskih avtocestah mimo Milana in še 85 kilometrov proti zahodu, kjer zavijemo proti severozahodu (izvoz Santhià) do priključka na avtocesto, ki pelje iz Torina v dolino Val d' Aosta. Pri kraju Châtillon zapustimo avtocesto in se po lokalni cesti proti severu zapeljemo do turističnega središča Breuil/Cervinia, 2006 m. Od tam se lahko s terenskim taksijem popeljemo do kočice Rif. Duca degli Abruzzi, 2802 m, ali peš po cesti 2.30 h (koča je trenutno v obnovi, bo pa odprta v poletni sezoni 2007).

Vzpon: Od kočice nas razločna steza usmeri proti severozahodu čez skrotast svet s posameznimi snežišči. Čez skalno stopnjo se v udobnih zavojih povzpemo čez police do spominskega križa J. A. Carrelu (Croce Carrel, 2920 m), ki je na tem mestu umrl po sestopu z Matterhorna. Skozi lahek žleb splezamo na veliko, nagnjeno, delno zagruščeno, delno zasneženo ploščad. Po razločni stezici se dvignemo do snežišč ob vznožju kopaste Teste del Leone, kjer prečimo v desno do skalnega rebra, ki omejuje majhen ledenik Ghiacciaio Tyndall. Po lahkem razčlenjenem skalovju splezamo do začetka izrazitega poličastega sistema, po katerem skoraj vodoravno (nevarnost padajočega kamenja!) dosežemo zasneženo sedlo Colle del Leone, 3581 m. Tu stojimo ob vznožju jugozahodnega grebena, ki mu nekaj časa sledimo po sami rezi, delno pa tudi desno na italijanski strani. Strmo, ploščato steno preplezamo po počeh s pomočjo fiksnih vrvi, ki jih tu prvič srečamo (II). Znana »Placca Seiler« je pogosto zasnežena in prehod brez vrvi bi bil precej kočljiv. Končno se znajdemo ob vznožju znamenite 12-metrške navpične zajede »La Cheminée«, katere levi del se je leta 2003 zrušil. Sedanja smer zavije desno in ob vrveh navzgor po zajedi, nad katero kmalu do-

sežemo kočico Rif. Carrel, 3830 m. Koča je kar dobro opremljena, vendar običajno brez stalnega oskrbnika. Tu prenočimo.

Takoj nad kočico (pravzaprav sta kočici dve: poleg nove še stara kočica Luigi Amedeo malo nad njo) s pomočjo vrvi (»corda della sveglia« – budnica!) premagamo precej nerodno mesto in se usmerimo proti značilnemu stolpu »Grande Tour«. Desno od njega vstopimo v ozek žleb Vallon de Glaçons, kjer se vzpenjamo s pomočjo vrvi, saj je tu svet pogosto požleden. Nad žlebom prečimo kakih 30 metrov v desno, nato navzgor po lepi zajedi in po plateg (II+) ter skozi žleb nazaj na grebensko rez precej nad Grande Tourom. Greben postane precej rogljast, zato ga imenujejo »Crête du Coq« (Petelinji greben). Smer večinoma ne gre po robu, ampak izkorišča ugodne naravne prehode ob njem. Med njimi je znana izpostavljena in težavna polica v desno (»Mauvais Pas«, 10 m, III). Nadaljnje prečenje v desno nas čez čas pripelje do majhnega visečega ledenika »Linceil« (Mrtvaški prt), ki ga obidemo po skalah na levi. Tako kmalu dosežemo vznožje skoraj navpičnega, gladkega skoka, ki je opremljen s 30 metrov dolgo visečo vrvjo (»Grande Corde« ali »Corde Tyndall«). Plezanje tega odstavka je izjemno naporno, posebno, ker je stopov zelo malo in se moramo opreti tudi na moč bicepsov. Nad skokom se zopet znajdemo na grebenu, 4080 m, ki se nadaljuje po nagnjenih gladkih ploščah. Če so zasnežene ali celo poledene, je to eden najnevarnejših odsekov celotnega vzpona. Napetost nekoliko popusti na široki, zasneženi, a vodoravni polici (»La Cravate«), nad katero kmalu dosežemo Pic Tyndall, 4241 m, kjer zagledamo vršno glavo Matterhorna.

Nadaljevanje vzpona sledi vodoravni, kakih 200 metrov dolgi rami (»Cresta Tyndall«), ki se oži in širi, nikjer pa ne predstavlja resnejših težav in je prav primerna za počitek, kajti do vrha nas čaka še precej težav in naporov. Konec »lagodnega« pohoda je na ozki škrbini »Enjambée«, kjer se Cresta Tyndal pripenja na vršno gmoto Matterhorna. Za škrbino je greben zopet širši do ozke uravnave »Col Félicité«, kjer levo vidimo odcep značilne gredine, »Gallerie Carrel«, po kateri sta prvopristopnika prečila zahodno steno do grebena Zmutt in po njem prišla na vrh. Naša smer (prva sta

po njej na vrh pristopila J. J. in J. P. Maquignaz 12. in 13. 9. 1867) po ozki polički zavije desno, nato pa s pomočjo vrvi plezamo po strmi steni rahlo v desno do znane lestve »Scale Jordan«. Vrvna lestev z 12 prečkami premaga rahlo previsno steno (zelo naporno!), takoj nad njo pa dolga vrv (»Corda Piovano«) pomaga preko nagnjenih, gladkih plati do lepe police, po kateri zopet dosežemo greben. Še dve vrvi, ozka polička v desno, potem pa se po lahkem pečevju v kratkem povzpemo do italijanskega vrha, 4476 m. Dva metra višji švicarski vrh je oddaljen 60 metrov proti vzhodu, dosežemo ga po ozkem, zasneženem grebenu. Na najnižji točki grebena stoji križ.

Sestop gre po poti vzpona, lahko pa goro prečimo in sestopimo po grebenu Hörnli.

Časi: Rif. Duca degli Abruzzi-Rif. Carrel: 4 h; Rif. Carrel-vrh Matterhorna: 4-5 h. Skupaj 8-9 h. Sestop: ok. 6-7 h.

Vodniki:

Goedeke Richard: Vsi štiritočkaki Alp. Sidarta, Ljubljana.

Waeber Michael: Walliser Alpen GF. Bergverlag Rudolf Rother, München.

Biner Hermann: Hochtouren im Wallis. SAC, Lausanne.

Buscaini Gino: Alpi Pennine. Vol. II. CAI - TCI, Milano.

Zemljevida:

Cervino - Matterhorn/ Breuil - Cervinia/ Champoluc, 1 : 25.000. Istituto Geografico Centrale, Torino.

Matterhorn, 1 : 25.000. LKS, Wabern.

Matterhorn iz Breuilla, levo Cresta del Leone, desno greben Furggen

 Roman Mihalič - Gric

Preber

Gora z eno samo napako

✍️ Tomaž Hrovat

Ko je bog turnega smučanja Firnes ustvarjal goro Preber (2740 m), se mu ni mudilo in si ni dovolil spodrseljavev. Morda ni pomislil le na eno: zaradi turnosmučarskih užitkov, ki jih gora ponuja, je ustrezna tudi obiskanost, to pa pomeni, da tura ni ravno za zelo odljudne gornike. Kako lepo aprilsko soboto bomo na pobočjih te štajerske piramide našeli tudi 200 obiskovalcev, vendar to ni posebno moteče, in sicer iz dveh razlogov. Prvi je, da jih, kot se za pametnega turnega smučarja spodobi, štejemo od zgoraj, z vrha, čakajoč, da sneg primerno »odjenja«. In drugi – južno pobočje gore je tako prostrano, da si zlahka poiščemo najljubšo smer spusta.

Preber je s svojimi 1200 m višinske razlike toplo priporočljiv cilj za vse, ki iščejo idealno pomladansko smuko po odprtih enakomernih pobočjih in spust prav do avtomobilskega prtljažnika. Pogoj za užitek je seveda solidna telesna pripravljenost, v nasprotnem primeru nam lahko vzpon izpije moči za uživaški spust. Za vzpon bomo rabili 3–4 ure, rekord pa je menda le 53 minut!

Gora je nezgrešljiva, s svojo izrazito podobo vzbudi pozornost vsakemu turnemu smučarju. Opazna je že z avtoceste proti Salzburgu, tam, kjer se proti vzhodu širi dolina reke Mure. Zaradi osrednje lege v Alpah (v smeri sever-jug) je Preber precej obiskan; poleg avstrij-

Preber - tako blizu, a tako daleč

📷 Tomaž Kozamernik

skih bomo srečali najmanj še nemške in slovenske gornike.

Opis ture

Od izhodišča pri jezeru Preber (1500 m) nas smerne tablice napotijo na gozdno cesto, ki pa jo, sledeč smučinam predhodnikov, hitro zapustimo in si tako skrajšamo pot do gozdne meje. Pri zaprti koči (Prödinger Hütte) se pred nami odpre celotno pobočje - izgubiti se ne more niti še tako nenamagneten in neizkušen začetnik. Smučine za vzpon so po navadi vseh naklonin; izberemo si sebi ustrezno, lahko tudi t. i. štajersko direktno, to pomeni naravnost, brez okljkov, proti vrhu. Vzponu ni videti konca, to pa je seveda dober obet za vrnitev.

Ko dosežemo predvrh, nas čaka še nekaj minut grebenskega vzpona do glavnega vrha. Greben ni izpostavljen, je »smučljiv«, a po navadi puščamo smuči kar na predvrhu. Namig za spust: ko je mogoče, prečimo rahlo proti levi rami in po nedotaknjemem snegu bomo smučali v konto, iz te pa nato pri spustu proti desni dosežemo Prödinger Hütte. Spust dokončamo v spodnjem delu po gozdni cesti prav do parkirnega prostora.

Višinska razlika: 1240 m, **čas vzpona:** 4 ure, **najprimernejši čas:** od marca do aprila. Prednost ture je dolg, nepretrgan spust, primeren tudi za snežno desko. Spomladi so dobre snežne razmere skoraj zagotovljene. Pomanjkljivost: na turi ni (odprte) planinske koč.

Kako do izhodišča?

Avtocesta Ljubljana-Karavanški tunel-Beljak-izvoz Sankt Michael in naprej do mesteca Tamsweg (do tam je približno 200 km). Prenočišče si poiščemo v kraju samem ali na poti do jezera Preber. Od Tamswega do iz-

hodišča pri jezeru je približno pol ure vožnje, parkirišče je prostorno in vzorno urejeno. Od Ljubljane do izhodišča je 3 ure.

Povezave in viri:

Leo Baumgartner. Schitouren II. Klagenfurt: Verlag Carinthia, 1995.

Zemljevid: Radstädter Alpen, WK 202. Freytag & Berndt, 1 : 50.000.

Campanile Basso

Zanimiv dan v vitkem dolomitskem zvoniku

✍ in 📷 Mire Steinbuch

Rifletu v spomin na smeri, ki sva jih skupaj preplezala, z mislijo na tiste, ki jih ne bova.

Že ko sem se prvič srečal s tem zvočnim imenom, sem si zaželel, da bi videl, izkusil, občutil to goro. Melodija tega spevnega imena te najprej dvigne proti vrhu, nato pa te nežno odloži ob vznožju. Ali pa te, *ne daj bože*, trešči ob tla: Campanile Basso.

Na velikem plakatu v koči Brentei sem se zagledal v vitek, ozek prst, pravi zvonik, in začutil cmok v grlu. A v tole se bom podal? Gladke, popolnoma navpične stene – užitek, tvoje ime je vertikalna. A tako?

Prilagajanje

V mladem jutru sem bil sredi drugega raztežaja, ko je do mene priplaval Urbanov klic, da sva v napačni steni. Ja, prav ste prebrali. Ni rekel v napačni smeri, ampak v napačni steni. V mladosti sem rad gledal TV nadaljevanko *Lost in Space*,¹ zdaj pa igram v *Lost in Face*.² No, krasno. Klinc, ne pa krasno. Zašel sem v napačen film! Urban bi lahko vedel, katera stran je prava, saj ima na roki uro, ki stane skoraj sto jurjev, sem godrnjal sam pri sebi. Od tako dragega in kompleksnega instrumenta lahko človek upravičeno pričakuje, da pravilno kaže strani neba. Ne vem, kje je bila napaka, v uri ali v Urbanovi prostorski orientaciji. Ali sva sploh v pravi gori? Torej sploh ne vem, kaj plezam, in da bi bila sreča popolna, sem v koči pozabil kladivo. Niti enega klina ne morem zabiti – razen z glavo. Težko pa ga bom na ta način izbil. Do sedaj sta bila dva klina samo na stojišču. Popolnoma prazen raztežaj. Čez nekaj časa se je popravil: »Sva v pravi steni, najbrž tudi v pravi smeri.«

Stena je navpična, skala kompaktna, oprimkov ravno dovolj za zanesljivo napredovanje. Ko sem na vrsti, s kepo v želodcu in z očmi na pecljih začnem plezati s stojišča, da bi čim prej

zagledal špranjo, primerno za metulja ali zatič. Iti brez kladiva v divjo, tristometrsko dolomitsko steno je bilo do sedaj za moje pojme nepredstavljivo. »V hribih se mora človek znati prilagoditi, sicer ga pobere,« je – približno – rekel Eric Simonson,³ ko je v Himalaji sredi viharja obrnil. Ko sem jaz obrnil nahrbtnik okoli in iz njega ni padlo kladivo, sem – tudi približno – rekel: »Madona, a veš, da sem *pozabu kladu* v onem ruzaku v koči? Kaj bova pa zdaj?« sem prepustil odločitev Urbanu. Hrabro je izdaval: »Poskusila bova brez.«

Pred dvema dnevoma sem se še pretegoval pod vročim soncem Korzike, zdaj pa se po hitrem postopku sproti vplezavam – prilagajam – v navpičnih raztežajih. Gre nama kar dobro, zlasti Urbanu. Znašla sva se v razkošnem prostoru na dnu kamina. Vedno znova sem presenečen, kadar v strmi in na videz gladki steni naletim na tako velike, skoraj ravne ploskve. Nadaljevanje smeri je postalo nejasno. Ali naravnost gor ali desno okoli stebra? Ko se je inšpekcijska služba vrnila z ogleda, ki je kar dolgo trajal, sem izvedel: »Tam zadaj najbrž ne bo prav.« Torej sva zlezla na balvan v velikosti kioska, zagledala dva klina in že sem tical po rahlo previsnem začetku. Če ne bi bilo tako dobrih oprimkov, bi mi srce razbijalo zaradi strahu in ne zaradi navdušenja nad imenitno plezarijo. Metulj tukaj, metulj tam, pa sem končal raztežaj.

Zaplet, čas pa beži

Ko je hotel Urban nadaljevati, sem opazil, da sta vrvi tako čudno prepleteni, da ju je bilo nemogoče tekoče podajati. »Počakaj, s štrikoma nekaj ni v redu. Kar nazaj pridi.« Skušal sem raz-

¹ Izgubljeni v veselju

² Izgubljena v steni

³ Vodja odprave, ki je maja 1999 približno 600 metrov pod vrhom Everesta našla truplo Georgea Malloryja.

motati vrvi, a bolj ko sem ju odvijal, bolj sta se navijali in zapletali. Tudi Urbanova pomoč ni zalegla. Moje preklinjanje štrene sicer ni odmotalo, je pa pomagalo, da sem trezno razmislil. Komplet sem vpel v pas in klin ter se odvezal. Sledilo je dolgotrajno, mučno premetavanje, odmotavanje in razpletanje vrvi, ki sta se v kupu pod najinimi nogami kakor živi zvijali in skrivali med zankami in kolobarji zdaj tukaj, zdaj tam, dokler ju končno nisva ukrotila in razvila. Celo Houdini bi naju pohvalil.

Ko je Urban krenil s stojišča, je po nekaj metrih s čelado popraskal v strehi. Klin na desni je po izpostavljeni prečki odpiral pot navzgor. Čez nekaj časa sem mu sledil po vse redkejših in manjših razčlembah. Na udobnem stojišču sva se odločila za krajši odmor. Iz pollitrške stekleničke sem odpil nekaj požirkov in pojedel energetsko ploščico. Ne bom uporabil izraza power bar, ker ga je učeni lektor v nekem drugem sestavku nadomestil s čokoladico in mi zaradi

Slika na prejšnji strani: Campanile Basso, JZ stena

tega ter še nekaterih drugih briljantnih popravkov močno dvignil pritisk ...

»Koliko je pa že ura?« Njegov odgovor me je kot padajoča skala treščil po glavi: »Ena preč.« Kaj hudiča pa že pet ur počneva v tej steni? Če odmislim izgubo časa zaradi iskanja smeri in vrvne solate, sva kar dobro plezala. Pet ur! Pogledal sem navzgor. Do vrha je bilo še manj kot pol stene, do gredine, imenovane Stradone Provinciale, pa par raztežajev. »Ne vem, ali bova do večera tole zlezla,« sem podvomil. »Bova. Do police sta še dva raztežaja, do vrha pa še sto metrov več.« Ni me prepričal. »Če kmalu ne prideva do police, predlagam 'abzajl'. Na vrh pa kar pozabi. Meni se ne da bivakirati,« sem bil pesimist.

Priplezal sem na neizrazit stebriček, s katerega je bil vstop v oporno poč, visoko deset do dvanajst metrov. Iskal sem klin, tako kot bi ga vsak povprečen plezalec. Puščava. Tisti, ki so plezali pred nama, imajo višje standarde. Mislim, da so dolomitski plezalci posebno plemo. Ker je skala v večini sten znana po svoji odličnosti, lezejo kot pajki, brez skrbi, da bodo poleteli s kakšno skalco v roki. Naključen pogled navzdol v višini gležnjev odkrije star, zarjavel, zakrivljen kos železa. Sklonim se in ga kljub rahitičnemu videzu vpnem. Nato stegujem vrat navzgor v upanju, da sem prvič kaj spregledal. Vendar nisem. Zato vzamem metulja primerne velikosti in ga skušam poriniti v razpoko nad seboj. Daj, frendek, daj, primi že enkrat. Če nekaj časa odneham. Metulj je gluhi in trmast, danes se mu ne ljubi. Jezno ga spravim nazaj za pas. Trikrat globoko vdihnem in izdihnem, kot sem na televiziji videl slavne športnike pred startom, zagrabim rob poč, se uprem z desno nogo v steno, dvignem, se uprem še z drugo nogo, predstavim spodnjo roko višje in tako z zaporedjem menjave rok in nog zdrvim navzgor na poličko vrh poč. Šele tu spet zadiham, nato izstrelim častno salvo. In potem zagledam klin.

Jaz sem za spust po vrvi

Ko sem na naslednjem stojišču priplezal do Urbana, sem mu predlagal spust po vrvi. Še vedno nisva prišla do gredine, čas je pa kar bežal. Poleg tega sem v rokah že slutil krče. Urban je trmast kot nunski osel, hoče do police. »Prav, potem boš pa ti lezel naprej.«

Stojišče višje imava dve možnosti: temačen, vlažen, črn kamin, oduren na pogled, ali ovinek na desno v svetle, sončne plošče, ki so videti nekoliko gladke. Spomnil sem se razlage nekega Italijana zvečer pred kočo, ko mi je govoril nekaj o »bela feta di aranča, molto belo« in se mi je zdelo, da govori o barvi oziroma videzu skale. Zdaj sva tam. Res je podobno pomarančni lupini. To pa pomeni, da sva v Fehrmannu. Urban potegne naprej, takoj zaslišim sopihanje, *ufe* in *uhe*, ki nakazujejo, da šalo jemlje hudič.

Stojiva pod rumenim, gladkim trebuhom. Urban steguje vrat, da bi pregledal teren in ocenil situacijo. Klin je, ampak do njega bo treba še plezati. »A greš ti naprej?« Odločno odkimam: »Jaz sem bil za 'abzajl'!« Saj nisem Cliffhanger, alias Silvo Žrebec, ki se enoročno meče z oprimka na oprimek.

V edino poko, ki jo doseže, poskuša vtakniti jebico, ki sprva noče obtičati. Ni čudno, da je to drugo, zelo uveljavljeno ime za zatič. Končno mu uspe, vendar jo tresljaji vrvi kmalu iztaknejo. Seveda to malenkost prijateljsko zamolčim, da mu ne bi zbijal morale. Ko prisopiham do njega, sedi v razkošni luknji in se reži. »Mater, vsaka ti čast. To si pa lepo zlezal. Bravo,« ga pohvalim.

Cima Tosa in Crozzon di Brenta

»Ta raztežaj pa ni samo pet. Koliko pa misliš, da je?«

»Šest minus, morda šest.«

Bila sva na gredini oziroma v luknji na gredini. Iz nje sem pokukal okoli vogala. Približno petindvajset metrov stran so visele debele pomožne vrvice. Očitno sidrišče. Do tja je vodila izpostavljena gladka prečka. Pozabil sem na utrujenost. Na začetku sem vpel komplet v debelo vravno zanko. Sledilo je prečenje, v katerem sem pretežno visel na rokah, z nogami sem s trenjem razbremenjeval roke in lajšal napredovanje. Sem in tja redki stopi.

»Zdaj pa dol,« sem prešerno najavil, ko je prišel za menoj. »Samo še okoli vogala stopim, morda bom našel rinke za spuste, ki so urejeni po Normalni smeri na drugi strani.« »Pa pojdi, če moraš. Varujem.« Kar dolgo ga ni bilo nazaj. »Nič. Prišel sem do stebra, pa nisem mogel okoli. Ni klinov, je pa kar težko. Tudi navzgor ni videti klinov.« »Navzgor kar pozabi. Tu imava pripravljeno za spust.«

Urban se je odpeljal prvi, na njegov oddaljeni poziv sem vpel vrv v ploščico in se spustil. Pod menoj je bilo šestdeset metrov počasne vožnje po zraku. Lenobno sem se vrtel okoli

svoje osi in si ogledoval s soncem obsijano pokrajino pod seboj, zelene trate, stezo, po kateri so se pomikali človečki, mogočne stene gora na nasprotni strani doline, njihove vitke stolpe in stolpiče v prijazni, topli rumenorjavi barvi. Edinstven razgled, užitek najvišjega ranga. Kako lep je dolomitski alpinizem, ko »estetika doživetja plemeniti športni čin«, če se smem izraziti v jeziku naših prednikov z začetka dvajsetega stoletja.

Nazaj navzgor in to dvakrat

Na prvi postaji sem se vpel v stojišče, nato sva potegnila eno od obeh vrvi. Sprva težko, a se je potem le premaknila. Kar krepki potegi so bili potrebni, da sva jo spravila dol. Naslednji potnik sem bil tokrat jaz. »A mogoče veš, v kateri smeri je štant?« »Saj ga boš videl. Nekje tam,« je zamahnil z roko. »A kar brez prusika?« me je vprašal Urban. »Ja.« Potem pa sem se premislil in ovil prusikov vozec okoli obeh vrvi. »Čao,« sem rekel in se odpeljal. Napeto sem gledal steno pod seboj, da se ne bi spustil prenizko. A stojišča nisem videl, dokler ... V kotu sem opazil dva klina. Zanihal sem do njiju in se v enega vpel. Opa, premaknil se je! Oba sem povezal s pomožno vrvico in zavpil Urbanu, da lahko gre. Čez čas sem zaslišal: »Mire, tukaj je štant!« Ja, pa kaj, saj je tukaj tudi. »Tam doli nisi na pravem!« »Kako to misliš?« sem vpil nazaj. »Tu je narejeno za spust. Pridi nazaj!« »Koliko pa je do tebe?« »Dvajset metrov!« O, madona, a misli, da bom zdaj plezal nazaj gor? *No way, José!* Ker nisem bil prepričan, da je 'moj štant' tudi pravi, sem okoli vrvi ponovno ovil prusikov vozec. Na srečo nisem pustil vrvi prosto viseti, ampak sem eno s kompletom vpel v klin, sicer bi imel težave, da bi jo ponovno dosegel. Izmenično sem plezal in potiskal prusikov vozec po vrvi navzgor. Dan ni bil več tako lep kot pred nekaj minutami. Plezal sem in preklinjal prve, še šibke krče v prstih. V celem dnevu sem pojedel eno ploščico, spil sem manj kot pol litra tekočine, pa še z dopusta sem prišel, zmehčan od morske vode. Plezanje je bilo vedno bolj naporno. Utrujenost je naraščala z vsakim pridobljenim metrom. Tistih dvajset metrov se je raztegnilo, še malo in zagledal sem Urbana. Ko sem prišel do sape, sem rekel, da bom pil. Nagnil sem glavo, da sem si skoraj izpahnil vrat, v suha usta

je padlo le nekaj kapljic. »Na, naredi požirek,« mi je ponudil svojo stekleničko. Tekočino sem še nekaj trenutkov valjal po ustih, nato pa počasi pogoltnil. Potegnila sva vrv z zgornjega sidrišča in uredila vse potrebno za naslednji spust. Spet je bil na vrsti Urban. Ko sem se mu pridružil, sva ponovila postopek vlečenja vrvi in nadaljevala s spusti. 'Zelena trava domačije' je bila še vedno globoko spodaj. Po dnu se je od sedla Bocchetta di Brenta vlačila megla, se trgala in dvigala ob stenah na drugi strani doline. Upam, da se ne bo še vreme skvarilo. »Hudič gre zmeraj na kup srat,« je rekel Mihčev Lojze, ko je ugotovil, da je v goreči bajti pozabil harmoniko. Po naslednjem spustu sva vlekla vrv, ki se ni hotela premakniti. »Katero vrv sva rekla, da morava vleči?« »Rdečo ... mislim,« sem negotovo odvrnil. Vlekla sva na vso moč, celo obesil sem se nanjo, cukala sva jo, se napanjala od napora, pa nič. Kaj pa, če bi morala vleči modro? Pa sva še njo potegnila. Nič. Nobena se ni premaknila niti za centimeter. Kaj pa zdaj? »Treba bo nazaj gor in pogledati, kaj je narobe.« Njegovo izjavo sem enostavno preslišal, kajti ravno takrat sem opazil oblak sila nenavadne oblike in ga začel z velikim zanimanjem preučevati. Molče je naredil prusikov vozec in začel plezati navzgor. Odločno sem odgnal rahlo slutnjo, da se stvari ne odvijajo, kot bi se morale. Opazoval sem prijateljevo napredovanje, šlo mu je dobro, in si masiral podlakti in prste, ki jih je krivil krč. Komaj sem si po vnetju ovojnica pozdravil mezinca, ju spet nisem mogel iztegniti brez pomoči druge roke. Izmenično sem opazoval Urbana in okolico. Megla se je še vedno valila s sedla, celotna situacija pa se ni poslabšala. Morda gre samo za popoldanske pooblačitve. Urban je dosegel sidrišče. Čez nekaj minut se je začel spuščati. »Kaj je bilo?« »Vrvi sta bili napeti čez rob, tako da je bilo preveč trenja. Vstavil sem daljšo zanko. Poskusiva.« Šlo je. Vrvi sta se premaknili. Vedno lažje sva ju vlekla. Po koncu naslednjega spusta je bila trava že opazno bližje. Spet nov zaplet ... štrikec, daj premakni se že ... ne me jeb... Štrikec se usmili ... gre, čeprav težko, vendar gre.

In potem zadnji spust, še nekaj metrov do trave, pristanek. V lepem sončnem zahodu sva stala na trdnih tleh, v Urbanovi steklenički je bilo še nekaj kapljic.

Za nama je bil lep, poln dan. ◉

Ples v megli

Vzpon na Alpamayo

✍ in 📷 Grega Kofler

Panamericana je bila neskončna. Avtobus je s konstantno hitrostjo premagoval majhen odsek »dolgega kurjega čreva«. Sedel sem ob oknu in opazoval pokrajino: videl sem monoton puščavo in turobno *garuo* (meglo), ki se je razprostirala ob vsej perujski obali in ponekod segala daleč v notranjost dežele. Anita je prihajala v nov svet. Vedel sem, da nama bo monotono in turobno priobalnega pasu polepšalo sonce, ki bo posijalo nad mejo *garue*, pa pristne visokogorske indijanske vasice in njihovi prebivalci, ki tej deželi dajejo svoj pečat. Ko smo zapuščali Cordillero Negro (Črno verigo), se je na sedlu pred nami odprlo južno pogorje

V zatrepu doline Quilcayhuance. Levo Nevado Pucaranra 6156 m.

Bele verige, spustili smo se v dolino reke Santa in ko se je že večerilo, je avtobus prisopihal v Huaraz.

Huaraz – stičišče ljudi v dolini reke Santa

Vse je bilo po starem; cene, ljudje, vrvež, večerni vonj po pečenem piščancu, skratka – Huaraz je bil tak, kot mi je ostal v spominu izpred dveh let. Edina razlika je bila, da sva bila sama, prepuščena na milost in nemilost mestu, deželi, predvsem pa Beli verigi (v jeziku kečua *Yuraq Janke*). Ker zadnjih osemindeset ur

nisva počela nič drugega kot sedela v udobnih naslonjačih avtomobilov, letal in avtobusov, je bil čas, da narediva kratek »city tour«, pri katerem nista bila izvzeta lomo saltado in pa zbiranje informacij v cafe Andinu in po drugih agencijah.

Zjutraj naju je predramilo sonce, ki je posijalo iznad Cordillere Negre, in skozi okno gostišča se je odprl prelep pogled na v lepem spominu ohranjeno Ranrapalco, masiv Churupa in Val-lunrajuja. Kmalu bova spet tam ... Zajtrk v *juge-riji* le korak čez cesto, baru, v katerem so stregli

z naravnimi sokovi, je postal stalnica najinega bivanja v Huarazu.

»Ne odlašaj na jutri, kar lahko storiš danes« je pravilo, ki je v teh krajih vredno upoštevanja. Beseda »manjana« (jutri) je tam močno zakoreninjena miselnost, ki te lahko stane marsikaj,

tudi to, da si zmenjen za odhod na aklimatizacijo, pa prevoza preprosto ni, ker je imel voznik v glavi »manjana«.

Dolina Quilcayhuanca – cvet andske živinoreje

Njene čare sem prvič videl na nekem predavanju. Ni nama preostalo drugega, kot da se zapodiva vanjo, vendar brez koles. Vožnja do vasice Pitec (3850 m) ni minila brez težav, saj je njihovo »cestno podjetje« na enem odseku urejalo makadamsko cesto ... Eno izmed pravil v teh krajih je tudi, da se počasi daleč pride, in tega sva se strogo držala. Počasi sva se spuščala po cesti do vstopa v nacionalni park Huascarán, na desni pa naju je spremljala pristna indijanska vasica Pitec, ki jo je sestavljalo nekaj koč s kamnitimi temelji in slamnatimi strehami. Tam ljudje uživajo večni mir in svobodo, prepuščeni so sami sebi in okolju, v katerem živijo in ki jim daje vse, kar potrebujejo. V znamenje spoštovanja sem poskušal napraviti čim manj fotografij, saj prebivalci vasi verjamejo, da jim fotografiranje ukrade dušo.

Moja glava je bila na paši, tako kot okoliški konji in govedo, ki so naju spremljali vse do baze. Noge so opravljale svoje delo v enakomernem ritmu, tempo ni bil prehud, pampe so bežale mimo in z njimi tudi kilometri. Dolina je bila namreč dokaj ravna in se je v 15 km povzpela komaj za štiristo metrov. Bazni tabor sva si uredila na pampi pod severno steno Pucaranre (6156 m), nad nama pa je v večerni tihoti bedelo jezero Chuchillacocha.

Prebudila sva se v jasno jutro in vrhovi Pucaranre, Chincheyja, Tullparajuja in Andavita so stali nad nama kot sovražna vojska, a nasilen boj z njimi bi bil nesmiseln. Potrebni so potrpežljivost, umirjenost, spoštovanje, naklonjenost, da te spustijo v svoja prostranstva. Ker se je moja taktika obnesla že pred dvema letoma, sva si za cilj zadala »neimenovani vrh«, ki je pozneje dobil tudi ime, in sicer Nevado (vrh) Anita z izmerjeno višino približno 5100 m.

Tabor sva zapustila v spremstvu indijanske družine, ki je bila na pohodu za svojo živino. Zapuščala sva ga v strahu pred krajo stvari iz šotora, a so se domačini izkazali za poštene;

stari inkovski pozdrav *Ama sua, ama lulla, ama qhella* oziroma Ne kradi, ne laži, ne lenari zanje očitno še vedno velja. Ko sva se vrnila, so bile stvari na svojem mestu. Na vrhu se nama je kljub meglicam, ki so se vlekle okoli vrhov, odprl tudi pogled čez sedlo Huapi na JV-steno Ranrapalce in vse preostale okoliške katedrale. Tabor sva dosegla pozno popoldne in pred nama je bila še ena prekrasna zvezdnata noč.

Alpamayo

Zbegani taksist iz Huaraza, ki se mu ni sanjalo, kam naju pelje, naju je končno dostavil v Cashapampo. Vasica leži na 2950 m in pomeni izhodiščno točko za dostop v eno izmed najlepših dolin Cordillere Blance, Santa Cruz. Najin arriero je oprtal svojo mulo, konja, malo tudi sebe in *gasa*. Prihajala sva iz dežja pod kap, saj je bil vrvež v dolini nepopisen. Med drugim sva srečala tudi skupino kolesarjev. Kdo bi lahko bili? Slovenci, jasno. Dolina je res polna dinamike. Srečuješ številne trekerje, alpiniste, arriere in njihove zveste pomočnike, k pestrosti pa pripomorejo tudi reka, ki polni jezera, neskončne pampe, bujno rastje in nena zadnje beli vrhovi, zaradi katerih sva prišla.

V bazi pod goro Alpamayo, ki je v prečni dolini Arhuaycocha, naju je naslednjega dne pričakalo slabo vreme. Megla do višine približno 5000 m ni obetala nič dobrega. Dan pozneje položaj ni bil nič bolj rožnat, a sva ga izkoristila za počitek in zbiranje informacij o razmerah na gori. Naredila sva tudi kratek sprehod do »campa morena«, ki leži na 4900 m. Od njega naj bi se dobro videla pot po ledeniku. Takrat se žal ni. Toda upanje umira zadnje in kdor čaka, dočaka. Na pot naju je pospremila jasno jutro in obtežena kot mule sva zagrizla v strm peščen teren, ki se je vil vse do campa morena. Rahlo neprespana ameriška ekipa je namreč rogovilila od pol treh zjutraj. Počasi sva se prebijala po ledeniku, na katerem sva srečala zadnje, ki jih je gora zavrnila in so se vračali v bazo. Pot po ledeniku je bila uhojena in široka, speljana tako, da sva se lahko izmuznila vsem ledeniškim razpokam in serakom, tako da je bila hoja kar se da udobna, varna in zanesljiva; a vseeno se je stvar pred taborom 1 končala z dvema raztežajema plezanja in tako so tudi bicepsi prišli na svoj račun.

Ples v megli

Večerilo se je že in Beli kristal – Alpamayo – se je pokazal iz meglic v veličastni podobi, a za čustva in romantiko ni bilo časa, premamil naju je vonj po instant juhi in makaronih. V tabor 1 sva prišla pozno, ko se je že mračilo, in opravki so se zavlekli pozno v noč. Približno ob treh sem vstal in zbudil Anito, ji rekel, da greva na Alpamayo, pa se ji v dremežu niti sanjalo ni, kaj ji govorim. Poznali sta se ji utrujenost in dehidracija, a kaj kmalu se je zavedela. V taboru je zjutraj kot na železniški postaji, ko ljudje čakajo na »sihtarski vlak«. Do krajne počti v JV-steni sva plezala nenavezana. Srečala sva dva Nemca, ki sta se zaradi višinske bolezni obrnila nazaj proti domu. Navezala sva se pri krajni počti. Pred nama je bilo pet ljudi, zato sem poskušal plezati v žlebu čim bolj desno ali levo od smeri vpadnice. Iz baze so se nad goro zatele meglice in zakrile vso steno. Izstrelkom ledu in snega sva se težko izognila in kar nekaj se jih je razletelo na najinih čeladah. Perujski vodnik za nama je preklinjal po špansko, midva pa »zna se kako«. Ko so prišli plezalci nad nama na greben, je sledilo pravo olajšanje. Pred nama je bil še zadnji težji raztežaj pod gromozansko snežno gobo in prečka na greben. Ta se je po nekaj metrih močno zožila, megla pa je še vedno zmanjševala vidljivost, tako da sva morala biti skrajno previdna. Opoldne sva stala na kvadratni meter veliki ploskvi in slavila uspeh. Nebo se je za hip odprlo, pod nama so se videli dolina Alpamayo in živo zelena jezera pod Jancarurishem. Sonce, ki se je poskušalo prebiti skozi meglo, je ustvarjalo apokaliptične prizore in pilo še zadnje atome moči.

Blatna reka (v kečuanskem jeziku Alpamayo) nam tokrat ni ravno prizanašala. Svojo mistično podobo v lepem vremenu je spremenila svoj pomen. Bila je popolnoma realna, pokazala je svojo moč, pokončnost, dostojanstvo, pokazala, da je lahko tudi nedotakljiva. Beli kristal se ni izkazal za belega, temveč za sivega, a vseeno je odprl svoje naročje, nam pokazal pot, nas vodil in nam dal tisto, za kar sanjamo. Svobodo.

1. 7. 2006 sta Anita Perger in Grega Kofler preplezala *varianto Ferrarijeve smeri (v originalni smeri zaradi spreminjanja podobe gore skoraj ne plezajo več) v JZ-steni Alpamaya (5947 m)*. ◉

»Neprijetna resnica«

Prva etapa svetovnega pokala v lednem plezanju je minila v znamenju globalnih klimatskih sprememb

✍ in 📷 Jasna Pečjak

Ves led, ki so ga organizatorji z veliko težavo pripravljali vsako noč, ko je bilo dovolj hladno, je odplaknilo prvi dan tekmovanja, ko so se temperature povzpele do 10 stopinj. Hitrostna tekma je bila preklicana, težavnost pa se je v polfinalu spremenila v *drytooling*. Konkurenca je bila huda (80 fantov in 21 deklet), prišli so vsi favoriti razen bratov Antamatten in Ines Papert, ki ne tekmuje več. Naši so tokrat prvič v zgodovini lednega pokala prišli kot ekipa s štirimi tekmovalci in eno tekmovalko, uvrstili pa so se takole: Luka Kranjc na 18. mesto, Primož Hostnik na 26., Matevž Vukotič na 45., Jernej Vukotič na 58. in Tanja Grmovšek na 10. mesto. Kot vse kaže, bo ta šport izumrl skupaj z evropskimi ledeniki ...

Obetaven začetek

Zima v začetku letošnjega leta sicer ni bila ravno taka, kot se spodobi, tekma v Daoneju pa je vseeno bila. Prostovoljci iz doline so pripravili veličastno konstrukcijo, ki jim jo je v hladnih nočeh uspelo zaledeniti. Nekaj dni pred tekmovanjem smo bili trije slovenski sodniki (Valerija Jesenovec ter Andrej in Jasna Pečjak) navdušeni nad čudežem. Temperatura je bila okoli ledišča in potekale so zadnje priprave za utrditev zgornje plasti ledu. Naše navdušenje je glavni konstruktor Maurizio Gallo hladil s toplo vremensko napovedjo, ki pa ji kar nismo hoteli verjeti.

V četrtek smo imeli mi sodniki bojni posvet, na katerem smo usklajevali različne poglede na sojenje, vmes pa smo razočarani ugotavljali, da nam je hlad ušel na sever, z njim pa tudi hitrostna tekma, čeprav smo jo takrat samo preložili in še ne odpovedali. Postavljalci smeri z Atilliem Munaro na čelu so začeli predstavljati smeri iz lednega dela konstrukcije v lesenega. Odprtje tekmovanja je v Daoneju že

tradicionalno spektakularno: s fanfarami, blagoslovom cepinov, prižiganjem ognja. Tokrat smo si lahko ogledali še nekaj posnetkov plezanja tragično preminulega svetovnega prvaka Harija Bergerja.

Poplava

Petek se je začel s temperaturo nad ničlo, pa se nismo preveč vznemirjali ... »Nas vsaj zeblo ne bo,« je bila moja sebična misel. Zbralo se je rekordno število tekmovalcev, zato so bili razdeljeni na dve skupini s po dvema problemoma, plezali pa so na pogled. Časa za plezanje je bilo hudo malo: 5 minut za 10 do 15 metrov previsov, sodčkov in majhnih, drsljivih oprimkov. Na

začetku se je malo zatikalo tudi pri prevozu tekmovalcev, tako da so nekateri pred plezanjem imeli še mali tekaški maraton. Ozračje se je med tekmovanjem ogrevalo, strasti tudi, saj marsikdo ni točno poznal pravil, izločanje tekmovalcev pa je bilo brezkompromisno, saj naj bi se jih v polfinale uvrstilo samo deset iz vsake skupine. Iz konstrukcije je začelo medtem najprej kapljati, potem teči; pod njo so se nabirala jezera, voda je prodirala vsepovsod in počutila sem se kot na tekmi v Češnjici: mokra kot miš. Naša ekipa se je izkazala z enotnim videzom in solidnim plezanjem, navdušil pa je Luka Krajnc - »Špehec«, ki se je prizatikal v polfinale. Zvečer smo pregledali še nekaj videoposnetkov, mirili razočarane tekmovalce in spet preložili hitrostno tekmovanje.

S cepini po lesu

Sobotno dopoldne je bilo rezervirano za dekleta. Obe smeri sta bili na leseni konstrukciji, popestreni s sodčki. Naša Tanja je navdušila z dobrim plezanjem, predvsem pa z nasmeški in dobro voljo tudi potem, ko ji je že manjkalo časa, moči in idej za napredovanje v smeri.

Moški polfinale je bil na programu popoldne. Kar trije sodniki so bili na vsaki smeri, pa še nekaj videoposnetkov smo morali preveriti, da smo dobili rezultate in finaliste. Hitrostno tekmovanje je bilo zaradi visoke temperature in popolnoma razmočenega snega oziroma ledu dokončno odpovedano.

Zvečer so začeli delati postavljalci, kubični metri lesa in »plohov« so se s tovornjaka selili na konstrukcijo. Žal se nihče iz naše ekipe ni uvrstil v finale, vseeno pa je bilo razburljivo in napeto do konca.

Pri dekletih je zmagala Jenny Lavarda (Italija) pred Petro Müller (Švica) in Marijo Shabalino (Rusija). Pri fantih je zmagal mladi Markus Bendler (Avstrija) pred Simonom Wandelerjem (Švica) in Herbertom Klammerjem (Italija). Zmagovalec s posebno zlato medaljo za pogum in vztrajnost, ki mu jo je podelil predsednik ICCIC Carlos Texeira, je bil Kevin Shields iz Škotske, ki se je uvrstil na 34. mesto med 80 tekmovalci. Kevin ima namreč samo desno roko, na levi pa protezo. Za plezanje si pričvrsti cepin. Karavana lednih plezalcev se je nato preselila v švicarski Saas Fee. ◉

Petzl Roc Trip

V družbi najboljših skalnih plezalcev na svetu

✍ Martina Čufar

Na prvi Petzl Roc Trip v Millau sem bila povabljena leta 2004. Čeprav so mesta v ekipi »profesionalcev« rezervirana predvsem za plezalce iz Petzlove ekipe, vedno povabijo tudi druge uspešne skalne plezalce, da je srečanje bolj mednarodno obarvano. Ker je pot do Millaua predolga, da bi jo prevozila sama, se mi je pridružil Klemen Bečan, ki je po odpovedi nekaterih plezalcev lahko tudi tekmoval. Tja je prišel kot popoln *outsider*, zanj se ni zanimal noben fotograf ali snemalec. Glavni zvezdi sta bila Dave Graham in Cris Sharma. A ne v skali. Tam je Klemen premagal prav vse. Oba sva zapuščala Millau navdušena in z lepimi spomini na nepozabna plezalna doživetja v družbi najboljših skalnih plezalcev na svetu. Komaj sva čakala na naslednje srečanje. Leta 2005 so organizirali le balvanska srečanja, leta 2006 pa sva spet prišla na svoj račun. In to kar dvakrat!

Jama Sikati: Kot bi se pošasti udrlo pod veliko težo

Za kaj sploh gre?

Petzl Roc Trip je mednarodno srečanje svetovno znanih skalnih plezalcev v novih plezališčih in smereh. Opremljevalci so na delu že nekaj mesecev prej, tako da nas pričaka kopica novih smeri. Glavna je t. i. »ultimate route«, še nepreplezani projekt in naš izziv. Težavnost je za dekleta približno 8b, za fante 8c. Gre za tekmovanje v zelo sproščenem ozračju, na katerem si tekmovalci med seboj pomagamo z rešitvami, varujemo drug drugega in se dogovarjamo s sodniki, da nam dovolijo porabiti čas v najprimernejših urah; čas za študij smeri je namreč omejen, po navadi na dvakrat po pol ure. Nagrajen je vsakdo, ki smer prepleza, nagrade pa so bolj simbolične, saj poglobitveni namen srečanja ni tekmovanje (čeprav vse poteka po pravilih), temveč druženje, uživa-

📷 Martina Čufar

nje v plezanju in izmenjava izkušenj. A to je le delček vsega dogajanja; poleg »Roc Trip Proja« obstaja za širjenje plezanja še pomembnejši del, t. i. »Roc Trip Amater«. Preživeti plezalni dan z nekom, ki ga poznaš le iz plezalnih revij, so sanje marsikaterega rekreativnega ali mladega nadobudnega plezalca. In na tem srečanju se jim lahko uresničijo. Za vse rekreativne plezalce je poskrbljeno enako kot za profesionalce; smeri različnih težavnosti (od 5a do 8c) so že opremljene s kompleti, sodniki jim na osebni list vpišejo smeri, potem pa točke seštejejo in najboljši v posameznih kategorijah so nagrajeni z izdelki podjetja Petzl. Zvečer sledi druženje ob dobri hrani in pijači, pogosto pa tudi predavanja z diapozitivi, ki nas še bolj motivirajo za plezalske izzive naslednjega dne. Za tiste z največ energije je organizirana še zabava z živo glasbo.

Millau, junij 2006

Kar sem napisala v svoj dnevnik, pove vse: »Tu res živim svoje sanje. Kaj bi sploh lahko bilo bolje: plezanje od zore do mraka s plezalci, ki so ravno tako nori na plezanje kot jaz, super lepe dolge smeri, sonce, reka za osvežitev, dobra hrana za okrepitev.«

Lansko srečanje v Millauu je bilo že četrto zapored. Mogoče se čudite, ker sem rekla, da poteka vedno v novem plezališču in novih smereh, a narava je ta konec Francije res bogato obdarila s skalami, tako da bodo lahko organizirali še kar nekaj srečanj, preden bodo izrabljene vse možnosti. Če poznate Gorge du Tarn in Gorge de la Jonte, veste, o čem govorim. Tokrat je bil prizorišče dogajanja masiv Boffi (Gorge de la Durbie), nekaj kilometrov dolg skalni rob z malo daljšim dostopom (45 minut), zaradi katerega v njem še ni toliko smeri. Steno sem vzljubila na prvi pogled, saj ni bila tako previsna kot tista leta 2004 v Cantobru, pa tudi luknjic, ki so zaščitni znak vseh plezališč v okolici Millaua, je bilo manj. Naša smer *ultimate route*, El deseo escandido (Skrita želja, 8b), je bila prava ženska smer: tehnična z majhnimi oprimki. Ker je sonce močno pripekalo, je bila pomembna tudi taktika, sicer bi bile blazinice kaj hitro brez kože. Zato sem raje izpustila druge pol ure, namenjene za študij, in prišla naslednji dan zgodaj zjutraj, ko so oprimki

»držali«. In to se je splačalo, saj sem smer preplezala že v drugem poskusu. V naslednjih dneh jo je uspelo preplezati še Chloe Minoret, Stephanie Bodet, Charlotte Durif in Lynn Hill, ki je od gledalcev (med katerimi je bil tudi njen triletni sin Owen) dobila največ aplavza in občudovanja. A ko sem preplezala *ultimate route*, izzivov še ni bilo konec. Na voljo mi je bilo več kot 60 smeri (v katerih je bilo nameščenih več kot 900 kompletov – to je bilo delo prostovoljcev iz krajevnega plezalnega kluba), tako da sem plezala od zore do mraka in še malo dlje.

Fantje so imeli s svojo smerjo *ultimate route* (8c+) malo več dela kot punce. Po treh dneh poskusov ni nobenemu uspelo priti do vrha, čeprav je bila na kupu vsa plezalska smetana; Chris Sharma, Dani Andrada, Ben Moon, Daniel Dulac, Sylvain Millet, Edu Marin in seveda Klemen Bečan, ki tokrat ni bil več *outsider* (čeprav se še vedno niso naučili pravilno napisati njegovega imena in je bil Clement Becham, v šali bratranec Davida Beckham). Snemalci in fotografi so čakali na njegov poskus v smeri. Po sončnem zahodu, krajšem spancu ob vznožju stene in svoji najljubši malici, konzervi tunine, je šel v smer in jo v svojem značilnem, za opazovalce zelo tveganim slogu tudi preplezal. Zadnji dan srečanja jo je tik pred iztekom uradnega časa preplezal tudi Chris Sharma.

Plezalski duh je bil v Millauu navzoč 24 ur na dan. V »baznem taboru« v bližini mesta so bile organizirane različne aktivnosti, promocije plezalne opreme, predstavitve filmov, knjig, predavanja z diapozitivi (Lynn Hill, Francois Petit in Stephanie Bodet, Danie Dulac), koncerti ... Dnevi so bili dolgi, a v sproščenem in prijateljskem ozračju, kakršno je vladalo med nami, energije preprosto ne zmanjka.

Kalymnos, oktober 2006

Zadnji dan srečanja v Millauu smo dobili plakate za naslednje srečanje. Ko sem videla napis Kalymnos, se mi je srce kar nasmejalo in mi ni bilo več tako težko zapustiti Millaua, saj sem vedela, da bom že čez nekaj mesecev spet »živela svoje sanje«.

Konec oktobra, ko ni več čarterskih letov, je težko dobiti poceni letalsko vozovnico do Kalymnosa. A prav nič mi ni bilo žal denarja za

plezalni raj, ki me je čakal tam. Beseda plezalni raj se sliši kot izrabljena fraza, a kdor je bil že tam, ve, da za Kalymnos vsekakor velja. In kaj mu daje tako poseben pečat med plezalnimi cilji? Ne le neverjetna koncentracija lepih smeri po kapnikih (v novem vodniku je že 43 sektorjev z 850 smermi!), ki so videti take, kot da bi jih narisal Salvador Dali, temveč predvsem prijazen sprejem domačinov, ki živijo od plezalcev in zanje. Nekoč so se pritoževali nad nerodovitim skalnatim terenom otoka, v zadnjih letih, ko tja prihaja vedno večja množica plezalcev z vsega sveta, pa so spoznali, da so jim bogovi podarili vir preživetja; turistična sezona se je zaradi plezalcev močno podaljšala in traja skoraj vse leto.

V zadnjih dneh lanskega oktobra se je na plezalnem festivalu zbralo več kot 650 plezalcev. Prav vsi so imeli možnost sodelovati v »Free Ride Rallyju«. Prijavljena naveza je dobila list, na katerega je vpisovala preplezane smeri, točkovane po težavnosti. Na voljo so ji bile vse smeri na otoku. Več smeri višje težavnosti preplezaš, več točk dobiš. Zmagala sta domačina, ki sta si priplezala velik Petzlov paket, posebno nagrado pa je dobil tudi najstarejši udeleženec, ki je štel 73 let!

Avantura v jami

Na »Roc Trip Pro« nas je bilo povabljenih sedem deklet in trinajst fantov. *Ultimate routes*, ki so čakale na nas, so bile res nekaj posebnega; dolge, previsne, plezanje v njih pa prava avantura. Prav tako tudi dostop do njih, ki se je začel že v zgodnjih jutranjih urah. Ob pol osmih (vem, da je to za prave hribovce pozno, a za prave »frikote« je res še sredi noči) nas je iz pristanišča v Massuriju čoln odpeljal na drugo stran otoka. Vožnja do jame Sikati je trajala uro in pol, a nikoli ni bilo dolgčas, saj smo npr. s Katie Brown, Liv Sansoz in Stephanie Bodet obujale spomine na tekme pred desetimi leti, ko smo v izolacijskih conah preživljale živčne ure pred tekmovalnimi nastopi. Tokrat ni bilo v zraku nobene tekmovalne napetosti, za prizkušnjo želodcev je skrbelo le razburkano morje. Ko je čoln priplul okoli rta in se nam je prvič odprl pogled na našo »areno«, smo vsi ostali brez besed. Jama Sikati je velikanška luknja sredi pobočja. Podobna je odtisu

Martina v tehnično zahtevnem delu smeri *El deseo escandido 8b (Boffi)*

Sam Bie

stopala velike pošasti, ki se ji je zaradi njene teže globoko ugreznilo. Od daleč ni bila videti tako velika, a ko sem prišla rob in videla, kako majhna je Charlotte (Durif), ki je že študirala našo smer, mi je postalo jasno, zakaj so postavljenci rekli, da ne vedo, ali je ena ura dovolj za študij.

Tisti dan so bile razmere za plezanje res slabe, saj je bila zaradi južnega vetra skalavlažna; na nekaterih delih je bilo, kot da bi bili oprimki na debelo namazani z milnico in zobno pasto. Še na *šalcah* se je bilo težko držati. Za dodaten napor je poskrbelo trenje vrvi, saj je smer potekala med nešteti kapniki, tako da se po dobrih 30 metrih oz. malo čez polovico smeri ni bilo več mogoče premikati. Tako prvi dan nobena ni naštudirala smeri do vrha. Naslednji dan je zapihal severni veter. Oprimki so se posušili in s Charlotte sva kljub utrujenosti šli v smer. Treba je bilo izkoristiti razmere. Odločili sva se tudi za plezanje z dvema vrvema; z eno

Martina med impresivnimi kapniki
jame Sikati

Sam Bie

greš do polovice, jo odvežeš in greš z drugo naprej. Trenje je bilo občutno manjše. Prva je šla v smer Charlotte. Ker drugega dela smeri še ni poznala, sta ji opremljevalca smeri kričala, kje so oprimki, in po dobri uri boja je uspela. To je dalo zalet tudi meni. Natančno mi je razložila težavni prehod čez streho, za katero bi človek potreboval kompas, saj plezaš po večini z nogami naprej in z glavo navzdol. Potem se je začelo potovanje okoli, čez, pod in nad kapniki, luknjami, strehami. Plezanje v taki smeri res zahteva delo vsega telesa, včasih bolj kot roke trpijo trebušne mišice, stegna, ki jih zatikaš za stalaktite (včasih jih celo zajahaš), in vrat zaradi velikega previsa. Po skoraj enournem plezanju, zatikanju, jahanju in vrtenju sem bila na vrhu; kljub menjavi vrvi sem komaj vpela verigo. Res sem bila vesela, da mi je uspelo, saj sem bila preveč izčrpana za morebitni drugi poskus. To je vsekakor najdaljša smer, kar sem jih kdaj preplezala v enem kosu (približno 65 m), pa tudi najbolj previsna in z največ trenja. Zadnji dan je v smeri uspela tudi Daila Ojeda, pri moških pa njen fant Dani Andrada, Chris Sharma in Steve McLure.

Za nagrado – nazaj na Kalymnos

Fantovska smer, ocenjena z 8c, je bila zelo privlačna za gledalce, ki so nas spremljali z roba jame, saj so fante lahko opazovali bolj od blizu kot nas, ki smo bile v temnem delu jame. Večina fantov je prišla v zgornji del smeri; tam jih je čakal *boulder* »po krompirčkih«, kot so poimenovali kapniške bunke, ki so visele s previsne stene. Tudi Klemenu ni veliko manjkalo, da bi opravil z njimi. Je pa zato na pogled preplezal kar nekaj smeri z oceno 8b.

Plezalni festival na Kalymnosu je bil res organiziran na visoki ravni. Za to se je treba zahvaliti zagnanim domačinom oz. turistični organizaciji, ki je poskrbela za domačnost in prijazen sprejem. Za popestritev večerov so s predavanji poskrbeli Alexander Huber, Chris Sharma in Arnaud Petit, s katerimi smo »odpotovali« v Yosemite, Dolomite, na Mallorco in v Južno Ameriko. Seveda tudi plesa ni manjkalo – en večer je potekal ob tradicionalni grški glasbi, na zaključni zabavi pa je glasbo vrtel Petzlov šef DJ La Fouche ob spremljavi švedskega plezalca Saida Belhaja na bobnih.

Veliko plezalcev je ostalo na Kalymnosu tudi po uradnem koncu festivala. Ker smo med njim plezali le v jami Sikati, smo se želeli preizkusiti tudi v drugih sektorjih, v katerih je v zadnjem času nastalo veliko novih smeri. Jaz sem imela še neporavnan račun izpred dveh let, 55-metrsko smer Priapos (8a+). Uspelo mi jo je preplezati, preden so se grški bogovi začeli jeziti in vreme v enem dnevu spremenili iz poletja v zimo. Potem plezanje ni bilo več takšen užitek, a vendar se nas ni dalo ustaviti. S skupinsko motivacijo ni nič nemogoče. Na najbolj mrzli dan, ko je z neba padla tudi kakšna ledena kaplja, smo pod steno zakurili ogenj, ki je naredil vetrovni, deževni in sivi dan prijaznejši in nas toliko ogrel, da smo oprimke čutili vsaj polovico smeri. Konec koncev je potem, ko te *navija*, bolje, da ne čutiš, kako majhen je oprimek, ki ga držiš ...

Mrzel veter, sivi oblaki in razpenjeno črno morje so mi olajšali odhod domov. Pa tudi moja nagrada za preplezano smer *ultimate route* – teden počitnic na Kalymnosu; vedela sem, da bom kmalu spet prišla ... ●

Dan brez plezanja je kot dan brez sonca

Pogovor z Martino Čufar

✍ Katja Podergajs

O Martini in njenem slovesu od tekmovalne kariere smo zadnje čase veliko slišali, predvsem skozi številke. Toliko uvrstitev v finale, toliko stopničk, toliko zmag. Ocene in številke smeri, preplezanih na pogled in tistih, ki so podirale rekorde. Številke, ki so v ponos njej in nam.

A Martina ne živi (le) za številke, živi predvsem zase. In čeprav sama pravi, da še ni veliko doživela, se skrivajo v njeni mladi glavi spoznanja, ki jih mnogi ne odkrijejo niti v poznih letih svojega življenja. Spoznanja o njej sami.

Martina Čufar je preprosto zanimiva oseba. Naj vam bo v navdih.

Februarja je v Sloveniji potekal mednarodni festival gorniškega filma in v spremljevalnem programu si tudi sama sodelovala kot predavateljica. Te je v pestri družbi alpinističnih navdušencev kaj zamikalo, da bi se jim kdaj pridružila, zdaj, ko bo več časa?

Zaenkrat lahko kar rečem, da ne. V alpinizmu me ne vleče preveč. Sicer sem preplezala nekaj alpinističnih smeri in je bilo kar v redu, ampak imela sem občutek, da nekako ne sodim tja. Nimam pravih izkušenj, pa tudi naše gore mi niso všeč, ker so precej podrte in ne moreš plezati prav sproščeno. Poleg tega ne maram mraza, ko med plezanjem niti rok ne čutiš.

Me pa vlečejo dolge opremljene stene in aprila se odpravljam v Ameriko. Pograbila sem prvo priložnost, ko so prijatelji iz Francije omenili, da gredo plezat najprej v Indian Creek, potem pa še v Yosemite. Zame bo to velik izziv, ker se bom lahko naučila plezanja počasi in bom morala začeti pri čisto lahkih smereh, pozabiti, da sem tu splezala 8c. Torej, alpinizmu zaenkrat rečem ne, hkrati pa nikoli ne reci nikoli, saj je meja med alpinizmom in športnim plezanjem

Martina domača plezalnica s posteljo namesto blazine. Družbo ji dela Lynn Hill, tokrat v obliki simpatične mačke kosmatinke.

včasih zelo nejasna. Zame ni tako pomembno, da so svedrovci zelo na gosto. Važno mi je, da so narejena vsaj sidrišča, da je plezanje varno, in predvsem, da ni mraz. Tudi dolgi dostopi me ne motijo, ker rada hodim po hribih. Ampak poudarek je na – hodim.

Hribi, v smislu hoje, so ti torej privlačni?

Ja, predvsem grem zelo rada sama. V hribe grem, ker imam rada vse aerobne športe. Še lepše pa je, če imaš pri tem še lep razgled. Potem se malo usedeš na soncu, pogledaš naokoli, pozdraviš kakšnega ptiča, ko prileti, in si malo urediš misli. To mi je sploh pomagalo pred tekmami. Zdaj, ko jih ne bo več, bo pa v pomoč pred kakšnim projektom.

Hribi so mi za sprostitev, ker sem, tako si sama rečem, otrok narave – ne morem biti dolgo v zaprtem prostoru.

Si morda želiš osvojiti kakšen poseben gorski vrh?

Vsekakor si enkrat želim priti na Mont Blanc, čeprav je že čisto komercialen. Vsako leto, ko sem bila v Chamonixu na tekmi, sem ga gledala in mislim, da bom zdaj lahko našla čas tudi za to.

Pojdiva zdaj k plezanju. Znana si po svoji odlični psihični pripravljenosti tako pred tekmami kot pred pomembnimi skalnimi vzponi. Kako si prišla do tako učinkovitega »recepta« za pripravo?

Nikoli nisem sodelovala s psihologom. Sem pa prebrala veliko knjig, se sama opazovala in sproti spoznavala, kaj potrebujem. Tako sem na primer že pred precej leti izvajala vizualizacijo pred pomembnimi smermi. Kar avtomatično je prišlo, ko sem si poskušala zapomniti zahtevne gibe. Potem sem to zmeraj bolj izpopolnjevala in končno prenesla še na tekme. Videla sem namreč, da te tam lahko kaj nepričakovanega povsem vrže iz tira, in sem si že vnaprej zamislila vse čudne situacije, ki bi bile možne.

Svoje izkušnje s psihologijo v športu si že predstavila v knjigi Z glavo in s srcem do vrha. Kaj pa profesionalno delovanje na tem področju?

To me je zanimalo že, ko sem doštudirala na Fakulteti za šport. S tega področja sem vpisala magisterij, ker sem v sodelovanju s plezalci hotela narediti raziskovalno nalogo. Žal sem potem ugotovila, da je v moj magistrski študij vključenih precej stvari, ki me niso zanimale in v katerih se nisem našla. Poleg tega bi morala narediti statistiko, za katero v Sloveniji ni bilo dovolj vrhunskih plezalcev. Tako sem se potem odločila, da se izpišem. Sicer sem vrgla kar nekaj denarja proč, ampak bila mi je dobra šola. Tisti čas sem potem takoj izkoristila in šla v Francijo za skoraj cel mesec. In poleg tega, da sem tam precej izboljšala svojo francoščino, sem se v tem mesecu tudi za življenje naučila več, kot bi se lahko v celem magisteriju. Tisto, česar na magisteriju nisem dobila, pa sem potem izpopolnila tudi s pisanjem knjige. Trenutno pa me psihologija ne zanima več toliko, da bi delovala kot športni psiholog.

Med športniki so redki tako dobro psihično pripravljeni kot ti. Je to tudi stvar trenerjev ali bolj odgovornost vsakega športnika samega?

Hm, jaz sem se temu res posvečala bolj sama. Še preden sem imela svojega prvega trenerja, Toma Česna, mi ni bilo nikoli težko trenirati, nikoli nisem imela težav z motivacijo. Vedno sem iskala nekaj, da bi lahko bila še boljša. Ja, gotovo je veliko na športniku samem.

Je pa tudi na trenerju, saj v zadnjih letih ugotavljajo, da mora biti psihična priprava del vsakdanjega treninga. Vendar to ne pomeni, da greš pač malo na pogovor k psihologu, kadar ti ne gre, in boš v enem tednu naredil čudež. Za psihično pripravo je treba skrbeti skupaj s treningom in redno. Vendar ni samo psihična priprava tisto, kar manjka. Tudi resnejši pristop na samem treningu je potreben in hkrati športnejši način življenja, samodisciplina.

Življenje vrhunskega športnika je najbrž precej drugačno od življenja njegovih »običajnih« vrstnikov. Je veliko odpovedovanja?

To vprašanje je že kar klasično (*smeh*), ampak sama nikoli nisem čutila, da se čemu odpovedujem. Cilji, ki sem jih imela vedno v glavi, me tako potegnejo vase, da mi zvečer, po treningu, nikoli ne pride na misel, da bi šla s kom ven, ker vem, da se moram spočiti in naspati, če hočem naslednji dan spet plezati. In tega sploh ne občutim kot odpovedovanje, ker je plezanje moj način življenja. Sicer me potem kdo malo čudno gleda, da sem kot kakšen upokojenec (*smeh*)! Pa saj rada tudi plešem in grem na kakšno zabavo, ampak ponavadi je tam polno cigaretne dima, ki ga zelo slabo prenašam. In res ne vem, zakaj bi se morala mučiti zaradi drugih, da me bodo videli tam. Zame to nima nobenega smisla in raje poslušam sebe.

Torej si nisi nikoli želela, da bi živela bolj »običajno«, se morda le rekreativno ukvarjala s plezanjem?

Ne, sploh ne. Tudi zdaj ne, ko bi si čisto lahko privoščila kar koli, ker nimam več tistih datumov, ko moram biti v formi zaradi tekem. Ko sem januarja prišla z novoletnih počitnic na Filipinih, sem hotela kar takoj spet začeti plezati, ker sem videla, da se mi je že vsa trda koža omehčala in da bo kriza (*smeh*). Pač že toliko časa živim s plezanjem, da je to zame običajno življenje.

Športno plezanje je v zadnjih letih postalo izjemno popularno in vse več je plezalnih šol. Tudi konkurenca na tekmah postaja hujša in otroci začenejo trenirati vse mlajši. Kaj bi svetovala staršem otroka, ki se je pri, recimo, sedmih letih odločil, da bi rad treniral športno plezanje in tekmoval, njegovi vrstniki v plezalni šoli pa so že daleč pred njim? Je prestar?

Ne, za plezanje ni nikoli prepozno. Sploh, če ima res ambicije in si želi že od začetka postati svetovni prvak. No, seveda ni tako preprosto, ker je za to potreben tudi talent. V zadnjem času se je v plezanju pojavilo kar nekaj čudežnih otrok, kot sta na primer David Lama in Charlotte Durif, ki sta oba evropska prvaka, stara pa šele 16 let. Vendar izhajata iz plezalskih družin in sta začela plezati izredno mlada.

Tako kot v vsakem športu začenjajo tudi plezalci vse bolj zgodaj. Ko sem začela jaz, pri enajstih letih, sem bila za takratne razmere zelo mlada, danes pa bi bilo to že kar pozno. Poleg tega sem začela v skali, bolj po ploščah, ne toliko na moč, medtem ko danes začenjajo že kar na previsih, na umetnih stenah, in so otroci neverjetno močni. Že zelo zgodaj navadijo svoje telo na večje obremenitve in lahko potem tudi več spravijo iz njega. Nekateri plezajo že res nore težavnostne stopnje in ne predstavljam si, kako bo šlo to naprej. Mislim, da ni dobro prezgodaj začeti trenirati na moč. Tudi za sam razvoj je bolje, da najprej pridobiš tehniko in šele potem moč, ne pa obratno. Če si najprej močan, se potem težje naučiš plezati po nogah in razvijati tehniko. Ko sem sama začela plezati, se nisem mogla niti enkrat dvigniti na rokah in sem bila torej prisiljena plezati po nogah, uporabljati tehniko.

In še nasvet staršem, po katerem si vprašala: ko si otrok zaželi, si zaželi. Ne moreš ga siliti, da bi prej začel plezati. Mislim, da lahko talentiran otrok že v nekaj letih zelo hitro napreduje, če je tudi sam dovolj motiviran in ima že v sebi nekaj tekmovalnosti. Nekdo lahko začne na silo pri petih letih in obstane na nekem srednjem nivoju, nekdo drug pa bo morda začel nekoliko kasneje iz lastne želje in z dobrim trenerjem in bo dosegel veliko več.

Sicer pa za samo netekmovalno plezanje ni nikoli prepozno. Spomnim se nekega Italijana v Mišji peči, ki je začel pri 57 letih in je prišel do 7c.

Športno plezanje se že nekaj časa bori, da bi postalo olimpijska disciplina. Če bi vedela, da mu bo to uspelo pri naslednjih olimpijskih igrah, bi se vseeno odločila za zaključek kariere?

Ja, mislim, da bi prav tako nehala. Morala sem poslušati sebe, tisti občutek, da že zadnji

Hot dog, 7a, Bohinjska Bela

☒ Bruno Toič

dve leti na tekmah nisem več uživala tako kot prej. Gotovo bi bil lep dogodek, iti na olimpijado, ampak tudi brez tega sem doživela že toliko lepega, da mi to ni bistveno. Zame je plezanje šport v naravi in se mi tudi ne zdi nujno potrebno, da pride na olimpijado. Seveda bi bilo dobro za sam tekmovalni razvoj, ampak kakor sama zdaj gledam na plezanje, se mi ne zdi tako zelo pomembno.

Še nekaj besed o tvojih prihodnjih načrtih. Boš morda napisala še kakšno knjigo?

Mislím, da se še ni toliko zgodilo v mojem življenju, da bi bilo za knjigo (*smeh*). Najbrž se bo zdaj v skalah zgodilo več zanimivega, kot se je prej na tekmah, ki so bolj ali manj enake. Saj se dogaja, tekmuješ, zmagaš ali si zadnji, ampak ni toliko tistega dogajanja okoli – stvari, ki jih doživiš, če greš nekam za dlje časa v skalo. Torej ja, mogoče bom kaj napisala, ampak šele čez nekaj let.

V svoji diplomski nalogi si izčrpno predstavila poškodbe v športnem plezanju in njihovo zdravljenje. Te še vleče v področje fizioterapije?

Me, ker sem imela tudi sama že precej poškodb. Zelo me zanima celosten pristop k športu, torej ne samo trening, ampak potem še regeneracija in vaje, s katerimi lahko preprečiš poškodbe. Pri takšnih vajah krepiš mišice, ki pri plezanju niso tako dejavne, in tako ohraniš ravnovesje. To razlagam in kažem na tečajih za inštruktorje športnega plezanja, kjer sem zadolžena za teme o gibljivosti in poškodbah. Veliko snovi najdem v knjigah, potem pa najprej vse sama preizkusim in naredim izbor. Zadnje čase se veliko ukvarjam z jogo in pri kundalini jogi sem našla veliko vaj prav za tiste mišice, ki pri plezanju ne delajo. Zato mislim, da ni treba nujno hoditi v fitness, kot pravijo nekateri, ampak se da veliko narediti tudi doma.

Hodim tudi na različne masaže, da jih preizkusim in se kaj naučim. Morda bom šla kdaj na kakšen pravi tečaj športne masaže, da bom lahko to delala profesionalno.

Tvoja druga ljubezen je francoščina. Kako se je začela?

Začelo se je, ko sem šla prvič v Francijo, leta 1993, in nisem znala nič drugega kot »*bon jour*«

(dober dan) in »*jus d' orange*« (pomarančni sok). Tako sem si za začetek naročila francosko revijo in slovarje, malo kasneje pa kupila še tečaj »Francoščina v treh mesecih«. Učila sem se res zelo pridno, ker sem se hotela potem vpisati v drugo stopnjo rednega tečaja. Izkazalo se je, da bi se lahko vpisala celo v tretjo, pa sem se raje kar v drugo, ker se mi je zdelo, da še ne govorim dovolj dobro. Zdaj si, če se le da, kupim kakšno knjigo v francoščini ali pa si jo sposodim v knjižnici. Nazadnje sem si sposodila *Ime rože* Umberta Eca. Francoščina mi je res tako lep jezik! Kadar jo slišim po televiziji, mi je kar »Uau!«, takoj me potegne in kar nekaj prebudi v meni. V življenju nisem nikoli napisala pesmi v slovenščini, v francoščini pa sem jo. Celó dve! Kadar sem dlje časa v Franciji, se že sama s sabo pogovarjam po francosko, doma pa si včasih kar po francosko kaj rečem ali zapišem.

Nameravaš še nadaljevati z učenjem?

Mislím, da se bom zelo veliko naučila, ko bom v Ameriki s tremi Francozi. Stephanie Bodet je tudi učiteljica francoščine in me bo lahko popravljala. S tečaji zaenkrat ne mislim nadaljevati, če bom kdaj živela v Franciji, kar so nekakšne moje sanje, se bom pa mogoče vseeno lotila. Sem se pa začela zdaj kar sama malo učiti španščine. Sicer mi ni tako zelo lepa, je pa precej uporabna, ker je tudi v Španiji ogromno plezališč.

Skok v novo leto si preživela na Filipinih. Je bilo kaj priložnosti tudi za plezanje?

Pravzaprav sem si rekla, da moram enkrat vzdržati brez plezanja, ker že toliko časa nisem šla kam, ne da bi plezala. Poleg tega so bile te počitnice načrtovane že več kot eno leto vnaprej in niso bile v nobeni povezavi s tem, da sem nehala tekrovati. Šli sva s sestro, ki ima tam prijatelje, in je bilo toliko novega, da mi sploh ni bilo dolgčas, ker sem bila po cele dneve zaposlena. Če bi pa morala doma tri tedne zdržati brez plezanja, bi bila kriza. Res je tudi, da nisem videla kaj dosti skal, ker bi bilo sicer težje. Zadnji dan v Manili pa sem se srečala s plezalci, ki jih poznam s tekem, in so me peljali na umetno steno. En dan sem torej tudi plezala, drugače so bile pa res počitnice in to je bil zame že kar napredek.

Si že kdaj navrtala kakšno svojo smer oz. si jo želiš?

Ne, nimam še svoje smeri. Zaenkrat samo spoštujem in občudujem ljudi, ki vrtajo. Bi pa rada enkrat tudi sama poskusila, ker se mi zdi, da mora biti dober občutek, ko prideš v novo skalo in tam narediš smer. Ampak v Sloveniji še nisem videla kakšne takšne, da bi si rekla, tu pa hočem nekaj navrtati.

Kolikor vem, je tvoj jedilnik precej drugačen od povprečnega slovenskega. Si si ga sama sestavila oz. kako si prišla do njega?

Že dolgo skrbim za to, da zdravo jem. Z izkušnjami sem se naučila poslušati svoje telo in ugotoviti, kaj potrebuje, prvič pa sem začela o tem razmišljati leta 1998. Takrat sem se kar naenkrat zredila, čeprav se nisem ravno prenajedala. So bila pač tista leta. Potem mi je nekdo napisal športno dieto z nekimi umetnimi praški in nisem zdržala več kot tri dni, ker imam čisto preveč rada normalno hrano. Torej sem se lotila reševanja težave sama in vzela v roke knjigo *Jem, torej hujšam*, ker se mi je zdel dober naslov. Res sem se držala napisanega in izključila iz svoje prehrane vse, kar ima visok glikemični indeks, na primer bel kruh, krompir, koruzo. Nekaterim se zdi to zelo ekstremno, ampak dejansko je vsa ta živila možno nadomestiti s podobnimi, bolj zdravimi. Tako sem odkrila ogromno nove hrane, ki je mnogi sploh ne poznajo, žitarice, kot so pira, amarant, kvinoja, kamut, in tudi kakšne nove vrste zelnjave. In sem res takoj shujšala, čeprav sem normalno jedla. Potem se je telo čez čas navadilo in sem nehala izgubljati težo. Zdaj je ta način prehrane v malo manj strogi obliki postal del mojega vsakdana in sploh ne čutim, da bi se čemu odrekala, ker mi sadje, zelenjava in polnozrnat žitarice popolnoma ustrezajo.

Nekaj sprememb je bilo tudi pri mesu. Tri najst let ga nisem jedla, potem pa sem ga leta 2003 spet začela. Ugotovila sem, da mi začenja spet dišati, ko je mama kaj kuhala. Bila sem tudi pri zdravniku, ker sem imela od nekdanj slabo kri, in mi je predlagal, da bi kdaj pojedla tudi malo mesa. Potem je trajalo še kakšna dva, tri mesece, da sem se v glavi prepričala, da ga lahko jem oz. da bo to zame samo dobro. Tako ga zdaj občasno pojem kakšen košček, kadar mi prija. Zdaj se bolj poslušam in jem tisto, kar

mi zadiši. Sladkarijam se sploh ne odrekam, ker mi torte enostavno ne dišijo. Od sladkega mi ustrežata na primer suho sadje pa črna čokolada. Navadna mi je že čisto presladka, ker sem sladkor popolnoma odstranila iz prehrane in ga sploh ne potrebujem več.

Kako pa dobiš dovolj energije, kadar ves dan plezaš?

Občasno uporabljam energijske ploščice, ampak jih ne maram preveč, ker te zapacajo. Ponavadi si prej pripravim svojo hrano in jo shranim v plastično posodico, da jo lahko vzamem s sabo. Namočim si mislije in jogurt ali pa si kakšen dan skuham ajdovo kašo. V plezališčih včasih vidim plezalce, ki ves dan nič ne jedo, ampak jaz moram. Večkrat in po malem. Skratka, stalno odkrivam kaj novega, najboljša stvar mi je pa avokado. Tega lahko jem vedno in povsod! ●

Deverse satanique, 8c+

Philippe Maurel

Nad Mangartsko planino

Grape kot nalašč za učenje

✍️ Irena Mušič 📖 Vladimir Habjan

Dolina Mangartskega potoka se na vzhodu konča z mogočnim Mangartom (2677 m), na severu pa se nad njo iz mejnega grebena z Italijo dvigujejo vrhovi in vršički ne pretirane višine, po večini porasli z ruševjem in zato ne preveč »privlačni« za obiskovalce. Iz nasprotnne smeri se greben od mednarodnega prelaza Predel počasi dviguje od Predelskih glav (Cima Predil, 1618 m), Skutnika (Torre Guarda, 1865 m) in Velikega Grintavca (1943 m) do Vršiča (Ursic di Raibl, 1919 m), se spusti na sedlo Čez Stože (Sella Ursic, 1736 m), dvigne na Malo Rušo (Punta dei Camosci, 1922 m) in spet spusti na sedlo Čez Beli potok (1713 m). Od tam se proti Mangartu močno dvigne, vrhovi sežejo nad dva tisoč metrov, vendar za nas niso več zanimivi.

Mangartska planina (1295 m) leži približno v spodnji tretjini doline, na levi strani ceste, ki vodi proti Mangartski koči, ter je od nje oddaljena le nekaj minut hoje. Je odlično izhodišče za raziskovanje v poletnem času. Mimo vodi tudi označena pot do Mangartskega sedla. Od tam se po nekaterih precej dobro ohranjenih neoznačenih stezicah lahko dvignemo proti grebenu, vendar ne ravno na vrhove. Svet je zapuščen, ruševje se je močno razbohotilo in zaraslo še tiste prehode, ki so bili nekoč bolj uhajeni (nekaterim stezicam se še da slediti). Malo pod prevalom Čez Stože se je leta 2000 utrgal zemeljski plaz in se po poti po dolini prelevil v katastrofalno naravno nesrečo, ki je spremenila okolico doline Mangartskega

Levo: Leva in Desna dvojčica v Velikem Grintavcu. Spodaj: Proti izstopu Centralne grape v Ruši

potoka in Loga pod Mangartom ter življenje na tem predelu.

Gore nad Mangartsko planino so pozimi idealne za plezanje po zasneženih grapah. Primerne so tako za začetnike, ki se šele učijo tehnike plezanja v snegu, kot za tiste, ki v zimskih gorah radi poiščejo mir. Sestopi so zaradi težjih prehodov po grebenu nekoliko orientacijsko zapleteni ali pa potekajo kar po samem pobočju gore.

Pred nekaj leti je pozimi tam potekal alpinistični tečaj v organizaciji KA PZS. Vse tri dni smo imeli lepo vreme in ob obveznem šolskem učenju izdelave sidrišč v snegu in reševanja iz plazu smo dobršen del dneva namenili plezanju in praktični uporabi varovanja v snegu. Zaradi večjega števila tečajnikov in alpinističnih inštruktorjev je bilo preplezanih kar nekaj grap, ki se zarezujejo v greben nad planino.

Mala Ruša (Punta dei Camosci, 1922 m)

Desno od dolinice Dren, po kateri pelje tudi neoznačena pot do mejnega grebena, se dviga Mala Ruša. Njeno južno pobočje je prepredeno z grapami srednje težavnosti: Centralno (250 m, 45-55°), Desno (250 m, 45-55°), Desno desno (250 m, 45-55°) in Gozdarsko (250 m, 45-55°). Na severno stran, v Italijo, se spuščata Večerna (300 m, 80°/45-55°) in Sestopna grapa (250 m, 45°), na vzhodni strani je še Mokra grapa (300 m, 45-55°) in na jugozahodni strani pobočja Male Ruše Sestopna grapa (200 m, 45-55°). S soplezalcem in inštruktorjem smo se prvi dan odpravili v Centralno grapo. Preden se je začel zožani del grape, je bilo treba preplezati še kratek skalni skok (plezanje II. stopnje), v nadaljevanju pa s soplezalcem nisva imela več težkega dela. Grapa je bila lepo zalita s snegom, sneg pa ni bil pretrd in plezanje je bilo prijetno in uživaško. Varovališča sva naredila v snegu, ker je bilo zaradi pomanjkanja uporabnih razpok v skali manj možnosti za zabijanje klinov. Grapa se proti vrhu malo razširi, nato pa zavije na desno v izstopni žleb, ki je tudi najstrmejši del smeri. Cepini so lepo prijemali, na grebenu pa zaradi zelenja, ki je gledalo iz snega, ni bilo težko narediti varovališča, saj ga je narava kar sama ponujala. Prehod do Sestopne

grape (200 m, 45-55°) je potekal po grebenu, najprej proti vzhodu, treba se je bilo celo za nekaj metrov spustiti na severovzhodno stran grebena, nato pa smo zavili proti jugozahodu. Sestopne grape ni težko najti, saj se lepo vidi. Ker ni težka, je bil sestop v dobrih razmerah hiter in že smo bili pod vnožjem gore.

Vršič (Ursic di Raibl, 1919 m)

Vršič nad Mangartsko planino kaže nedostopna pobočja in strme stene, z južne strani se pozimi lahko povzpnejo nanj samo po Centralni grapi (300 m, 45-50°). Prehod nanj v kopnem¹ poteka po njegovem zahodnem pobočju. Jugovzhodno pobočje preseka še dve grapi: Bi-vi (250 m, 45-50°) in Novoletna (250 m, 45-55°). Do vstopa v Centralne grape naslednjega dne smo prečili zemeljski plaz levo od planine in svojega tabora ter se nato strmo dvignili po gozdnatem pobočju Vršiča. Vstop v grapo je že v začetku kar strm. V nadaljevanju smo po ozkem žlebu priplezali do skalne zapore; treba se je bilo umakniti na levo in jo obiti. Nad skalno zaporo se grapa nato malo razširi, proti vrhu pa spet precej zoži. Izstopili smo na majhnem sedelcu približno trideset metrov v levo pod vrhom Vršiča.

Turo smo marca čez leto dni ponovili s prijatelji. Dostop do plazu pod Vršičem je bil naporen, saj smo gazili do kolen, postajati je začelo pretoplo in naše želje po plezanju je bilo konec. Zavzeli smo velik balvan pod steno in med poležavanjem poslušali zvoke plazov, ki so se sprožali v okolici. Po dveh urah smo preverili razmere, grapa se je že splazila, zato smo vseeno odšli plezat. Ko smo bili v nekoliko razširjenem delu nad skalno zaporo, sem na svojo grozo nad sabo zagledala skoraj dva metra visok oblak »megle«. Zavpila sem: »Plaz!« in vsi smo se stisnili k pobočju grape, dva na levo, eden na desno. Mimo nas se je usul plaz sprijetega mokrega snega in vsi smo si oddahnil, da nismo bili takrat ravno nad vstopom, kjer ni nikakršnih možnosti umika. Po začetni nervozi in omahovanju smo skoraj stekli na sedelce. Tam smo ugotovili, kaj je povzročilo plaz. Zahodno pobočje Vršiča je bilo golo, sonce in toplota sta mehčala sneg, ta je v kepah padal v grapo, se nabiral in z njo teža, tako da se je - ne glede na to, da se je grapa prej že spla-

Izstop Centralne grape v Vršiču

 Zoran Gaborovič

zila - spet sprožil nov plaz. To je bila res šola s srečnim koncem.

Nazaj po grapi nismo sestopili, ker smo nameravali preplezati še kakšno grapo. S sedelca smo se po zasneženem severozahodnem pobočju spustili v ozki zatrep doline Sinjega dola, do vznožja Velikega Grintavca.

Veliki Grintavec (1943 m)

Grintavec leži nekoliko zahodno od Vršiča in je z njim povezan samo z globoko in široko škrbino. Nanj se pozimi lahko vzpnemo po ju-

gozahodnem pobočju, in to po dveh grapah: Levi Dvojčici (200 m, 45-50°) in Desni dvojčici (200 m, 45°). Majina grapa (350 m, 80°/50°) leži na južnem pobočju, Sestopna grapa (250 m, 45°) pa poteka po vzhodnem. Kar nekaj navez je priplezalo na Vršič, zato smo se v moji odločili, da bomo plezali po Desni dvojčici (200 m, 45°). Grapa je bila precej dobro zapolnjena s snegom, ven je gledal samo krajši skok, vse preostalo pa je bilo lepo in nezahtevno plezanje. Sestopili smo po jugovzhodnem pobočju v škrbino med Grintavcem in Vršičem ter naprej čez preval Čez Stože do Mangartske planine.

V teh dneh smo spoznali zanimive gore v nekoliko pozabljenem in odmaknjenem grebenu nad Mangartsko planino. Preplezali smo kar precej grap, nekaj jih pač mora ostati še za naslednjic². ●

¹ A. Stritar, Julijske Alpe - Gore nad Sočo, Sidarta 2006.

² Plezalne literature s tega območja ni veliko. Če ima kdo še kakšne dodatne informacije o tem območju, naj jih pošlje, jih bomo objavili v Vestniku. (op. ur.)

V El Chorro

Prva dama športnega plezanja v Akademskem alpinističnem odseku Katja Bajec je skupaj s Korošcem Miho Hrasteljem januarja preživela dva tedna v odličnem španskem plezališču El Chorro, ki je čisto blizu Malage. Prav na koncu, Katja pravi, da je žalost ob odhodu delovala blagodejno, ji je uspelo na pogled preplezati smer Por puro vicio (7c) v sektorju Los Tigres levo od legendarnega Makinodroma.

Dru

Tina Di Batista, Rok Blagus in Tine Cuder (vsi AO Lj. Matica) so doživeli pravo odisejajo v Les Dru-su. Preplezali so smer Pierre-Allain (VI/VII+, 900 m) iz leta 1935, prvo v severni steni Petit Druja. Težave v tej zimi je naveza ocenila malo drugače (V+, A1, M6). Z Grand Montetsa je stopila v steno ob 10.30, približno ob 22. uri pa priplezala do osrednjega snežišča in tam bivakirala. V spodnjem delu je bilo veliko ledu, prevladovali so stro-mo kombinirano plezanje in odlične razmere. Drugi dan so v suhih skalnih raztežajih najbolj pogrešali plezalko, zato so bili precej počasnejši. Za Roka se je vzpon končal ob 22. uri tik pod vrhom, ko je padel naravnost na stojišče. Helikopter ga je pobral ob enih ponoči. Tina in Tine sta drugi dan srečno sama sestopila v dolino.

Grandes Jorasses

Marko Prezelj (AO Kamnik) se je s Stevom Housom in Vinceem Andersonom odpravil na Walkerjev steber. Ker niso mogli prehiteti naveze pred sabo, se je Marko odločil, da bo za "kratek čas" poskusil prosto preplezati smer z lednim orodjem. To mu je seveda uspelo; ocena je približno M6+. Podobno sta Matej Kladnik (AO Kamnik) in Jurij Hladnik (AO Radovljica) preplezala Crozov steber. S seboj sta imela tudi plezalnike; preplezala sta ga prosto. V steni sta bivakirala na drugem snežišču, enkrat pa še na sestopu v dolino.

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrkih ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Stena

Jure Hladnik (AO Radovljica) in Mitja Šorn (AO Jesenice) sta ponovila Helbo s Skalaško smerjo. V smer sta stopila ob 7.30 in v odličnih razmerah (ves čas sta plezala v plezalkah) preplezala Helbo v treh urah in pol, Jure prosto, Mitja A0. Do Skalaškega turnca sta plezala v čevljih, tam pa sta ocenila, da je Čopov steber preveč zasnežen, da bi izplezala v enem dnevu. V nadaljevanju so bile razmere vse bolj zimske, tako da so v zadnjih petih raztežajih prišle prav tudi dereze. Čez Ladjo sta plezala v plezalkah. Zaradi neugodnih snežnih razmer sta sestopila čez Planiko in po 20-ih urah se je tura končala pri avtomobilu v Krmi. Pravita, da so bile razmere sicer ugodne.

Kis ali vino?

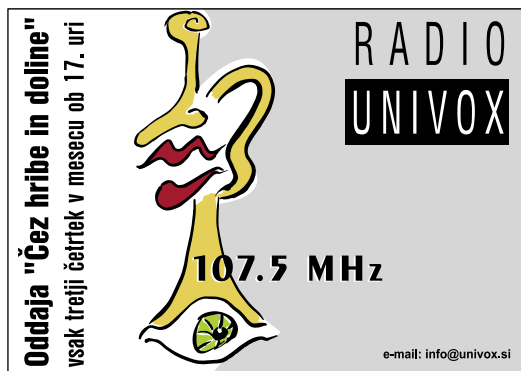
Marko Prezelj in Mirko Kranjc sta hotela preplezati popularno smer Kiss or Kill v Koštrunovi špi-ci. V silni vnemi sta pod steno prišla že ponoči in v temi zgrešila smer. Tako je nastala nova smer z imenom Kis ali vino? (30-90+, M5+, 600 m, 5 h). Smer ves čas sledi izrazitemu žlebu. Ključni del je kamin sredi žleba, v katerem je bil ob prvem vzponu napihan previsen sneg.

Novo v Lučki Babi

V Lučki Babi je Janko Oprešnik - Zumba levo od Šaleške preplezal novo smer z zapeljivim imenom Bela dama (VI+/VI, 80°, 30', 650 m, 7 h). Smer vstopi približno 40 metrov levo od Šaleške. V isti steni, še 40 m bolj levo, je pozneje z Gustlom Robnikom preplezal še eno novo smer, Kruh in igro (V+, A0, A1/V, 70°/45°, 650 m, 7 ur in pol). Razmere so bile spodaj slabe, a so se z višino izboljševale.

Loška stena

Kot po navadi v zimah z malo snega so bile tudi letos v Loški steni dobre razmere in ko se je to razvedelo, so tja pridrli bolj ali manj običajni obiskovalci te velike primorske stene. Med drugim so na-

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

stale tudi tri nove smeri. Vrnitev odpisanih (V/5+, M6, 1200 m) so opravili Tomaž Humar, Aleš Koželj (AO Kamnik) in Anže Marenče (AO Kranj), smer Sneguljčica (V/4, M5, 700 m) je delo Tadeja Goloba (AO Železničar) in Blaža Stresa (Soški AO), zadnjo novo smer (IV+/4, M4+, 700 m), ki poteka naravnost v sedelce med Ogradi in Vrhom Krnice, pa sta preplezala Sebastijan Domenih (AO Bovec) in Aleš Koželj. Smeri že doživljajo ponovitve; tako je bila Sneguljčica v času poročanja ponovljena že vsaj trikrat, od tega dvakrat delno po novi smeri in z dodanim težjim izstopom (3 R, do M6).

Bratje Marenče (Tine, Anže, Miha; AO Kranj) so opravili prvo ponovitev smeri Nekoč so bili Bojevnik (V/M6+) z izstopom (zadnji raztežaj) po Malem Koritniškem medvedu. Vzpon so opravili v enem dnevu, prvenstveni vzpon pa je trajal tri dni. David Debeljak je z Matevžem Kramerjem in Blažem Graparjem (vsi AO Rašica) preplezal znano Kačjo slino (IV/3, M, 1000 m). Plezanje v spodnjih dveh tretjinah bi bilo bolj lagodno, če ne bi manjkalo snega (tu in tam M4/5). Smer je doživela še vsaj dve ponovitvi.

Novice je zbral Tomaž Jakofčič

Zadnji dnevi raja

Tomaž Jakofčič in Grega Lačen preplezala novo slovensko smer v Fitz Royu

Patagonski Andi so znani po visokih in strmih granitnih stenah ter zelo slabem vremenu, ki grozi alpinistom, željnim plezanja v alpinistično močno cenjenem gorovju. Slovenska alpinista Tomaž Jakofčič (Policija RS, Promontana, AAO) in Grega Lačen (AK Črna, Vertikala X) sta na jug Argentine, v Patagonijo, prispela v začetku januarja. Že takoj na začetku sta ju presenetila ločena dneva lepega vremena; v njih sta opravila vzpona v stenah Auje Guillamet. Ob transportu plezalne opreme in opreme za bivakiranje na izhodišče, prelaz Quadrado (1500 višinskih metrov nad El Chaltenom, zadnjim krajem pred gorami), sta preplezala Bennerjev raz (VII-, 500 m) v severni steni. Čez teden dni sta opravila še prvo ponovitev Poljske smeri (VII+/VI, 550 m) v zahodni steni. Nato se je vreme za dva tedna pokvarilo. Ob nenavadno visokih temperaturah se je razdivjala celo huda vročinska nevihta, kakršna je v teh gorah prava redkost. Po dolgem obdobju je bilo na vremenskih kartah zaslititi krajše izboljšanje. Ker sta verjela točnosti napovedi in zaradi želje po čim hitrejšem plezanju sta Jakofčič in Lačen 26. januarja stopila v 1700 metrov visoko severno steno Fitz Roya (3440 m), najmogočnejše patagonske gore. Plezati sta začela med sneženjem, zato sta po ledenih počeh napredovala nekoliko počasneje. Čez dan se je vreme izboljšalo in pozno popoldne sta po preplezanih 600 metrih nove smeri dosegla stik z lani prvič ponovljeno Francosko smerjo. Ker jima je grozil skorajšnji konec vremenskega »okna«, sta se odločila, da nadalujeta po Francoski meri proti vrhu. Najtežji del te smeri sta preplezala ponoči in zjutraj dosegla ramo 800 višinskih metrov pod vrhom. Nadaljevala sta brez daljšega postanka, okoli poldneva so ju zajeli oblaki in višje, sto metrov pod vrhom, tudi močno poslabšanje z orkanskim vetrom in sneženjem. Tako visoko pod vrhom je bil edini možen sestop čez vrh po klasični Franko-argen-

Smer Zadnji dnevi raja v Fitz Royu

R. Garibotti

tinski smeri. Na vrh sta stopila ob 22. uri, po 38 urah nepretrganega plezanja, v snežnem meteu in ob neznatni vidljivosti. Čeprav je bil Tomaž predtem že dvakrat na vrhu Fitz Roya, sta skoraj celo uro iskala pravi vrh in sestop na južno stran gore. Na poledenelem vršnem pobočju je Tomažu počila in odpadla dereza in to ju je še bolj upočasnilo. Nad 600 metrov visoko južno steno, čez katero naj bi se spustila po vrvi, med številnimi plazovi novega snega nista našla sidrišč za spuste in sta bila prisiljena brez opreme za bivakiranje čakati do jutra. Naslednji dan sta opravila spuste čez južno in vzhodno steno in čez sedlo Guillamet sestopila v dolino. V bazni tabor sta prispela ponoči, po skupaj 72 urah plezanja in sestopa brez minute spanja.

Novo smer oz. varianto Francoske smeri sta poimenovala Los Ultimos Dias del Paraiso (Zadnji dnevi raja). Ocenila sta jo s 6c, A2 in posvetila Ožbeju Pousodu, ki se je smrtno ponesrečil lansko jesen. Smer je prva, ki je bila v gigantski, do 1700 metrov visoki severni steni Fitz Roya ob prvenstvenem vzponu preplezana v alpskem slogu. To je za zdaj najpomembnejši vzpon sezone v Patagoniji.

T. D. B.

Dileme II

Ali se varstva narave v našem gorskem svetu lotevamo na pravi način?

Dilem, ki jih je v uvodniku januarske številke PV naštel prijatelj Andrej, se seveda zavedam in se v marsičem strinjam z njegovim razmišljanjem. Nisem pa prepričan, da prav vse odgovore išče v pravi smeri in še manj, da nekatere podrobnosti, ki jih jemlje tako rekoč kot aksiome, vzdržijo stvarno presojo. Zato bom še sam navrgel nekaj dilem. Najprej provokativna trditev: absolutno nedotaknjena narava po mojem ni vrednota. Zato, ker od nje nič nimamo in nikoli ne bomo imeli. Nedotaknjena narava je tista, ki jo lahko občudujemo samo na satelitskih posnetkih, vsak naš drugačen stik s to naravo pa pomeni, da smo se je *dotakni-*

li in torej ni več *nedotaknjena*. Pa ne gre zgolj za besedno igro: čim stopimo v neko okolje, v njem pustimo nekaj sledi. V Triglavskem narodnem parku skoraj na vsakem koraku najdemo človeške sledi: od označenih poti do sledov gume na brezpotjih, od planinskih koč do pastirskih planin, od ostankov rudarjenja do ostankov prve svetovne vojne. Mogočni smrekovi gozdovi na Pokljuki niso »naravni«, temveč so bili umetno zasajeni, potem ko so posekali prejšnji mešani gozd. Predstavljamo si lahko, kako hud poseg v naravo je bil npr. izkrčevanje planin, pa vendar se je narava temu prilagodila in je nova, kulturna krajina marsikje postala še privlačnejša kot prej. Tudi planinska organizacija, pa če nam je to všeč ali ne, je nastala natanko z namenom, da se gore »ukrotijo«:

temu so bile namenjene nadelava in označitev planinskih poti, graditev koč, pa tudi popularizacija planinstva v obliki izobraževanja, organiziranih izletov, vodnikov z opisi pristopov, vabljenih reportaž in fotografij, ne nazadnje tudi v Planinskem vestniku.

Prepovedati vse, kar ni dovoljeno, ali dovoliti vse, kar ni prepovedano?

Sčasoma smo se zavedeli, da smo prišli do meje, da je naše »dotikanje« narave začelo povzročati nepopravljive posledice in degradacijo okolja. Konvencionalni odgovor je (bil), da se »zamrzne« obstoječe stanje, da so vsi človekovi posegi v naravo do trenutka »zamrznitve« sprejeti in sprejemljivi, pogosto celo poveljčevani, novi posegi pa tako rekoč absolutno prepovedani. Kar predstavljamo si, kakšno vsesplošno zgražanje bi se dvignilo, če bi bilo danes na vrhu Triglava še vse naravno, pa bi nekdo želel postaviti tja nekakšno konzervo, ki nima nobene funkcionalne ali estetske vrednosti. Kolkšen bi bil šele odpor, če bi to konzervo želel postaviti cerkveni dostojanstvenik ... Ker pa je bil Aljažev stolec postavljen pred sto leti, je danes nacionalna svetinja prvega razreda – kako zelo arbitrarni so naši okoljevarstveni (in siceršnji) kriteriji. V Triglavskem narodnem parku je bila takšna »zamrznitev« leta 1981, vsi posegi v naravo so bili prepovedani; danes ugotavljamo, da so se spremembe vendarle dogajale in zadnje čase lahko v različnih medijih spremljamo zaklinjanje, da je zdaj treba pa čisto zares preprečiti vse spremembe. Kako? Doslej so bile le prepovedane, zdaj bodo pa strogo prepovedane? In čez 25 let bodo najstrože prepovedane? Sčasoma se tega ne bo več dalo stopnjevati, učinka pa ne bo ali pa bo celo negativen. Zato si seveda drznem dvomiti o smiselnosti načela prepovedi vseh sprememb in menim, da bi bil učinkovitejši popolnoma drugačen pristop: načelno dopustiti vse spremembe, vendar postaviti zelo visoka merila glede vpliva na okolje (ta bi moral biti zanemarljiv). Tako bi po eni stra-

Mesečnik za upokojujence

Revija izhaja vsak prvi četrtek v mesecu in redno spremlja številne novosti s področja pokojnin in upokojevanja. V ostalih rubrikah si lahko preberete o zdravju in zdravi prehrani, vrtnarjenju in ročnih spretnostih.

Za naročilo ali brezplačni ogledni izvod pokličite na tel. št.: **01/530 78 42**

Vzajemnost

Pogovor z dr. Spomenko Hribar

Zakaj dvojni usklajevanje

Alpinizem omogoča skok do posameznika

Najmanj 88 barvnih strani, za samo 1,65 €!

www.vzajemnost.si

ni preprečili stihijo, po drugi strani pa omogočili zainteresiranim, da legalno zadovoljijo svoj interes za neki poseg v park. Preprosto: v minulih stoletjih in tisočletjih je človek kar precej spreminjal naravo in večina teh sprememb je danes priznana kot vrhunška kulturna dediščina. Poskrbeti moramo, da današnje spremembe ne bodo bolj drastične, kot so bile nekdanje, in da bodo čim bolj usmerjene k ohranjanju oziroma celo povečevanju estetske vrednosti krajine v parku.

Popolnoma se strinjam, da motoristi nimajo absolutno ničesar iskati v parku in da se moramo tudi mi planinci in drugi turisti čim bolj omejevati pri svojih posegih in neprimernih dejavnostih v njem. Prav nič problematična se mi ne zdi graditev cest na planino Laz ali na Vrtaško planino, vendar z dvema pogojeva: prvič, da je graditev izvedena brez dodatnih poškodb okolja (npr. povečanja erozije) in drugič, da je promet po teh cestah dovoljen za domačine. Verjamem, da je to precej heretična misel, a trenutno stanje (kolovoz) ni prav nič bolj „naravno«, kot bi bila lepo urejena cesta. Kar zadeva izpuste vozil, se le-ti hitro razležejo po razmeroma široki okolici. Zato sem prepričan, da so negativne posledice izpustov, ki bi jih povzročil kmet z recimo sto vožnjami na leto po cesti na Vrtaško planino, zanemarljive v primerjavi s posledicami (za TNP!) izpustov 10 milijonov avtomobilov, ki se v letu dni pripeljejo v Ljubljano.

Postkolonializem

S tem sem prišel do naslednje iztočnice, namreč do sebičnosti in nekakšnega postkolonializma, s katerima meščani omejujejo življenje domačinov v TNP. Zato se mi zdi še posebno neprimerno, da se (v razmišljanju o ohranjanju okolja!) Andrej obregne ob lastnike, ki da nas ne pustijo hoditi po svežem zraku. Prvič, vsako omejevanje obiska v parku prispeva k varovanju okolja; drugič, lastniki imajo vso pravico do omejitve, če jim naše gibanje povzroča škodo na pridelkih; in tretjič, če so njihove omejitve le po-

sledice tega, da jim gredo turisti preprosto na živce, so zelo učinkovito nastavili ogledalo tistim okoljevarstvenikom, ki uveljavljajo vse mogoče prepovedi, čeprav te nimajo praktičnega učinka na varovanje narave.

Marsikdo bo postavil kronski argument: pristop »zamrznitve« je v skladu z mednarodnimi smernicami. Moj odgovor je zelo preprost: število salonskih okoljevarstvenikov v tujini ni prav nič manjše kot pri nas.

Otresimo se kalupov

Pritisk na naš gorski svet v zadnjih desetletjih nezadržno narasča, tudi v najbolj odmaknjenih kotičkih, in to v vseh letnih časih. Pred ustanovitvijo današnjega TNP si v vpisnih knjigah na vrhovih Martuljkove skupine lahko bral vpise Jože Čopa in tovarišev iz leta 1945, danes so polne že v nekaj letih, če jih prej ne uničijo nekulturni obiskovalci. Pa ni bila v vmesnem času zgrajena ali elektrificirana nobena nova koča, članstvo v PZS je močno upadlo, povečan obisk tudi ni posledica kake nove ceste. Skratka, doslej naštetih problemi so samo del vzrokov za povečano obremenitev našega gorskega sveta. Drugi del tiči v dejstvu, da nam sodobni delovni proces daje čedalje več prostega časa, sredstev, pa tudi potrebe po sprostitvi v naravi. In če ne želimo razbremenjevati visokogorskega sveta z nepriljubljenimi omejitvami, kot bi bila vstopnina v TNP ali zakonska prepoved hoje zunaj označenih poti, je po mojem pametno podpreti dejavnosti, ki gorniško zaščeno razširjajo tudi na druga področja našega gorskega sveta. Dober primer take aktivnosti je gorsko kolesarjenje, ki nam odkriva lepoto Idrijskega hribovja, samoto kočevskih gozdov, ne nazadnje pa tudi mulatjere Krnskega pogorja. Namesto podpore pa so okoljevarstveniki kolesa celo vrgli v isti koš z avtomobili in motorji, čeprav ne obremenjujejo okolja prav nič bolj kot pešci. Seveda ne mislim, da so moja razmišljanja popolnoma pravilna, niti da bodo takoj naletela na množično podporo. Upam pa, da

bo marsikdo vsaj razmislil, ali je dosedanja doktrina varovanja okolja res edino zveličavna ali pa bi vendarle kazalo sprejeti nekaj svežih idej.

Igor Jenčič

Pojasnilo

Vljudno vas prosimo, da objavite pojasnilo k intervjuju Tonea Škarje v januarski številki Planinskega vestnika. Knjigo Stene mojega življenja, o kateri govori v omenjenem intervjuju, je Založniški odbor PZS uvrstil v program izdaje edicij za leto 2007 že na svoji 16. redni seji ZO PZS dne 11. maja 2006. Knjigo sta priporočila za uvrstitev tudi dva recenzenta. Lep pozdrav,

Božidar Lavrič, predsednik Založniškega odbora PZS

Zahvala

Spoštovani gorski reševalci, dragi bovski prijatelji!

Zahvaljujem se vam za trud, ki ste ga izkazali, ko sem vas v nedeljo, 28. januarja 2007, klical v življenjski stiski. Nesreča je hotela, da sem padel v kaninsko brezno. Pomagali ste mi. V neprijaznih vremenskih razmerah ste se brez pomisleka odpravili na pobočje in mi dali vse, kar sem v tistih težkih trenutkih potreboval. Od otroštva sem rad smučal na Kaninu, ljubil sem vaše gore in vzpetine, na njih sem se počutil kot doma. Veliko trenutkov sem preživel ob reki Soči, bili ste mi znanci, bili ste mi prijatelji. To ste mi dokazali v usodnih trenutkih, ko sem vas res potreboval. Hvala za požrtvovalnost, velika hvala za humanost in plemenitost. Prepričan sem, da se bom še vračal k vam, da se bom še spuščal po kaninskih smučinah, da se bomo srečali na Mangartu, Krnu in Rombonu, da se bomo hladili v Soči. To zimo mi je usoda določila mirovanje, upam pa, da ne za dolgo. Tudi sam se bom potrudil, da se kmalu vidimo. Hvala. Veliko uspehov pri vašem težkem delu, pri vaših plemenitih akcijah vam želim.

Uroš Krapež

P. S. Hvaležni so vam tudi vsi moji domači.

Začarani vrtovi rojenic

Alpski botanični vrt Julijana v Trenti, Nada Praprotnik, Ciril Mlinar, video DVD, Prirodoslovni muzej Slovenije, 2006.

Mojstri besede, kot je bil Julius Kugy, so lepoto Trente opisali, še lažje pa to skrivnostno dolino dojamemo v sliki. Ko gre za lepoto cvetja, zbranega v Julijani, alpskem botaničnem vrtu, pa je vidna predstavitev še toliko pomembnejša. Po scenariju dr. Nade Praprotnik je bil nedavno o vrtu posnet kratek dvajsetminutni film, ki ga je na DVD-ju izdal Prirodoslovni muzej Slovenije. Snemalec Ciril Mlinar je v njem poskušal ujeti igre oblakov nad skalovjem, ki kipi v nebo nad modrozeleno Sočo, in trepet vetra v nežnih cvetovih na gredicah Julijane, tega alpskega sveta v malem tik nad reko. Ustanovitelj vrta, Albert Bois de Chesne, je hotel širši javnosti približati cvetlice, ki se jih še danes ne da kupiti niti zlahka videati. S cvetjem z gora se je v vrtu naselil tudi duh divjih lovcev, trentarskih vodnikov in dr. Juliusa Kugyja, iskalca skrivnostne Scabiose trente – v filmu so uporabljeni tudi posnetki iz nadaljevanke o tem velikem možu

Julijskih Alp. Spremno besedilo (Nada Praprotnik) k filmu lepo ponazori veliko navdušenje mnogih ljubiteljev gora, ki jim prav najskrivnostnejše rože pomenijo izpolnitev njihovih poti in iskanj.

Albert Bois de Chesne je za vrt odkupil Tožbarjevo zemljo, ki je bila, četudi le osemsto metrov nad morjem, primerna za prvi alpski botanični vrt v naravnem okolju v Sloveniji. Vrt je po drugi svetovni vojni prešel pod strokovno vodstvo in kasneje pod upravo Prirodoslovnega muzeja iz Ljubljane, ki ga s predstavljenim filmom želi še bolj približati vsem, ki imajo odprto srce za lepoto. Poleg kratke zgodovine vrta nam film pričara lepoto gora nad Trento in se potem osredotoči na skromne cvetke, ki bi jih ob ogledu kamnitih sten Julijskih orjakov lahko spregledali – trentarski grintavec oziroma bleda obloglavka, tudi beli čopek, ki je pravzaprav Kugyjeva Scabiosa trenta, pa triglavska roža, blagajana in kranjski jeglič. Redke, lepe, endemiti. Prava učna ura narave se razgrne pred gledalcem, ki se s pomočjo slike sprehaja med sencami in svetlobo cvetočih gredic nad Sočo. O vrtu pa vse povedo tudi besede Juliusa Kugyja, ki jih je zapisal v knjigi Iz minulih dni: »Vsa presunljiva lepota Trente se je zbrala v njem.«

Marjan Bradeško

Kamen še vedno živi

Let v lunino senco, Pavel Medvešček, fotografije Rafael Podobnik, Taura, Nova Gorica, 2006.

Človeka postane kar malo strah. Najrazličnejše zgodbe o kamnu, za mnoge povsem neživemu delu stvarstva, povzročijo kurjo polt. Kdo bi si mislil, da so skrivnosti kamna iz knjige Pavla Medveščka pripovedovalci razkrivali pred komaj tridesetimi, štiride-

setimi ali petdesetimi leti. Nenaavadna, nerazumljiva, strašljiva verovanja o moči kamna so bila takrat še tako živa, da tudi takšen mojster poznavanja kamna, kot je avtor knjige Let v lunino senco, od ljudi ni uspel izvedeti celotnih zgodb ali dobiti natančnejših podatkov – ker so varovali skrivnost, ker so se bali razkritja in kazni, ker so preprosto – mnogi tudi sami verovali. In ko se človek, ljubitelj narave in gora, z avtorjem potika po Tolminskem, Cerkljanskem, Idrijskem, Goriškem, Sežanskem, Bistriškem, Postojnskem in Koprskem, spoznava, da je v tem svetu dolin, grap, planot in planjav dejansko ostala ujeta skrivnost – skrivnost kamna, kamna, ki ga je svet na prehodu Alp v Dinarsko gorstvo vse poln. Pavlu Medveščku je še posebej pri srcu Banjska planota, njeni kamni – kačje glave, ki jih ima celo v lastni zbirki – in Taura (tudi ime založbe), kamnita tvorba nad vasjo Puštale nad Čepovansko dolino. Prav o teh kamnitih pričah starodavnih verovanj je z geološkega vidika prispeval nekaj besed tudi Jože Čar, spremni esej pa je napisal danes žal že pokojni Boštjan Šaver. Seveda pa brez slik opisanih simbolov in krajev, kjer se nekateri še nerazkriti kamni morda nahajajo, knjiga ne bi bila niti približno tisto, kar je. Fotograf (in urednik) Rafael Podobnik ne more skriti svojega porekla. Podobe, mno-

ge že izpred precej let, govore o njegovi veliki ljubezni do sveta, ki izginja – od trdnih domačij v porečjih Idrijce in Soče do lepote narave in – kamna. Zdi se, kot da je bil pred tremi desetletji tisti svet mehkejši. Če samo pogledamo fotografiji na straneh 56-57, bomo Zakojske grape zares čutili drugače kot jih danes.

Kar je še zanimivo, ko prebiramo številne zgodbe (viri so navedeni na koncu), je nekako tiho zakrivanje informacij – že pripovedovalci niso povedali vsega, Pavel Medvešček pa pogosto tudi ne pojasni, kje natančno naj bi katera stvar bila. Prav? Bi rekel, da. Naj ostane za nova iskanja! In saj gre vendarle za varovanje starodavnih izročil, verovanj, morda tudi urokov in podobnih skrivnosti. Poganstvo? Ne. Verjetno le velika ljubezen do stvarstva, do čarobnih pojavnih oblik narave, ki nazadnje v domišljiji in izročilu zgradi mistično zgodbo. Oblikovno in vsebinsko lepa, zanimiva in poučna knjiga pa ima, žal, precejšnjo hibo – spet je zmanjkalo časa (volje, denarja?) za lektorja. Škoda. Kot so popolne oblike kamna, naj bodo popolne tudi besede, ki za vedno ostanejo na papirju! Ob tem povejmo, da knjiga ponuja še mnogo odprtih vprašanj – gre za številne besede, ki jim ni bilo mogoče ugotoviti izvora, na kar večkrat opozarja tudi avtor sam. Torej ostaja še veliko skrivnosti, ne le tistih, ki so jih pripovedovalci vede zadržali zase.

In komu je knjiga namenjena? Takole sta zapisala avtorja v posvetilo: »Vrharjem in graparjem, brdarjem in osojarjem, ravnčarjem in robarjem, mlakarjem in pustinarjem, navasarjem in pustotarjem.« Preprosto vsem, ki jih razdrapan svet jugozahodnega dela naše dežele ne pusti ravnodušnih. Poletite torej v lunino senco, v mesečni noči boste morda srečali staroverce, ki se zbirajo na katerem od posebej zaznamovanih kamnitih krajev.

Marjan Bradeško

Pripomoček za opazovanje Alp s tržaškega Krasa

Le Alpi viste dal Carso, Carlo Genza, Lint, Trst, 2006.

Znana tržaška založba Lint je konec lanskega leta postregla z drobno knjižico, s katero je olaj-

šano prepoznavanje alpskih vrhov s kraških razglednikov. Le Alpi viste dal Carso je naslov dela Carla Genze, ki je sicer izdano v italijanščini, vendar to tistih, ki tega jezika ne obvladajo, ne bo prav veliko motilo. Jedro knjižice so panoramske risbe, na katerih je po sekcijah predstavljeno gorato obzorje od zahoda proti severu, natančneje, vse, kar je v okviru kota med 270° in 10°: od Dolomitov prek Karnijskih Alp do vršacev Julijskih Alp in vseh predgorij v ospredju. V kratkem besedilu v uvodnem delu so opisane panorame po sekcijah z vsemi značilnimi vrhovi, nato pa sledi še slikovna ponazoritev prej zapisanega. Edino, kar publikaciji lahko zamerimo, je zapisovanje imen vrhov. Slovenskih imen za vrhove na italijanskih vrhovih ali mejnih vzpetinah, na katerih bi bila dvojezičnost upravičena, ne zasledimo, pač pa je marsikateremu vrhu na naši strani pripisano – precej neutemeljeno – tudi italijansko ime, slovensko pa morda celo napačno zapisano. Ampak tega smo pri večini italijanske vodniške in podobne literature že vajeni.

Igor Maher

Iz Mladinske knjige Trgovine, KNJIGARNE KONZORCIJ, Slovenska 29, Ljubljana

Pestra izbira knjig s področja gorništvá, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

Robert Bolognesi:
AVALANCHE! Understand and Reduce the Risks from Avalanches
Cicerone Press, januar 2007
(mehka vezava, 112 strani, barvne fotografije)

Kathryn Bridge:
PASSION FOR MOUNTAINS: The Lives of Don and Phyllis Munday
Rocky Mountain Books, december 2006
(mehka vezava, 224 strani, črno-bele fotografije)

Robert Bolognesi:
SNOW: Understanding, Testing and Interpreting Snow Conditions to Make Better Avalanche Predictions
Cicerone Press, januar 2007
(mehka vezava, 64 strani, barvne fotografije)

Srečanje koroških vodnikov

Na zadnjem sestanku načelnikov vodniških odsekov MDO Koroške smo potrdili, da bo kraj srečanja koroških vodnikov turistična kmetija Spodnji Lečnik nad Ravnami. Na naših prejšnjih srečanjih smo vabili goste iz alpinističnih krogov, da so nam ob pomoči diapozitivov pričarali delček svojih dosežkov v Himalaji, Andih ... Poslušali smo o izkušnjah Matjaža Šerkezija, načelnika podkomisije za vzgojo in izobraževanje pri Komisiji za alpinizem, o vsakoletni alpinistični šoli za nepalske vodnike in šerpe, ki jo v mestu Manang (pod Anapurnami) že veliko let organizira PZS. Ker pa se tudi po društvih v MDO Koroške vsako leto organizirajo zanimivi izleti in potepanja po nam bližnjih, a večini neznanih krajih in državah, smo se na zadnjem sestanku odločili, da damo vsako leto tudi tem društvom priložnost, da nam prikažejo delček svojih aktivnosti. Letos so pobudo prevzeli planinci iz Raven na Koroškem in nam predvajali diapozitive s svojega potepanja po Makedoniji, Albaniji in Bolgariji.

Tako smo se 24. novembra 2006 spet zbrali v velikem številu, saj se je srečanja udeležilo 53 vodnikov in gostov: 44 vodnikov iz 11 planinskih društev od 14 v okviru MDO Koroške ter 9 izmed 16 povabljenih gostov. Trije gostje so bili tudi vodniki MDO Koroške. Po prijaznem sprejemu domačinov in pozdravu našega »šefa« Ivana Cigaleta smo si ogledali že prej omenjene diapozitive. Ob koncu je s slikami in kratkim filmom predstavila svoje vtise z odprave na sedem-tisočak Pik Lenina še Veronika Viltušnik.

Na srečanju smo izvolili tudi novo vodstvo OVO MDO za prihodnje obdobje. S prepričljivo večino je bila za novo načelnico izvoljena Andreja Barl, načelnica VO pri PD Slovenj Gradec. Ivan Cigale je predlog takole razložil: »Po 25-letnem obdobju meddruštvenega povezovanja vodnikov v koroški regiji – začelo se je leta 1981, ko sem od kolegov udeležencev drugega regijskega tečaja vodnikov MDO Koroške dobil za ‚nalogo‘ povezovanje med vodniki v naši regiji – je bil že primeren čas za zamenjavo v vodstvu povezovanja vodnikov v OVO MDO Koroške. Andreji Barl se za pripravljenost za prevzem načelnštva najiskre-

neje zahvaljujem in ji želim, da bi ob podpori kolegov vodnikov doživljala vodenje v svojem mandatu kot prijetno obdobje svojega planinsko aktivnega življenja. Vodnikom Koroške pa se najlepše zahvaljujem za zupanje in dejavno sodelovanje v času svojega mandata.« Ko se kdo nesebično razdaja za druge, organizira in vodi tečaje, več kot 25 let povezuje ljudi na določenem območju, nam vse to preide v navado. Vsem se zdi samo po sebi razumljivo, da ta človek to počne. Premalokrat mu znamo reči HVALA za to, kar je storil predvsem za vse nas. Menim, da je treba tukaj napisati: »Ivan, hvala predvsem tebi.«

Ko je bil uradni del končan, se je šele začelo tisto »ta pravo«. Izkušnje, doživetja, stara srečanja. Z nekaterimi smo se nazadnje videli na prejšnjem srečanju, pa to sploh ni bilo ovira, da si ne bi imeli kaj povedati. Prav nasprotno. Doživetij – lepih in manj lepih – je bilo za nekaj večerov.

Mi koroški vodniki pa smo sploh znani po tem, da radi posedimo, zapojemo in se družimo še pozno v noč. Zaželeli smo si srečno pot domov in varen korak, ko bomo stopali po planinskih poteh.

Marta Prah

Srečanje Koroških markacistov

V soboto, dne 3. 2. 2007, so se Koroški markacisti zbrali v Mežici na rednem letnem srečanju. Pregledali so delo minulega leta in ugotovili, da so iz leta v leto aktivnejši. Vodja MDO PD Koroške, Odbor za planinske poti Roman Močnik je poudaril, da so prav markacisti tisti, ki prostovoljno delajo na planinskih poteh, da so prehodne, označene z ustreznimi markacijami, smernimi tablami in puščicami. Srečanja koroških markacistov se vsako leto udeleži tudi vodja komisije za planinska pota pri PZ Slovenije Tone Tomše, ki nas seznanja z novostmi na področju markiranja in priprave zakona o planinskih poteh. Kot že nekaj let smo tudi letos podelili zahvale in pohvale ter izbrali najmarkacista leta 2006. Zahvalo za skrb in delo na KPP je prejel Mirko Mlakar, ki smo ga poimenovali kar očeta te poti, saj je skupaj z Igorjem Glasenčnikom tudi njen ustanovitelj. Ana Kumer je dobila zahvalo za vzpodbujanje in izredno skrb za to, da se je obnovila planinska pot na Olševo in Peco. Pohvale so prejeli: PD Radlje za delo na obstoječih planinskih poteh in

za na novo urejene planinske poti Radlje-Bricnik in Vuhred-Janževski vrh-Lehen, Jaka Kotnik, markacist PD Dravograd, ki skupaj z urednikom za kataster planinskih poti MDO PD Koroška OPP pomaga pri vnosu planinskih poti v kataster v digitalni obliki, Avgust Kordež, vodja markacijskega odseka PD Prevalje, za skrb in delo na planinski poti na Uršljo goro in Friderik Weiss za ves trud, ki ga je vlagal v planinsko pot s Slemenca na Olševo. Nagrado »markacist leta« je dobil Vinko Kvasnik iz Mute, pomočnik vodje MDO PD Koroške, Odbor za planinske poti. Ima veliko zaslug za to, da so planinske

poti po Koroškem urejene, saj vsako leto vloži v to več kot 100 ur prostovoljnega dela. Torej, kadar vas planinske poti vodijo v hribe ali gore z rdeče-belimi pikami, se spomnite, da so markacisti pridni ljudje, ki s prostovoljnim delom skrbijo, da so te poti vzdrževane in označene.

Malčka Kvasnik

Nogomet na Korošici

Prva nedelja v oktobru je vsako leto poseben dan za tiste alpiniste in planince (ter seveda vse druge povabljenе ljubitelje gora in razvedrila v naravi), ki so se že davnega leta 1979 dogovorili, da bodo ob koncu poletne plezalne sezone organizirali srečanje in nogometno tekmo na Korošici. Prvo tekmo je tedaj organiziral kamniški alpinistični odsek. S štajerskimi alpinisti (zlasti celjskimi) so se namreč dogovorili, da bo navedeni dogodek potekal v oktobru ali novembru. V vseh minulih letih je odpadel le štirikrat. Izvedli so ga celo v snežnih in podobnih neprijetnih in neprijetnih vremenskih razmerah. Dogovoru in prireditvi, ki je izjemno prijetno prijateljsko srečanje, sta zvesta predvsem Mimi in Bojan Pollakova, poleg drugega tudi vodnika PZS, ki jima nikoli ni pretežko ljubeznivo opomniti

na omenjeno priložnost in zaigrati nogomet na poseben način na najvišjem slovenskem nogometnem igrišču, na višini 1808 m, na zelo obiskani planini Korošici (pod Ojstrico) v bližini Kocbekovega doma.

Planinski izlet na Korošico, na nogometno tekmo, smo v PD Pošta in Telekom Ljubljana v sodelovanju s kamniškimi in planinci iz drugih krajev načrtovali za nedeljo, 1. 10. 2006. Iz Ljubljane smo se odpeljali v Kamnik in se na parkirišču za tamkajšnjo občino pridružili kamniškim alpinistom in planincem. V dolino Podvolovljek smo se spustili s Kranjskega Raka čez preval Volovljek in parkirali svoja vozila na Ravnem polju. Povzpeli smo se na Planino Podvežak (1488 m) ter nadaljevali pot proti Korošici (ena skupina) oziroma prek Moličke peči (1900 m) do Korošice (druga skupina). Dan je bil prekrasen. Hodili smo po večini po varnih poteh, grelo nas je za jesenski čas prijazno sonce. Vendar tudi megli nismo ušli. Ta se je valila predvsem po Korošici in delu Ojstrice, tako da marsikateri planinec ta dan ni imel dovolj poguma za vzpon nanjo. Popoldne nam je zagrnila prelep razgled na vrhove Dleskoveške planote, ob vrnitvi v dolino čez Desko in Lastovec pa na vrhove nad jezerom Vodotočnik. Z ruševjem poraslega sveta na samotnem in zahtevnem brezpotju čez gorski hrbet Lastovec letos ni bilo, pač pa zanimivo pogorišče: v nebo so se vila bela in požgana debela nizkih ožganih borovcev, ki jih lastniki zemljišč zdaj počasi kurijo in čistijo pobočja za pašo. Strela je tam požgala vse, kar je še pred letom oviralo hojo.

Nogometna tekma je bila tudi tokrat zanimiva. Poleg igralcev, bilo jih je 29, so pobočja okoli nogometnega igrišča napolnili navijači iz raznih PD in drugi planinci. Tone Tekavec je ob pomoči igralca Bojana Pollaka zagrizeno branil gol za tako imenovano kranjsko skupino igralcev, za šta-

nersko skupino pa sta ga branili planinki – ena izmed njih je bila nedavna podpredsednica PZS Slavica Tovšak. Sreča je bila naklonjena kranjskim igralcem in za spremembo so letos zmagali oz. močno premagali Štajerce. V posebno zadovoljstvo nastopajočih – in tudi nas gledalcev – se letos nobeden izmed igralcev nogometa ni poškodoval.

Analiza tokratne nogometne tekme na Korošici je pokazala, da se za to vrsto jesenske dodatne aktivnosti na omenjeni planini navdušuje čedalje več planink in planincev. S svojo navzočnostjo jo je počastil celo nogometni funkcionar iz Domžal, tako da je turnir pridobil veljavo in resnost. Mimi in Bojč sta posnela vse, kar se je dogajalo; posnetkov je bilo za celo zgoščenko.

Savinjske Alpe so bile tokrat polne ljubiteljev gora. Izjemno lepo, sončno vreme jih je v velikem številu zvabilo v naravo. Z vseh koncev so se zgrinjali pred Kocbekov dom na Korošici, ki smo jo mi takoj po tekmi zapustili, da bi se pred nočjo varno vrnili v dolino.

Ruža Tekavec

Ustanovili odsek varuhov gorske narave

Planinsko društvo Paloma, ki združuje že več kot 400 članov,

se je zbralo na rednem letnem občnem zboru. Na njem so pregledali v minulem letu opravljeno delo ter predstavili za letošnje načrtovane aktivnosti. Lani so organizirali 48 izletov in pohodov, ki se jih je udeležilo 971 pohodnikov. Za obnovo Ribniške koče na Pohorju so opravili 728 ur prostovoljnega dela: čistili so okolico koče in apartmajev, postavili vetrolov pred prvim apartmajem, obnovili tla in vgradili nov točilni pult v jedilnici, betonirali greznico in položili odvodno kanalizacijo, položili in povezali kabel za napajanje črpalk v studencu ter montirali novo instalacijo, na skupnih ležiščih so položili nova tla, izdelali nove klopi za jedilnico, planinsko sobo in pred kočo, popravili streho in nadomestili uničene snegobrane z novimi ter namestili grelec v žlebove.

Veliko dela so imeli tudi markacisti, ki so morali Šentiljsko planinsko pot na nekaterih delih na novo speljati in označiti ter obnoviti kažipote; za to so porabili 216 ur prostovoljnega dela. Predsednik društva Franc Perko je ob tem dejal, da so pohodne poti vse pogosteje poškodovane, markacije in table pa odstranjene, ker nekateri lastniki zemljišč in gozdov, skozi katere poteka Šentiljska pot, prehodov ne dovoljujejo več. Ker pričakujejo, da se bo nagajanje kmetov na-

daljevalo, bodo letos v izobraževanje markacistov vključili še nekaj planincev. Za številne člane in mlade planince se bodo tudi letos nadaljevali izleti in pohodi, načrtujejo jih kar 40. Vsakdo bo našel kaj zase, dobrodošli pa bodo tudi novi predlogi in pobude za pohode, ki še niso v načrtu za leto 2007, je predsednik društva izzval navzoče planince. Nadaljevala se bo obnova Ribniške keče na Pohorju; za to predvidevajo 500 ur prostovoljnega dela. Občnega zbora sta se udeležila tudi podpredsednik Planinske zveze Slovenije Uroš Vidovič in župan Edvard Čagran. Na njem so ustanovili tudi odsek varuhov gorske narave, za njegovega načelnika pa imenovali Darka Lorenčiča, strokovno usposobljenega varuha gorske narave.

Odsek je osnovna oblika organiziranja in združevanja ljubiteljev narave v okviru planinskega društva, organizacijo in delovanje pa določa 11. člen Pravilnika komisije za varstvo gorske narave. Najpomembnejše naloge odseka so, da spremlja problematiko varstva narave na območju svojega planinskega društva in o tem obvešča društvo ter predlaga ustrezne rešitve, obravnava prostorske ureditvene načrte, ki zadevajo planinstvo, sprejema stališča in daje pobude, sodeluje s sorodnimi odbori ali z odseki drugih društev (taborniki, lovci, ribiči, turistična društva itn.) in navezuje stike z zavodi za varstvo narave in kulturne dediščine na področju varovanja narave.

Zofka Krapša

Ob stoletnici

Dejavnost planinskih društev na ilirskobistriškem je razmeroma dobro dokumentirana. Večina pomembnega gradiva je objavljena v društveni knjigi o Snežniku, izdani pred sedmimi leti. Žal pa so posledice italijanske zasedbe, društvene prepovedi in zaplembe premoženja po prvi vojni še vedno navzoče. Od obsežnega društvenega arhiva, ki je obsegal vse dokumente od ustanovitve

Skupna izjava o lastništvu Aljaževega stolpa

Voddaji »Preverjeno«, ki je bila dne 16. 1. 2007 predvajana na komercialni televiziji POP TV, je bila izrečena informacija, da je bil denacionalizacijskih procesih vračanja odvzetega cerkvenega premoženja tudi Aljažev stolp na vrhu Triglava vrnjen Rimskokatoliški cerkvi (RKC). Zaradi številnih ostrih reakcij in nasprotovanja širše slovenske javnosti in planincev, ki so bili zaradi te informacije ogorčeni in razburjeni, smo prosili za verodostojen posnetek dela oddaje, ki se nanaša na intervju z msgr. Ivanom Štuhecem. Po gledanju in poslušanju posnetka smo ugotovili, da je to informacija med naštevanjem Cerkvi vrnjene premoženja, med katero je uvrstil tudi Aljažev stolp, izrekel novinar, ki je pripravil prispevek, ne pa kateri izmed sogovornikov iz RKC. Predsednik PZS je takoj po odzivu javnosti opravil več pogovorov s predstavniki ljubljanske nadškofije in poslal

nadškofu msgr. Alojzu Uranu pismo s prošnjo za pojasnilo o resnični situaciji, usodi Aljaževega stolpa in lastništvu nad njim. PZS namreč ni bila seznanjena z nobenimi spremembami glede lastništva nad Aljaževim stolpom, niti ni sodelovala v postopku denacionalizacije. Potrjeno in ugotovljeno je bilo, da pri vprašanju zapuščine Jakoba Aljaža, ki je bila pisno podarjena »Slovenskemu planinskemu društvu«, ni nobenih sprememb. SPD je Jakoba Aljaža za to darilo slovenskemu planinstvu, za katero zapisal, da ga podarja »za nadaljnji razcvet slovenskega planinstva ...«, odlikovalo z nazivom »častnega člana SPD«.

Pogovori o lastništvu nad Aljaževim stolpom so pred leti potekali med takratnim nadškofom in metropolitom in današnjim kardinalom Francem Rodetom ter predsednikom PZS Francijem Ekarjem. Kardinal Rode je že takrat jasno in razumljivo povedal, da je bil vrh Triglava z Aljaževim stolpom podarjen Slovenskemu

planinskemu društvu in po drugi svetovni vojni skupaj s preostalim premoženjem SPD prenesen na Planinsko zvezo Slovenije. Nadškofija je tudi obljubila, da bo Planinski zvezi Slovenije, če ta sama ne bi našla dokumentov, ki to ugotavljajo in potrjujejo, pomagala z iskanjem teh dokumentov v svojih arhivih. Pravnoformalni lastninski postopek o Aljaževem stolpu še ni dokončan, saj tudi geodetske meritve še niso uradno odmerjene. V zvezi z tem so kakršne koli bojzani, da bi Aljaževa zapuščina »odšla« v neprave roke, povsem odveč, saj si tako PZS kot tudi ljubljanska nadškofija prizadevata, da bi vrh Triglava ostal simbol vseh Slovencev.

Skupno izjavo za javnost sta podpisala predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar in generalni vikar ljubljanske nadškofije Anton Jamnik

leta 1907 do popolne razpustitve društva leta 1927 in nato obnovitve po osvoboditvi leta 1945, so ostali le fragmenti, ki so se ohranili pri nekaterih planinskih družinah. Kljub mnogim naporom in dolgoletnemu iskanju nam ni uspelo dobiti podatkov o ustanovitvi društva, ustanovnem občnem zboru in s tem o društvenem rojstnem dnevu. Zato so se ilirskobistriški planinci odločili, da bo njihov ustanovni dan kar 12. avgust 1907, edini znani datum – dan, ko so avstrijske oblasti odobrile društvena pravila »Ilirsko-bistriške podružnice Slovenskega planinskega društva v Ljubljani«, kot se je društvo tedaj imenovalo. To je bila 14. planinska podružnica na Slovenskem; s svojo planinsko vneto je prehitela mnoge dosti večje kraje v naši deželi. 12. avgust je pozneje postal tudi društveni praznik. Nedavno pa smo v Arhivu Republike Slovenije odkrili zanimivo listino, ki zapolnjuje manjkajočo vrzel v društveni zgodovini. Z njo je dr. Fran Goršič, c.-kr. sod. pristav na sodišču v Ilirski Bistrici, v imenu pripravljalnega odbora za ustanovitev ilirskobistriške planinske podružnice obvestil »Slavno c. k. okrajno glavarstvo v Postojni« o sklicu ustanovnega shoda podružnice. To naj bi bilo 3. avgusta 1907 ob 8. uri zvečer v gostilni župana Antona Tomšiča v Ilirski Bistrici. Dovolj, da smo vendarle zvedeli za pravi datum ustanovitve ali kar rojstni

dan svojega društva. Organizirano planinstvo pod Snežnikom je torej 9 dni starejše, kot je kazalo doslej, in ima potrjen rojstni list. Toliko stoletnici društva na čast.

Vojko Čeligoj

PD Radlje praznuje abrahama

Planinsko društvo Radlje ob Dravi letos slavi 50-letnico delovanja. Februarja leta 1957 je bilo na prvem občnem zboru na pobudo Ožbeja Prosenja in Iva Gregla ustanovljeno planinsko društvo v tem kraju. Ob ustanovitvi je štel 51 članov in 12 mladincev, za prvega predsednika pa je bil izbran Ožbej Prosen. Društvo je v obdobju svojega obstoja doživelo precej vzponov in padcev. Mejnik v njegovem delovanju je prav gotovo leto 1971, ko je takratno vodstvo prevzelo v upravljanje Ribniško kočo in kočo Pesnik. Za prvega oskrbnika Ribniške kočice je upravni odbor imenoval Iva Gregla, za oskrbnico kočice na Pesniku pa Zofijo Rek. Kljub trudu in požrtvovalnosti takratnega vodstva nobena izmed koč ni dala pričakovanih finančnih rezultatov. Obe sta zabredli v dolgove, upravni odbor pa se je nato odločil, da izroči Ribniško kočo v upravljanje Palomi Sladki vrh, kočo na

Pesniku pa so po temeljiti prenovi dali v najem privatnemu oskrbniku. Zaradi dobre oskrbe in gostoljubnosti sta obe postali priljubljeni planinski postojanki, v kateri radi zahajajo planinci z vsega dravskega območja in Mislinjske doline.

Danes društvo vodi požrtvovalna predsednica Simona Hlade, ki je prevzela ne le oskrbo obeh koč, ampak tudi ureditev planinskih poti na tem območju. V ta namen so dodatno izšolali štiri markaciste; skupaj s preostalimi planinci jim je uspelo vzorno urediti vse njihove planinske poti. Še posebno so ponosni na obnovo in dograditev poti Radlje–Sv. Trije Kralji–Bricnik in planinske poti Vuhred–Janževski vrh–Lehen. Vsako leto organizirajo tudi 20 do 30 izletov za starejše člane in vsaj 20 za mlade planince, posvetili pa so se tudi delu z mladimi v osnovni šoli in vrtcu, tako da z vstopanjem mladih v njihove vrste nimajo težav. Na letošnjem jubilejnem zboru, na katerega so povabili tudi predstavnike sosednjih društev, sponzorje in župana radeljske občine g. Alana Bukovnika, so podelili tudi številna priznanja in odlikovanja najzaslužnejšim članom, se seznanili z delom društva v minulem letu in začrtali smernice za svoje nadaljnje delovanje.

Mirko Tovšak

Deset let Mutske transverzale

Še komaj zaznavna sled. Pa vendar zarisana globoko v nas, prehojena v soncu, dežju, ob polni luni, tudi takrat, ko so bogovi narave z najmočnejšo silo razpihalih te naše tisočake, jih porisali z najlepšimi ledenimi rožami. So morda škrti potegnili tiste dolge ledenike v skoraj prepadnih grapah? Pa niso. Mi smo natančno pred desetimi leti potegnili to našo »mučko magistralo« z velikim M. Se še spomnite, bila je sončna nedelja, z nami so bili planinci iz Avstrije. Kako je minilo teh deset let! Tudi naša družina je opazno porasla, shodila globoke steze in gazi v Kobansko in Kozjaško gorovje. Smo oblezli nam ljube domače planine, pokukali v svet. Vendar smo najbolj zvesti naši domači Mutski transverzali. So jo mnogi in mnoge prehodili deset-, sto-, tristokrat. Ne za tiste lepe majice, ne. Prehodili so jo za svoj užitek, tu res nikoli ne stopiš v isto okolje, kakor voda so ti lesovi, grape, grebeni in vrhovi. Kakor vile iz davnih legend se vedno predstavijo v novi podobi, vsakič v svojevrstni in lepši. To je naša transverzala. Začne se na Muti, pravzaprav lahko stopiš na pot kjer koli, kakor kolo, kakor zemlja je okrogla, kjer koli začneš, prideš na svoje izhodišče. Dolgih šest ur grizemo kolena proti Pernicam, da bi pri Arlovem boru občudovali skoraj pol slovenskega gorovja, tudi oči Triglav nam pokima ob lepem vremenu. Tu je še kar mir, pritegnil bo vsakogar, pogovarjali se boste tiho, skoraj kakor da bi bili v cerkvi. Še lahko srečate belega zajca, sledite jelena, srnjad, naletite na prijazne planinske kmetije. Tu še dihalo zdrave smreke, srečate najdebelejše bukve, v miru in utrujenosti objamete stoletno drevo; skoraj čudodelno vas napolni z novimi močmi, ohladi v poletni pripeki, vzame v zavetje, če divjajo zimski viharji. In kako presneto divji znajo biti v teh krajih, še drevesa

se sprimejo v sreži ali snegu, sicer bi jih vetrovi že davno izkoreninili. Divji in lep je ta mejni svet in tudi mi smo takšni, vsaj podobni; pravijo, da so tu ljudje blagi kot poletna sapa in pokončno objeti, če zatulijo viharji. Pa se s Pernic spet spuščamo proti Bistriškemu jarku in potem gremo samo navzgor proti Jerneju. Lahko mimo slapa, legenda pripoveduje, da so se tam kopale dobre vile, lahko se pregrizemo po stari graničarski poti. Ko smo na vrhu, je pod nami že drugi tisočak. Pri *Nantlnu* se vpišemo v knjigo, prijazna postojanka je to. Spet nas čaka globok spust v Prevolov graben. In potem, ko so nahrbtniki že hudo težki, v cikcakah navzgor. Ko zagledamo Odebnikov križ, vemo, da nas čaka ena najprijetnejših planinskih kmetij. Domači mošt, prigrizek, počitek. Navadno si tam privoščimo daljši odmor. Kakor prerajeni kar zaplavamo po ravnem grebenu proti tretjemu tisočaku, gori našega imena – Bricniku. Zanimivo, prav ob desetletnem pohodu smo se pri Oderniku brez dogovora zbrali ravno najstarejši planinci, veseli smo bili edinega debitanta Nejca. Naši pevci – najbrž smo eno izmed redkih društev, ki ima svoj samo planinski pevski zbor – so pripravili čudovit kulturni nastop, celo za zamudnike. Je lahko obletnica še lepša? No, tretji tisočak

transverzale, Bricnik, je zadnji in potem nas pot vodi samo še navzdol. Ja, pri naši planinski postojanki pri Glavarju se še ustavimo. Od tam nas že vabi Dravska dolina, Muta je kakor na dlani, vabijo domači zvoniki. Če ne mislite dirkati, si vzemite za pot po transverzali vsaj šest ur; raje res uživajte in prištejte še dve, tri ure, preprosto doživite, preživite enega lepših planinskih dni na Mutski transverzali. Desetletje ji je vrezalo globoke sledi.

K. Valtl

PD Podnanos v neznanu

Jasno jutro, brez dežja, ljudje se zbirajo, ne vedo kaj bi obuli, ali bi vzeli palice, ali imajo dovolj hrane, pijače ... Vprašan več kot dovolj. In prav to je vzbujalo prijeten občutek. Dobra volja je bila zagotovljena. Zbralo se nas je 65 pohodnikov, željnih novih, nezanih poti. Poln kombi in avtobus sta odpeljala. Ljudje pa so opazovali kam gremo. Aha, smer Ljubljana. Zavijemo proti morju. Nato proti Italiji. Že se pojavijo naše ideje. Kokoška, Lipica, Kosovel ... Nekateri so bili zelo blizu. Vstavimo se v Sežani, na parkirišču osnovne šole Srečka Kosovela. Stopimo dol. Vse navzoče pozdravi naš lokalni vodič in spregovori nekaj besed o Sežani ter

nas popelje na kratek sprehod po mestu. Naenkrat pa se povzpemo proti Taboru ter hodimo po gozdni poti. Tu je bil začetek našega cilja. Pohod po Kosovelovi poti od Sežane do Tomaja. Pot je dolga 7,5 km in se lepo razpo- tegne po kraški pokrajini. Ponu- ja nam razgled, pogled na vrtače, uvale, jame ... vse do vinogradov v Tomaju in Kosovelove doma- čije kjer se pot zaključí. Tako smo tudi mi zaključili pohod z ogle- dom domačije, kjer nas je prič- kala prijazna gospa ter nam po- vedala še par besed o slavnem pesniku s Tomaja, Srečku Kosove- lu. Seveda pa Kras ni znan le po njem. Ampak tudi po svoje- vrstni kulinariki. Zato smo se za konec okrepcali še v eni izmed mnogih domačij, kjer so nas po- stregli z domačin pršutom in teranom. Lepo sončno nedeljo smo tako maksimalno izkoristi- li, se nekaj novega naučili, veli- ko izvedeli, predvsem pa smo se družili v prijetni družbi.

Maja Koritnik

Potepanje med Kozjakom in Rdečim bregom

No, pa je še to za nami. Vsako- letno srečanje naše vodniške ge- neracije 2003, polno raznih komi- čnih doživetij. Zbrali smo se

7. oktobra 2006 pri gostišču ŠAR- MAN v Javniku.

Še med čakanjem na našega za- mudnika Vojka smo zapeljali ne- kaj avtomobilov v Čermeniško grapo, v vasico Gradišče, v kateri smo imeli namen naš pohod po pobočjih Kozjaka tudi končati. Iz Vurmata smo se po nemarkirani lovski stezi čez Turško peč od- pravili proti Grilovemu vrhu (834 m). Pogled na ta vrh iz Ožbalta je prav izrazit, zato mu ne pravijo zaman tudi »Ožbaltski Triglav«. Videli smo Pohorje, Uršljo goro, Peco, Obir. Pod nami pa se je kot kača vijugala reka Drava. Njeno spokojno pot je le za kratek čas pretrgala elektrarna Ožbalt.

Na vrhu smo ob pomoči pasje radosti, domačega kruha, zase- ke, sirov in dobre domače kap- ljice poskrbeli za obnovo telesne moči, ki smo jo potrebovali za nadaljevanje naše poti proti Sv. Duhu na Ostrem vrhu. Ko smo si »privezali« dušo, smo se napo- tilili naprej po obmejni panoram- ski poti. Že kar »utrujeni« smo zagrizli še v zadnji breg. Vedeli smo, da nas na vrhu pri turistični kmetiji Tertinjek že čaka obil- en »prekljazn« s samimi doma pripravljenimi mesnimi slašči- cami. Ker je bila to zadnja toč- ka pohoda, smo si pred kratkim spustom do avtomobilov seveda privoščili malo daljši počitek ob degustaciji domačih dobrot in ja- bolčnika, ki ima ob »kiblfajžu«

posebno dober okus. Potem pa še malo hoje do avtomobilov in čakala nas je vožnja do Šarmana, pri katerem smo se zjutraj sreča- li. Z avtomobili smo se odpravi- li proti Sv. Ignaciju in prespali v prostorih, ki pripadajo župniji v Lovrencu na Pohorju. Na Rdeči breg smo prispeli že dobro raz- položeni in za mizo v koči na- daljevali klepet in obujanje spo- minov. Pozdravit nas je prišel še župnik iz Lovrenca in povabi- li smo ga, naj ostane na večerji. Naša Zinka je pridno polnila po- sode z juho, Vojko pa je delil. Mi pa smo mešali po skodelicah in iskali koščke mesa. Tistemu, ki ga je našel, se je zdelo, da je za- del na loteriji. Župnik je hvalil juho, mi pa smo malo čudno gle- dali. Po obilnem mesnem zajtrku smo pospravili vsak svojo opre- mo, jo znosili v avtomobile in se zapeljali proti gostišču Šarman. Že prej smo bili dogovorjeni, da se popeljemo s splavom po reki Dravi. Po vožnji smo si ogledali še splavarski muzej, za konec pa je ob polni mizi v gostišču sledi- la še analiza srečanja. Ob koncu analize smo sprejeli sklep o na- slednjem srečanju na ruški stra- ni; Miro nas bo seznanil z lepota- mi Pohorja.

Marta Prah

Dva vrhova na drugi strani meje

V nedeljo, 14. januarja 2007, smo se odpravili v pogorje Karnijskih Alp z vrhovi, ki razen Ojstrnika ne dosega 2000 metrov. Naš cilj je bil priljubljeni turnosmučarski vrh Cima bella (1911 m) na meji med Italijo in Avstrijo. Na planin- skih kartah najdemo še nemški Schoenwipfel, ne pa tudi lepega slovenskega imena Lepi vrh.

Mi člani PD Pošte in Telekom- a Ljubljana iz matičnega ljubljans- kega društva smo se pridružili izletu naše planinske skupine iz Nove Gorice, da bi skupaj preži- veli lep zimski dan. Mimo Trbi- ža in višarskega smučišča smo se

Proti Poldašnji špici

odpeljali do Ukev, zavili v vas in se, potem ko smo prevozili nekaj ovinkov, ustavili pri zaprti koči Locanda al camoscio ter pri njej pustili avtomobile. V skupini nas je bilo štirinajst, vodil pa je Stane Jablanšček, vodnik PZS iz PD Nova Gorica. Muhasta zima je poskrbela, da je hoja po večini potekala po kopnem, le zadnja strmina je bila pokrita s snegom. Na travnatem vrhu smo se udobno zleknjeni nastavljali prijetnim spomladanskim sončnim žarkom. Odpirali so se razgledi na bližnje in daljne koroške vrhove ter na zahodne in vzhodne Julijce. Umetno zasneženo smučišče na Sv. Višarjah je bilo skoraj prazno. Po nekoliko pomrznjenem severnem pobočju smo se povzpeli še na sosednji Monte Cocco (Kolk), ki je 30 metrov višji. Pogledovali smo proti sosednji Poldašnji špici, na katero smo se nameravali v začetku februarja povzpeli iz Zajzere. Med sestopom smo naleтели na nekoliko bolj zasnežena pobočja in veselo zagazili v spomladansko gnil sneg. Srečali smo dva para planincev, ki sta se vzpenjala proti vrhu, turnih smučarjev pa ni bilo, le številne sledi v snegu so pričale o njihovem obisku. Vso pot smo imeli spremstvo nekakšnega mešanca med nemškim ovčarjem in huskyjem, ki si je s simpatičnimi pogledi raznobarnih oči prislužil marsikakšen priboljšek iz na-

ših nahrbtnikov, na koncu pa se je poslovil od nas pri eni izmed domačij v dolini Valle di Ugovizza. V dolini je še dobro vidno hudo razdejanje, ki ga je povzročila vodna ujma jeseni 2003. O njej pričajo podrte hudourniške pregrade, razdejana cesta, na pol porušena cerkev in številne poškodovane hiše v Ukvah. Še vedno potekajo gradbena dela za urejanje hudourniške struge ter obnovo ceste in hiš. Da se le ne bi še pred koncem zgodila nova naravna nesreča! Posledice neurja je istega leta občutil tudi naš Poštarski dom na Vršiču, ki je bil nekaj dni pred načrtovano proslavo 50-letnice doma na vseh straneh odrezan od sveta, saj so ceste na več krajih zasuli plazovi zemlje in kamenja. Poslovili smo se od primorskih planinskih prijateljev, trdno odločeni, da se s Stanetom kmalu odpravimo na lep izlet na drugi strani Kanalske doline, na 2078 metrov visoko Poldašnjo špico - Jof di Miezegnot 2087 m. Dvanajst kilometrov dolgi greben Naborjetskih gora (Monti di Malborgheto), je najsevernejša gorska skupina v Zahodnih Julijskih Alpah, med Kanalsko dolino in Dunjo. Najvišji vrh je Poldašnja špica (2087 m), preostali dvatisočaki so Pipar in Dve špici. In prav na najvišji vrh smo se odpravljali zgodnje nedeljsko jutro 4. februarja 2007, ko smo se iz Ljubljane odpeljali čez mej-

ni prehod Rateče ter skozi Trbiž in Ovčjo vas (Valbruna) do planine Zajzera na nadmorski višini 1004 metrov. V jutranjem hladu so bile lepo urejene steze za smučarski tek opustele. Pri opuščeni vojašnici smo se malo po 8. uri sestali s člani naše Planinske skupine Nova Gorica. Potem se nas je šestnajst, opremljenih za snežno turo, po poti 611 odpravilo proti koči bratov Grego (Rifugio fratelli Grego, 1389 m); dosegli smo jo v slabi uri. Koča je sicer ob koncu tedna oskrbovana, vendar je bilo še prezgodaj, zato smo odšli naprej na sedlo Rudni vrh (Sella di Sompdogna, 1398 m), do katerega poleti pripelje asfaltirana cesta iz doline Dunja. Mimo opustelih planšarij smo se skozi macesnov gozd povzpeli do lepo urejenega bivaka Btg. Alpini Gemona (1946 m). Še dobro, da je bila pot zgazena, ker se je v nepredelnem napihanem snegu globoko vdiralalo. Le eden izmed nas se je odpravil proti vrhu s turnimi smučmi, drugi smo šli s krpljami. Pred nami je bil najstrmejši del vzpona na vrh Poldašnje špice. Odprli so se nam prelepi razgledi na gorske verige v Avstriji, še posebno pa na bližnje zahodne Julijce z Višem, Montažem in Strmo pečjo, s katerih je veter vrtinčil snežne oblake. S slovenske strani so ponosno dvigali glave vršaci Mangart, Jalovec in Prisojnik. Pogledovali smo tudi proti Višarjam in Kamnitemu lovcu, še posebno pa na Lepi vrh in Kolk na drugi strani Kanalske doline, na katerih smo skupaj stali pred tremi tedni. Na vrhu nam je delala družbo skupina domačih planincev z lepim nemškim ovčarjem. Pri sestopanju z vršne strmine smo si pomagali s cepini. Mimo bivaka smo se vrnili h koči Grego in se po krajšem počitku odpravili k avtomobilom. Pozno popoldne smo se prijetno utrujeni poslovili od primorskih planinskih prijateljev, zadovoljni, ker smo skupaj preživeli še en lep zimski dan.

Stane Tomšič

Vinko Šeško – 70 let

Planinec. Gozdar. Fotograf. Spoznavati in spoštovati Naravo, imeti rad ljudi in z njimi deliti utrinke, ki jih daje Okolje. Kako bi ga lahko bolje predstavili? To je naš Vinko, ki je januarja dopolnil 70 let. Vinko je z dušo in fo-

toaparatom začel aktivno in načrtno spoznavati lepote hribov, narave, dreves in gozdov med hojo in smučanjem že v študentskih letih. Njegovo zlatorogovo kraljestvo je bilo in je Krn. Od kočice, ki jo je zgradil s svojimi študentskimi prijatelji, so pogledi proti vrhu Krna, na jutranjo zarjo ob Krnskem jezeru in na rododendrone nepozabni. Že v šestdesetih letih se je vključil v dogajanje v sevniškem planinskem društvu ter aktiviral izletništvo in pohodništvo. Postal je eden prvih planinskih vodnikov v Planinski zvezi Slovenije in inštruktor za varstvo narave. Večkrat je bil predsednik PD Lisca Sevnica, član komisij za izobraževanje in varstvo narave pri PZS in še bi lahko naštevati. Kamor koli se vključuje, nikoli ni samo član, temveč tisti, ki vedno aktivno posega v dogajanje. Nikoli mu ni žal časa za prostovoljstvo. Zato je bil pred leti skupaj z Lojzom Motoretom in Jasmino Marolt odlikovan kot prostovoljec leta v Sloveniji.

Vinko rad pove in uči, da morata imeti izletništvo in pohodništvo cilj in biti načrtovana. Rezultat tega njegovega razmišljanja so številni izleti, ki jih organizira. Dolga leta je vodil četrtkovo skupino in bil z njo vsak četrtek v gorah. Tako smo z njim spoznavali lepote in posebnosti naše domovine ter njene bližnje okolice. Tudi sobotni izleti so se v društvu začeli, ko jih je Vinko vzel za svoje. Do danes so postali stalnica.

Vinkov izziv je bil brez dvoma Lovrenc. Pot do občinskega zavarovanja tega naravnega spomenika je bila dolga. Splačalo se je. Tako je Lovrenc s pomladno modrino encijana in rumeno zlatico danes primerno zavarovan za bodoče rodove. Veliko je razmišljal o Lisci, Jurkovi koči in Tončkovem domu. Še vedno snuje načrte, kako ohraniti polnost življenja, tradicije in prvobitnosti Lisce in objektov na njej. Njegova poslastica pa so zagotovo planinski pohodniški tabori. Lepo in vznemirljivo je hoditi z njim doma in po Evropi od severa do juga. Še preden pridemo domov, že vemo, kam bomo šli naslednje leto. Letos bo to Makedonija. Njegova predavanja v planinskih šolah in tečajih za varuha narave odsevajo njegovo najpomembnejše sporočilo: imeti naravo rad, jo spoznavati in spoštovati ter stopati vanjo le kot gost. Težko ga boste srečali brez fotoaparata. Njegove fotografske razstave in projekcije se lahko kosajo z razstavami marsikaterega zvencega imena. Z njimi nas pogosto bogati v našem Zavetišču in še marsikje.

Še vedno je poln novih zamisli in idej. Tako je že realiziral prvi sredin izlet. Na te izlete bodo enkrat na mesec skupaj odhajale vse planinske skupine. V novi skupini Vandrovci pa se bomo z Vinkom na čelu odpravljali na večdnevne potepe po gorah, na katerih bomo doživljali tudi jutranje zarje in sončne zahode. Leta mu nikoli niso delala težav, ker se jim je zmeraj odločno po-

stavljaj po robu. S svojo telesno in duševno vitalnostjo je marsikomu zgled discipliniranosti, idealizma, entuziazma, odgovornosti in življenjskega poguma. Ponosni smo, da smo lahko njegovi prijatelji. Iskreno smo mu hvaležni za vse, kar deli z nami. Veseli smo tudi, da smo lahko z njim v zelo lepem, sproščenem večeru praznovali njegov življenjski praznik. Vinku še naprej želimo predvsem obilo zdravja, delovnega poleta, veliko lepih doživetij v naravi ter trden in varen korak po gorskih poteh.

Sevniški planinci

25 let pohodov Zdravju naproti

Planinsko društvo Polzela je pred 25 leti začelo organizacijo in izvedbo planinskih pohodov na Goro Oljko z geslom Zdravju naproti. Takrat so si zamislili, da bo vsako leto potekal z druge železniške postaje od Šmartnega ob Paki do Velenja. Kar nekaj let je bilo tako. O prvih pohodih je pisal tudi PV. Vsak pohodnik dobi izkaznico, ki velja za deset pohodov. Na desetem je bilo 282 udeležencev, od tega 131 prvič, vseh skupaj dotlej pa 1077. Na petnajstem jih je bilo po evidenci 916, na dvajsetem 848, leta 2005 pa je bilo prvič prekoračeno število tisoč; toliko jih je bilo tudi letos. Zadnjih nekaj let v soboto, ko ni več rednega prevoza, vozi poseben vlak do Velenja. Posebnost tega pohoda je, da vsak pohodnik dobi trdo kuhano jajce, vse doslej je bilo zastoj. Pohod je namreč časovno blizu dnevu svete Neže (21. 1.), ko naj bi kure začele nesti jajca. Zadnja leta se plača le čaj po simbolični ceni. Marsikateri pohod je bil res zimski, gazili smo že snega čez koleno. Zadnji pa je bil povsem brez snega. Vseh petindvajsetih pohodov so se udeležili štirje pohodniki (trije moški in ena ženska). V izkaznici številka ena je pri enajstem pohodu vpisana številka 1078 in pri enaindvajsetem šte-

vilka 21.2520. Upajmo, da bomo naslednje leto spet gazili sneg.

Božo Jordan

Od kala do kala po Krasu

Razvojno društvo Pliska je 4. februarja 2007 priredilo pohod po Krasu, ki je bil namenjen naravovarstvenemu pomenu kalov. Prireditelji so nas vodili od kala do kala in nam razlagali njihov pomen. Kali so nekakšne kotanje, obložene z neprepustno glino. Vanje se steka deževnica. V kalih se je nekoč napajala živina, danes se v nekaterih še vedno napaja divjad. V njih se izoblikuje pestro življenjsko okolje s številnimi rastlinskimi in živalskimi vrstami. Ob poti je nanizanih osemnajst kalov, med katerimi je največji Mlačna. Razveselili so nas prvi znanilci pomladi: zvončki, spomladanski podleski in trobentice. Čeprav je bil pohod namenjen svetovnemu dnevu mokrišč, je bilo med pohodniki tudi veliko takih, ki so se želeli naučiti lepote kraške narave.

Vida Durn

Prvo srečanje planinskih vodnikov in mentorjev

V soboto, 10. februarja, so se v želji po boljši povezanosti ter izmenjavi izkušenj v Sežani prvič srečali planinski vodniki in mentorji planinskih društev Primorsko-Notranjske regije. Letošnjo organizacijo je prevzelo naše Planinsko društvo iz Sežane. Srečanja se je udeležilo 13 vodnikov in mentorjev iz PD Sežana,

Tik pred izidom smo izvedeli, da je umrl predvojni alpinist Miro Gregorin. Več o njem bomo objavili v eni od naslednjih števil.

Ko več ne bom mogel hoditi v goré

Ko več ne bom mogel hoditi v goré,
ko moj bo nahrbtnik le nemo mi pričal,
da veter sneženi ne bo me več bičal,
bo v gôrah še vedno to moje srcé.

Spomini v knjigi na mnogih straneh
vsa čudežna pota mi bodo vrnilí,
kje tákrat in tákrat in kdo smo vse bíli
po kočah teh hribovskih, skupnih poteh.

Prijatelji stari, bom z vami živel,
bom v jútranjih zarjah v gôre vas vabil,
na list pa poslednji, da nisem pozabil,
zapisal še zadnjič, kaj vse sem počel.

Vinko Hrovatič

Postojna, Vipava ter Piran, manj, kot smo pričakovali. Uvodni del pogovorov je potekal v prostorih Delavske univerze; na srečanju je bil navzoč tudi predsednik MDO Primorsko-Notranjske regije Albin Žnidaršič. V nadaljevanju smo si ogledali Kosovelovo spominsko sobo. Njegove globoke pesmi so nas ganile, njihovi verzi so zveneli v nas še dolgo potem, ko smo v dežju hodili po poti, posvečeni njegovemu spomenu, od Sežane do Tomaja. V Tomaju smo si ogledali še Kosovelovo domačijo ter tako kulturno in planinsko izživel srečanje. V domači gostilni smo si po kosilu zastavili zelo pomembni nalogi, in sicer, da tradicijo nadaljujemo tudi v prihodnjem letu, na srečanju, katerega organizator bo drugo društvo, ter da vzpodbudimo srečanje načelnikov Mladinskih odsekov; to naj bi bilo v Vipavi. Reševali naj bi problematiko vključevanja mladih, še posebno dijakov in študentov, v planinska društva. Ugotovili smo, da prav teh v vseh planinskih društvih najbolj primanjkuje. Ponudbo društev bi bilo treba v prihodnje popestriti še z drugimi dejavnostmi, kot so kolesarjenje, turna smuka in izletništvo. To bi gotovo pritegnilo več mladih.

Mirjam Frankovič Franetič

Med primorskimi vinogradi

Zadnje nedeljo v februarju se je dvajset loških planincev odpravilo na Primorsko. Točneje, v Vrhpolje pri Vipavi, v katerem so tamkajšnji vinogradniki skupaj z drugimi pripravili pohod med vinogradi. V jutranjih urah so loški planinci pod vodstvom vodnika Rudija Pisanca prispeli vasico Vrhpolje, v kateri je bil pri gasilskem domu start pohoda. Skupaj s preostalimi 700 pohodniki so krenili na tri do štiri ure dolgo pot. Najprej med vinogradi, s katerimi je ta vasica obdana, nato na stari grad nad Vipavo, pa v sotesko reke Bele in nazaj v Vrhpolje. Kljub napovedi dežja ni bilo o njem ne duha ne sluha. Nekdo je pripomnil, da tam, kjer hodijo loški planinci, sam gospod Bog prepodi črne oblake. Ruševine starega vipavskega gradu so bile primerne za malico. Med potjo so organizatorji ponujali čaj in kuhano vino zastoj, v Vrhpolju pa poskrbeli za odlično joto in ponudili vina iz svojih priznanih kleti. Na ogled so postavili izdelke iz kamna tamkajšnjih umetnikov. Pohvaliti velja organizatorje pohoda, ki so lahko z vzgled mnogim drugim.

Jože Gumzej

Kako poznamo naše gore?

Tokrat smo pripravili nekoliko drugačno uganko. Vabimo vas, da nam naštejete čim več vrhov Julijskih Alp na tej sliki, ki je bila narejena s teleobjektivom z vrha Poldošnje špice. Zmagovalca bomo izžrebali izmed tistih, ki bodo našteji največ pravih odgovorov.

Veljajo imena vrhov, ki so zapisana tudi na zemljevidih PZS, kajti ne bi radi videli, da bi imel prednost kak poznavalec imen lokalnih skal na katerem izmed grebenov na sliki.

Prav tako bomo izločili reševalce, ki bodo v seznam zapisali več kot en vrh, ki ga v resnici ni na sliki.

Za pravilne bomo šteli samo tiste odgovore, v katerih bodo našteji vrhovi, ki se vidijo na sliki (ni dovolj, da se vidi samo del pobočja gore).

Sicer pa veljajo običajna pravila naše igre, ki smo jih objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do 25. 3. 2007. Če boste uporabljali elektronsko pošto, nam jih pošljite na naslov uganka@pzs.si.

Za nagrado bo tokrat spletna trgovina www.kibuba.com podarila termovko Trek Mates 1 l.

Rešitev iz prejšnje številke:

Na sliki je bila Kepa, slikana s Trupejevega pol dneva lansko zimo. Prav vas je tokrat povedalo 47. Napačen je bil le en odgovor: Kočna. Izžreban je bil **Urban Dolenc**. Planinska založba mu bo podarila knjigo **Čudovite Alpe** našega uredniškega kolega Andreja Mašere.

Andrej Stritar

 Andrej Stritar

MAMMUT

www.mammutsportsgroup.ch

ABSOLUTE ALPINE

V času, v katerem si modni trendi vedno hitreje sledijo, stavi Mammut na trajnost in največjo možno uporabnost. "Absolute Alpine" pomeni zavezanost goram in strastem, dosegati vrhove. "Absolute Alpine" pomeni tudi popolno zaupanje v opremo, s katero so izjemni rezultati šele mogoči. Že več kot 140 let prevzema Mammut izziv ponujanja čim boljših proizvodov. Stalna izmenjava izkušenj z vrhunskimi alpinisti, jamči za brezkompromisno testirano kvaliteto.

Uvoznik in zastopnik

TERRA MSG d.o.o.

Partizanska cesta 13a, 2000 Maribor

02/250 09 66

www.terra-sp.si

terraclimb@siol.net

Inovacija vedno pusti sled

Cilj: večje udobje in manjši napor. Podplata s sistemom Impact Brake System® bolje absorbira pritiske, optimizira trenje in izboljša zaviranje podplata čevlja pri sestopu. Notranji del podplata je narejen iz novega zelo lahkega poliuretana, ki omogoča boljše dosežke na vseh terenih in v vseh pogojih. **Sprostite se, uživajte v naravi, inovacije pa prepustite nam.**

Lagorai Gore-Tex®

Halite Gore-Tex®

Sandstone Gore-Tex®

LA SPORTIVA®
innovation with passion